

Integraal Beheerplan Openbare Ruimte

Kader en assetsheets Gemeente Buren

1 december 2025

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

www.anteagroup.nl

Integraal Beheerplan Openbare Ruimte

Kader en assetsheets Gemeente Buren

projectnummer 0484483.101
definitief
1 december 2025

Auteur(s)

Stephan van der Geest
Hugo Damen
Luuk Nieuwenhuis
Rick Fleur

Opdrachtgever

Gemeente Buren
Postbus 23
4020 BA MAURIK

.

Deze definitieve versie van het IBOR bevat de aangenomen wijzigingen uit het Amendement A1 (besluitvormende raad, gemeente Buren d.d. 28 oktober 2025)

datum	beschrijving	vrijgave
16 januari 2026	Definitief incl. wijzigingen amendement	R. Fleur RF

De foto's in dit plan zijn afkomstig van en gemaakt in de gemeente Buren.

Inhoudsopgave

1.	**Inleiding**	**4**
1.1	Waarde van de openbare ruimte	4
1.2	Aanleiding	4
1.3	Doelstelling	5
1.4	Achtergrond en werkwijze	5
1.5	Filosofie en visie	6
1.6	Scope	7
1.7	Leeswijzer	7
2.	**Huidige situatie**	**8**
2.1	De openbare ruimte van Buren	8
2.2	Omvang areaal	9
2.3	Kwaliteitsambitie	9
2.4	Evaluatie afgelopen beheerperiode en inwonersenquête	11
2.4.1	Overkoepelende terugblik	11
2.4.2	Terugblik per asset	12
2.4.3	Inwonersenquête	13
3.	**Kaders en ontwikkelingen**	**15**
3.1	Wettelijke kaders	15
3.2	Gemeentelijke kaders	15
3.3	Trends en ontwikkelingen	17
4.	**Thema's en ambities**	**19**
4.1	Algemeen	19
4.2	Basisprincipes voor het beheer en onderhoud	19
4.3	Veiligheid	21
4.4	Biodiversiteit	22
4.5	Duurzaam en circulair	24
4.6	Klimaatadaptief	26
5.	**Beheerstrategie**	**28**
5.1	Soorten onderhoud	28
5.2	Beheerproces	29
5.3	Implementatie en uitvoering	30
6.	**Financiën**	**31**
6.1	Beschikbare middelen	31
6.1.1	Klein en verzorgend onderhoud	31
6.1.2	Groot onderhoud	32
6.1.3	Overige (vaste) lasten	33
6.1.4	Investeringen	33
6.1.5	Totaal beschikbare middelen voor IBOR	34
6.2	Benodigde middelen	34
6.2.1	Klein- en groot onderhoud	35
6.2.2	Investeringen	36
6.2.3	Stimuleringsbudget thematieken IBOR	36
6.3	Beschikbare middelen versus benodigde middelen	37
6.4	Conclusie financiën	37
6.5	Aandachtspunten en risico's	38
Bijlage 1: Assetsheets		**39**

1. Inleiding

1.1 Waarde van de openbare ruimte

De openbare ruimte is van ons allemaal. Het is de buitenruimte waarin de gemeenschap van Buren functioneert. Inwoners maken gebruik van de openbare ruimte om te werken, leven, sporten, spelen en bewegen. Het gaat hierbij om direct gebruiksgemak, zoals het kunnen zitten op een bankje of het snel verplaatsen van A naar B. Ook gaat het over de opgaven die voor ons liggen zoals leefbaarheid en gezondheid.

De visie op het beheer van de openbare ruimte verandert landelijk. Steeds vaker wordt er samengewerkt met inwoners om het gebruik en de beleving af te stemmen op het beheer en onderhoud. Zo sluit het aan bij de wensen en behoeften van de inwoners. De gemeente Buren staat voor het beheren en in stand houden van de openbare ruimte. Dit Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte (verder IBOR) biedt een visie voor de toekomst.

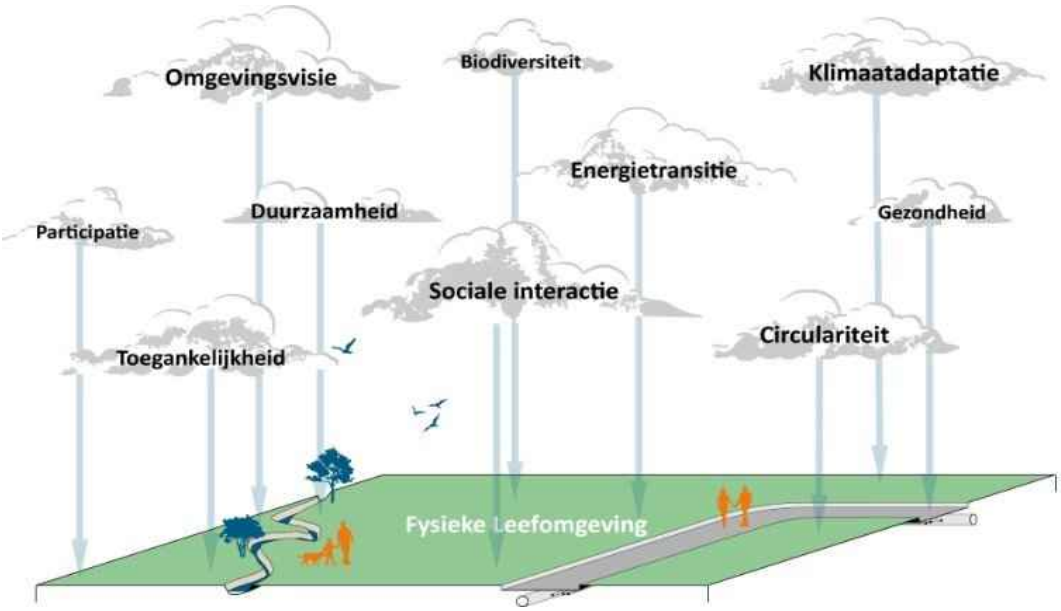
Afbeelding 1: Beheer van alle openbare ruimte, zowel boven- als ondergronds.

1.2 Aanleiding

De gemeente Buren heeft een omvangrijk areaal in beheer. In de afgelopen jaren is het beheer van de openbare ruimte uitgevoerd op basis van het IBOR 2020-2025. De looptijd van dit plan is bijna ten einde. De gemeente is verplicht om het beleid van de openbare ruimte te herzien. Daarom is dit nieuwe IBOR opgesteld, met onderliggende "assetsheets" per discipline. Een assetsheet is een kort document dat informatie geeft over het beheer en onderhoud van een specifiek onderdeel van de openbare ruimte. Het bevat een update van de bestaande beheerplannen en biedt inzicht in de actuele situatie.

De gemeente Buren wil het beheer van de openbare ruimte integraal benaderen. We werken samen met buurgemeenten, de provincie, uitvoeringsorganisaties en met inwoners. Dit levert meerwaarde op voor de kwaliteit van de openbare ruimte. Met de komst van de Omgevingswet is het uitgangspunt om de openbare ruimte als één geheel te bekijken. Het is bijna niet meer mogelijk om dit per discipline, zoals groen, wegen of riolering, te doen. Steeds meer maatschappelijke opgaven, zoals de energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit, circulariteit en gezond bewegen, vragen om een integrale aanpak.

Er is een andere manier van werken nodig om de opgaven goed aan te pakken. Een individuele aanpak per discipline levert niet het gewenste resultaat op en biedt geen duurzame oplossing voor de toekomst. Doordat de verschillende disciplines afhankelijk van elkaar zijn, kunnen er conflicten of inefficiënties ontstaan. Door te kiezen voor een integrale aanpak kan de gemeente Buren beter bijdragen aan het oplossen van maatschappelijke uitdagingen en efficiënter omgaan met (beheer)budgetten. Dit proces loopt parallel met een evaluatie van de huidige dienstverleningsovereenkomst (verder DVO) met de Avri.

Afbeelding 2: Maatschappelijke thema's waaraan de openbare ruimte bijdraagt.

1.3 Doelstelling

De openbare ruimte in Buren is zorgvuldig ingericht. Alle objecten hebben een specifiek doel. De afvalbakken zijn geplaatst om afval in te gooien. De wegen liggen er om te zorgen dat verkeersdeelnemers op de plek van bestemming komen. Het groen biedt mogelijkheden voor natuur en recreatie. En zo zijn er meer functies om op te noemen. De verschillende assets dienen in de juiste mate bij te dragen aan het bereiken van de maatschappelijke en organisatorische doelen. Als gemeente hanteren we hierbij steeds als uitgangspunt: **een openbare ruimte die veilig, schoon en uitnodigend is** (uit: Coalitieakkoord Buren 2022-2026).

Dit nieuwe IBOR geeft voor de komende 10 jaar richting aan de keuzes voor het beheer (niet zozeer de inrichting). Uitgangspunten voor de inrichting komen soms wel terug in hoofdstuk 4, om een goed beeld te geven van welke activiteiten bijdragen aan de maatschappelijke thema's of raakvlakken met het beheer. De specifieke eisen en wensen voor de inrichting worden op een later moment uitgewerkt in een Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR).

Bij het opstellen van dit IBOR staan de volgende doelstellingen centraal:

- Alle beschikbare informatie over de openbare ruimte en bijbehorende assets zoveel mogelijk bundelen in één logisch geheel, waarbij rekening wordt gehouden met wat haalbaar is en de belangrijkste prioriteiten.
- Grip houden op het onderhoudsareaal en het dagelijks beheer, zodat de werkzaamheden worden uitgevoerd volgens de gemaakte (kwaliteits)afspraken.
- Het uitvoeren van het beheer van de openbare ruimte op een manier die bijdraagt aan de geplande ontwikkelingen en maatschappelijke opgaven.
- Zorgen voor een meer integrale en effectgerichte werkwijze in de beheerstrategie, naast het letten op de beeldkwaliteit.
- Inzicht geven in de huidige en benodigde personele capaciteit en financiële middelen.

1.4 Achtergrond en werkwijze

De afgelopen jaren zijn nieuwe plannen gemaakt en maatregelen uitgewerkt op het gebied van mobiliteit, duurzaamheid en klimaat. Het vorige IBOR is tussentijds niet geüpdatet. De integrale gedachte van de Omgevingswet vormt de basis van dit IBOR. Om deze reden maken onder andere riolering en begraafplaatsen onderdeel uit van dit plan. Het Coalitieakkoord 2022-2026 'Samen voor het Buren van morgen' biedt de feitelijke kaders voor het IBOR. De Omgevingsvisie beschrijft de maatschappelijke opgaven en de te beschermen kernkwaliteiten van de gemeente Buren.

Uit de strategische beleidsstukken en de beheerplannen per individuele asset zijn de ambities en maatregelen meegenomen die een raakvlak hebben met de openbare ruimte.
De volgende stappen zijn genomen om te komen tot dit IBOR:

- Startbijeenkomst met alle betrokkenen en verzamelen aanwezige informatie.
- Analyseren van beschikbare informatie.
- Onderzoek naar relevante goede voorbeelden bij andere gemeenten.
- Onderzoek naar uitkomsten participatie bij opstellen van Omgevingsvisie.
- Gesprekken en interviews met beleidsmedewerkers en beheerders.
- Ambtelijke werksessie waarin we hebben gesproken over de belangrijkste maatschappelijke thema's.
- Ambtelijke werksessie nabespreken met portefeuillehouder.
- Sessie met de raadswerkgroep om gestelde ambities en thema's te toetsen en waar nodig aan te vullen *(deze werkstap volgt binnenkort).*

1.5 Filosofie en visie

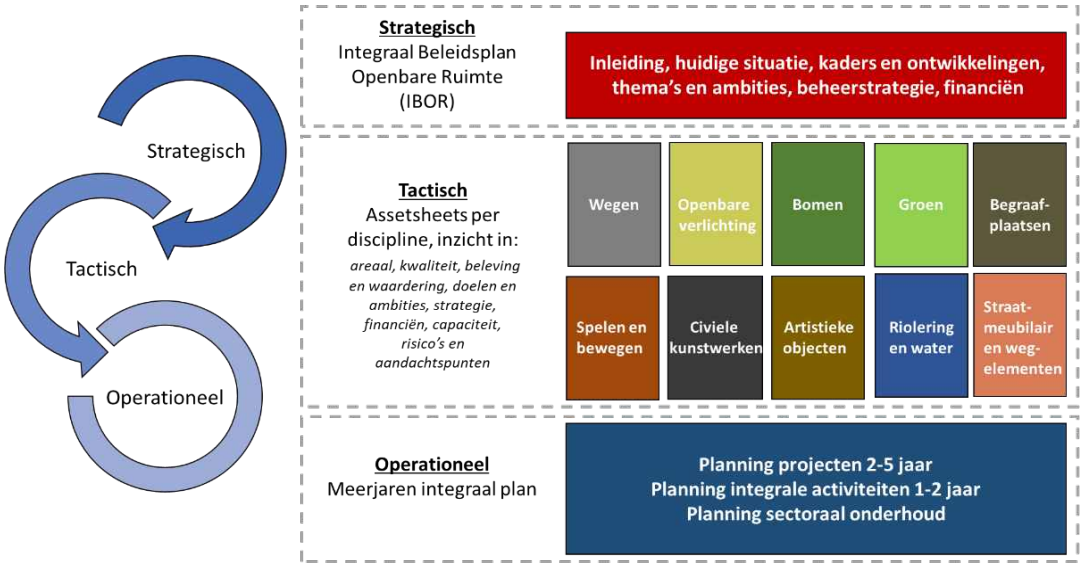
Om te komen tot integraal beheer volgen we onderstaand schema. In dit schema is er een duidelijk verband tussen de verschillende onderdelen op drie niveaus: strategisch, tactisch en operationeel.

Op strategisch niveau stelt de gemeente Buren een nieuw IBOR op. Dit IBOR bevat de kaders en uitgangspunten en wordt aangevuld met maatschappelijke uitdagingen en ontwikkelingen. Het strategisch beleid gaat over: **wat willen we bereiken?**

Op tactisch niveau worden de kaders uit strategische plannen concreet uitgewerkt. Het tactisch beleid gaat over: **hoe we de strategische uitgangspunten gaan realiseren?** Hiervoor worden er in totaal 10 assetsheets opgesteld. De assetsheets geven per asset inzicht in de omvang, leeftijdsopbouw, kwaliteit, beleving, ambities, beheerstrategie, capaciteit, budget, risico's en aandachtspunten. De assetsheets vernieuwen/vervangen de bestaande beheerplannen.

Het operationeel beleid gaat over: **hoe we het tactisch beleid gaan uitvoeren?** Hierin worden afspraken gemaakt over de beheermaatregelen, taakverdelingen en kosten. Er wordt daadwerkelijk afstemming gezocht tussen de verschillende maatregelen en projecten in de openbare ruimte. Het advies is te werken met een Integraal Meerjarenplan en dit met de verschillende teams integraal af te stemmen.

Op operationeel niveau kan er behoefte zijn nadere (werk)afspraken te maken. Een voorbeeld is het gladheidsbestrijdingsplan of het (operationeel) beheerplan waterbodem. Dit zijn geen traditionele assets, maar zijn meer procestaken. Deze procestaken worden uitgevoerd onder de paraplu van dit IBOR. Verdere operationalisering (wie/wat/wanneer) wordt vastgelegd in het operationeel plan.

Afbeelding 3: Doorvertaling van beleid naar operationeel beheer.

1.6 Scope

Het IBOR heeft een looptijd van 10 jaar. De assetsheets moeten elke 4 jaar worden geëvalueerd om de omvang van de voorziening vast te stellen, volgens de financiële verordening 2024. De verantwoording over de realisatie van ambities en de ingezette financiële middelen vindt jaarlijks plaats. Wanneer de inhoud van het document aan grote veranderingen onderhevig is geweest, kan indien nodig een tussentijdse actualisatie plaatsvinden. Tot de scope van dit plan behoren de volgende assets in de openbare ruimte:

1. Wegen.
2. Openbare verlichting.
3. Bomen.
4. Groen.
5. Begraafplaatsen.
6. Spelen en bewegen.
7. Civiele kunstwerken.
8. Artistieke objecten.
9. Riolering en water.
10. Straatmeubilair en verkeerselementen.

Tot de scope behoren alleen de objecten in de openbare ruimte in het beheer van de gemeente Buren. Objecten in het beheer van bijvoorbeeld het waterschap of particulieren maken geen onderdeel uit van dit IBOR.

1.7 Leeswijzer

Het voorliggende IBOR bestaat uit twee delen: het kader en de assetsheets. Het kader is het algemene deel en gaat over de hoofdstukken 1 tot en met 6. De assetsheets staan in de bijlage en beschrijven het specifieke beheer en onderhoud per discipline.

Hoofdstuknummer	Beschrijving van de inhoud
2	Informatie over de kwantiteit en kwaliteit van alle assets in de openbare ruimte. En een terugblik op de afgelopen beheerperiode.
3	Weergave van de landelijke en gemeentelijke wetten en regels die gelden. Ook is er aandacht voor de maatschappelijk relevante trends en ontwikkelingen.
4	Uitwerking van de ambities voor de maatschappelijke thema's die in Buren spelen zoals biodiversiteit en klimaatadaptatie.
5	Uitwerking van de maatschappelijke thema's tot kaders voor het beheer en onderhoud.
6	Inzicht in de beschikbare en benodigde financiële middelen.
Bijlage	Verdiepende assetsheets (beheerplannen) per asset.

Afbeelding 4: Leeswijzer rapportage.

2. Huidige situatie

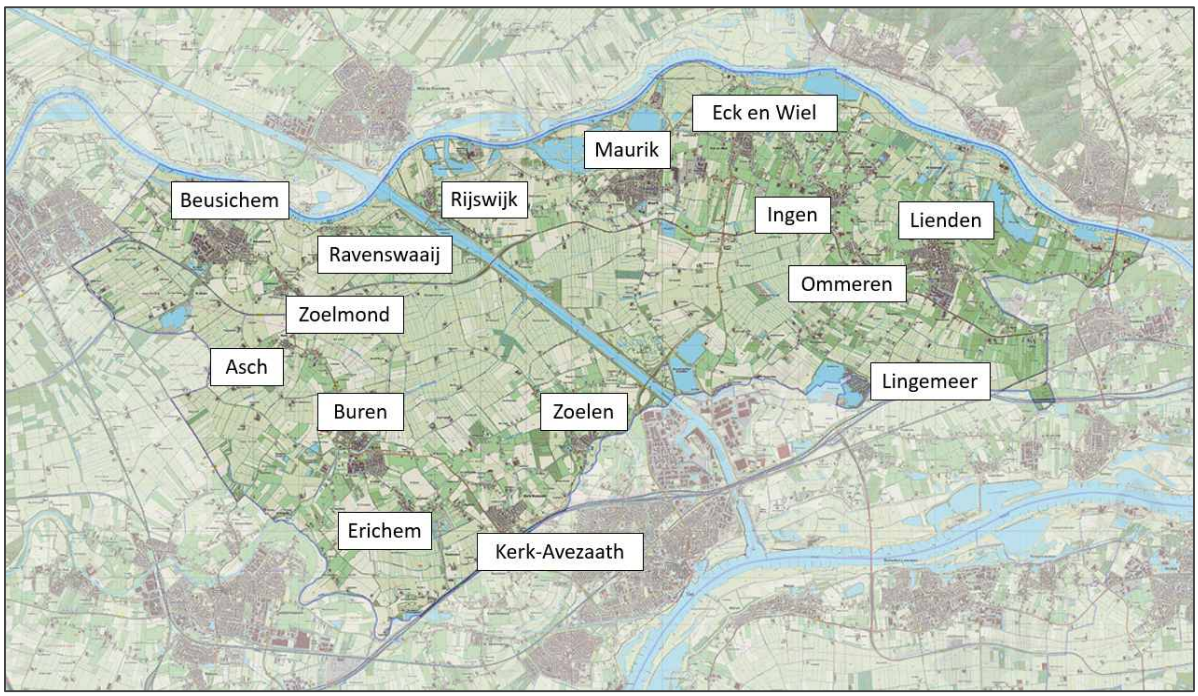
2.1 De openbare ruimte van Buren

Gemeente Buren ligt in het zuidwesten van de provincie Gelderland. Buren telt 27.968 inwoners (bron: CBS 1 januari 2025) en heeft een oppervlakte van 142,93 km2. Buren ligt in de Betuwe.

Kenmerkend voor de gemeente Buren is de ligging in het rivierenlandschap met aan de noordzijde de Lek en Neder-Rijn en aan de zuidzijde de Linge en de Waal. Van oudsher is dit gebied door rivieren vormgegeven. De provinciale weg N320 doorkruist de hele gemeente en is een belangrijke ontsluitingsroute naar de A2 en de A15.

Binnen de gemeente Buren bestond het bebouwde gebied historisch gezien voornamelijk uit lintbebouwing. In latere jaren is de bebouwing rondom deze linten verder gegroeid. Het buitengebied bestaat uit weidegrond, afgewisseld met tuinbouw, vooral in de vorm van fruitteelt en boomkwekerijen.

De gemeente Buren bestaat uit het stadje Buren en 15 dorpen: Asch, Beusichem, Eck en Wiel, Erichem, Ingen, Kerk-Avezaath, Lienden, Maurik, Ommeren, Ravenswaaij, Rijswijk, Zoelen en Zoelmond. Ook een deel van de dorpen Buurmalsen en Kapel-Avezaath ligt op het grondgebied van de gemeente Buren. De kernen daarvan liggen in de gemeenten West Betuwe en Tiel. Bij het Lingemeer is een nieuwe woonkern ontstaan. Het stadje Buren is de bekendste vanwege de historische band met de Oranjes. Het gemeentehuis staat in Maurik.

Afbeelding 5: Overzichtskaart gemeente Buren.

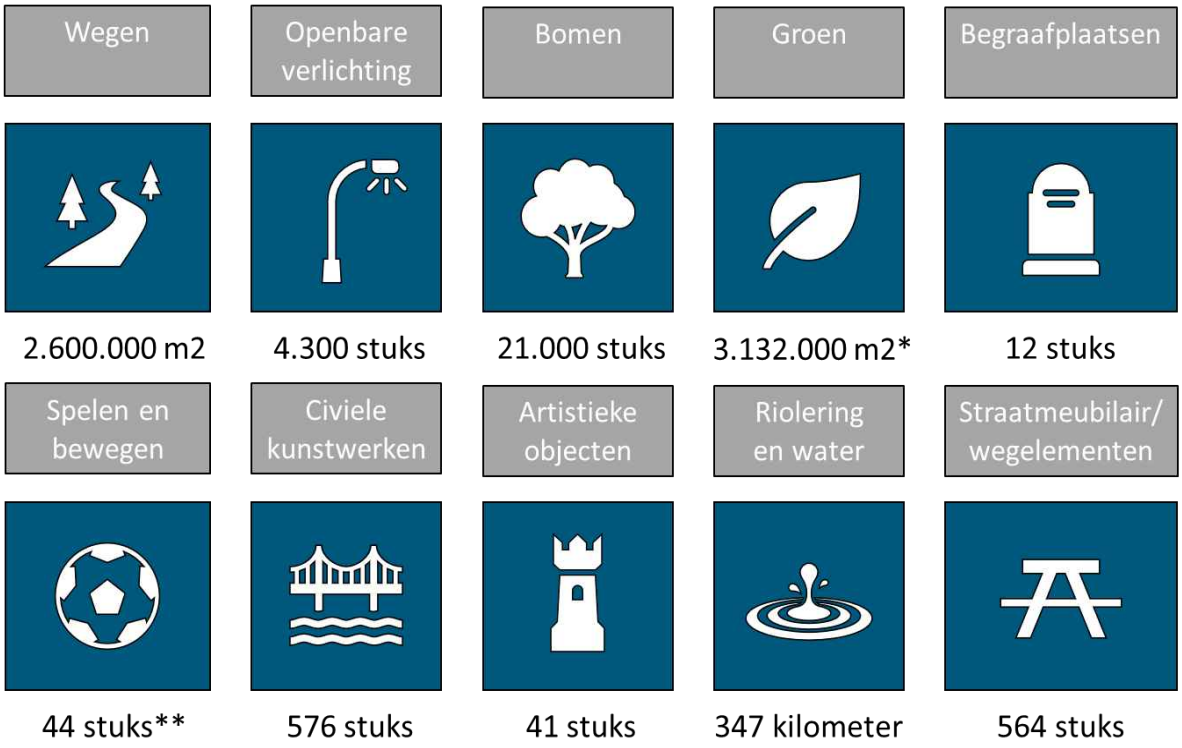
2.2 Omvang areaal

Voor het beheer van de openbare ruimte werkt de gemeente Buren met meerdere beheersystemen waarin zowel de kwantiteit als de kwaliteit van objecten is opgenomen. Dit hoofdstuk geeft op hoofdlijnen inzicht in de omvang van het areaal. Een verdere verdieping is opgenomen op de assetsheets in de bijlage.

In totaal beheert de gemeente Buren 580 hectare openbare ruimte (exclusief speelplekken). Hiervan bestaat 45% uit verharding en 55% uit groen en waterlopen. In de openbare ruimte staan tevens een groot aantal objecten zoals bomen, openbare verlichting, civiele kunstwerken, artistieke objecten en straatmeubilair.

Met 580 hectare in beheer is er binnen de gemeente Buren gemiddeld 518 m2 openbare ruimte per woning beschikbaar. Dit is veel in vergelijking met het landelijk gemiddelde, waar de beschikbare ruimte per woning vaak lager ligt. De kleinere kernen en buurtschappen tellen slechts een aantal straten, met enkele honderden vierkante meters groen en bomen. Het stadje Buren en de grotere dorpen bestaan uit tientallen hectares openbaar groen met diverse beplantingstypen.

In de afgelopen jaren is het areaal toegenomen. Dit betekent dat er meer openbare ruimte beheerd moet worden, wat extra capaciteit en middelen vraagt. De oorzaken voor de toename van het areaal zijn: omvormingen, vergroening van wijken en buurten, terugvordering op grond, nieuwe uitbreidingslocaties en een betere nauwkeurigheid van de data door de invoering van de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT).

* inclusief areaal sloten en vijvers.
** speelplekken in beheer bij stichtingen, verenigingen en scholen.

Afbeelding 6: Areaal openbare ruimte in beheer van de gemeente Buren.

2.3 Kwaliteitsambitie

De openbare ruimte in de gemeente Buren wordt sinds 2010 onderhouden op basis van beeldkwaliteit. Bij het werken op beeldkwaliteit wordt gebruik gemaakt van het Integraal beeldkwaliteitsplan gemeente Buren. Hierin zijn de te behalen kwaliteitsniveaus beschreven, gebaseerd op de kwaliteitscatalogus openbare ruimte (KOR) van het CROW. Er wordt bijvoorbeeld afgesproken hoeveel onkruid er mag staan, hoe lang het gras mag zijn en wat de maximale scheefstand van een afvalbak is.

De beeldmeetlatten in de kwaliteitscatalogus openbare ruimte bestaan uit vijf niveaus, variërend van A+ (zeer hoog) tot D (zeer laag). Dit staat voor nieuw (A+) tot zeer slecht en verwaarloosd (D). Daarbij wordt er gekeken naar de technische staat en verzorging van objecten. De technische staat gaat over 'heel en veilig'. De verzorging heeft betrekking op 'schoon en netjes'. In afbeelding 7 is een algemene beschrijving van de verschillende kwaliteitsniveaus opgenomen.

	Kwaliteitsniveaus	Technische staat (heel en veilig)	Verzorging (schoon en netjes)	Rapport cijfer
A+	Zeer hoog	Perfect, heel, niets kapot	Brandschoon	9,5 - 10
A	Hoog	Weinig op aan te merken	Schoon	7.5 - 9.4
B	Basis	Lichte schade, een en ander op aan te merken	Matig schoon, niet storend	5.5 - 7.4
C	Laag	Duidelijke schade, veel op aan te merken	Vuil, storend	3.5 - 5.4
D	Zeer laag	Ernstige schade, kapot, onveilig	Zeer vuil, duidelijk storend	0 - 3.4

Afbeelding 7: Kwaliteitsniveaus voor beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

In de gemeente Buren wordt gewerkt met de kwaliteitsniveaus A (hoog) tot en met C (laag). Per structuurgebied heeft de gemeenteraad een gewenst kwaliteitsniveau vastgesteld. Structuurgebieden zijn gebieden met een eigen identiteit, zoals het centrum, begraafplaatsen en woonwijken.
Voor groen kiezen we bijvoorbeeld voor verschillende niveaus. In centra en op begraafplaatsen vinden we het belangrijk om een nette en goed onderhouden uitstraling te behouden. Hier wordt dus gekozen voor niveau A (hoog). Daarentegen, kan in het buitengebied een lager niveau C (laag) aangehouden worden zoals voor dit IBOR al het geval was. Niveau D (zeer laag) is daarbij bewust buiten beschouwing gelaten, omdat het gebrek aan onderhoud op dat niveau kan leiden tot onveiligheid, verloedering en kapitaalvernietiging. Voor bomen en riolering & water geldt slechts één kwaliteitsniveau: voldoen aan de zorgplicht volgens de wet- en regelgeving.
In de beheerplannen worden per asset soms andere benamingen voor de kwaliteitsniveaus gebruikt. Zo wordt niveau B (basis) bij civiele kunstwerken en straatmeubilair en verkeerselementen als 'aandacht' omschreven.
Met dit IBOR stelt de gemeente Buren kwaliteitsniveau B (basis) vast als nieuw uitgangspunt voor alle structuurgebieden met uitzondering van het groen. Voor het groenareaal geldt een hoog (A) kwaliteitsniveau voor centra en begraafplaatsen en een laag (C) niveau voor het buitengebied.

Structuurgebieden	Centrum	Begraafplaatsen	Historische structuren	Woonwijken	Werkgebieden	Bijzondere objecten	Buitengebied
Wegen	B	B	B	B	B	B	B
Openbare verlichting	B	B	B	B	B	B	B
Bomen	Voldoen aan de wettelijke zorgplicht						
Groen	A	A	B	B	B	B	C
Spelen en bewegen	B	B	B	B	B	B	B
Civiele kunstwerken	B	B	B	B	B	B	B
Artistieke objecten	B	B	B	B	B	B	B
Riolering en water	Voldoen aan de wettelijke zorgplicht						
Straatmeubilair en verkeerselementen	B	B	B	B	B	B	B

Afbeelding 8: Kwaliteitsniveaus voor beheer en onderhoud per structuurgebied.

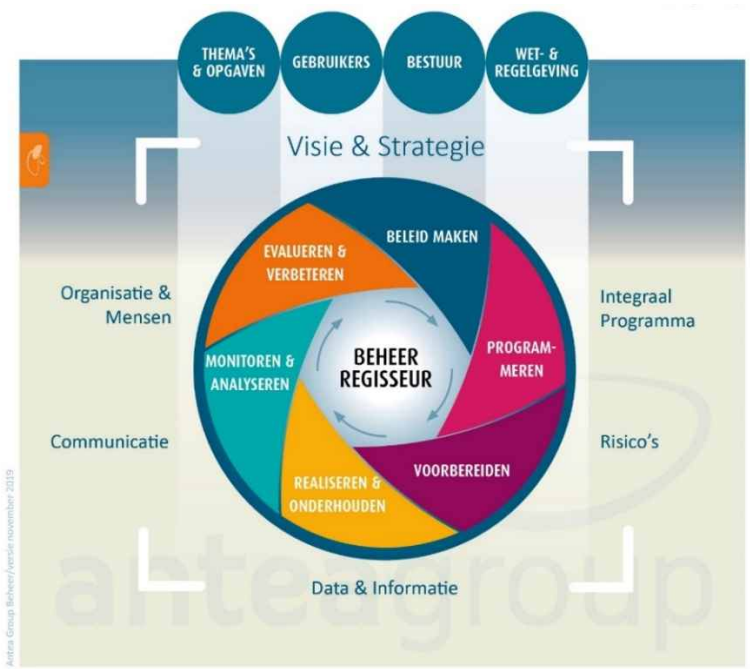
2.4 Evaluatie afgelopen beheerperiode en inwonersenquête

Dit hoofdstuk geeft een samenvatting van de afgelopen beheerperiode. Wat waren vanuit het vorige IBOR plan de beleidsdoelen, de afgesproken kwaliteit, de financiën? Welke beheerstrategie stond centraal? En wat heeft het opgeleverd, welke resultaten/kwaliteit is behaald? Het terugblikken op de afgelopen periode is belangrijk om de leerpunten voor de komende periode te bepalen.

Ten eerste wordt er een overkoepelende terugblik gegeven van het IBOR 2020-2025, waarna per asset een terugblik gegeven is.

2.4.1 Overkoepelende terugblik

We evalueren het IBOR 2020-2025 aan de hand van het procesmodel beheer, waarin het constante proces van beleid, realisatie tot evaluatie wordt gevisualiseerd zoals hieronder. Hiermee staan we stil bij de verschillende stappen van het beheerproces, welke tezamen leiden tot het succesvol beheren en onderhouden van de openbare ruimte.

Afbeelding 9: Het procesmodel Beheer.

Beleid maken en (integraal) programmeren

- Met het IBOR van 2020-2025 is er een eerste stap gezet richting integraal beleid en beheer voor de openbare ruimte voor Buren. Overkoepelende uitdagingen en kwaliteitsniveaus zijn benoemend en beschreven. Een integrale uitwerking van de overkoepelende opgaven ontbrak in dit plan. Enkel de kwaliteitsniveaus uit het koepelstuk kwamen terug in de sectorale beheerplannen. Met het nieuwe IBOR worden verdere stappen richting een integrale aanpak gezet en worden de belangrijkste thema's in de koepelnota centraal gesteld en vervolgens doorvertaald in de assetsheets (beknopte beheerplannen).
- In planperiode van het IBOR 2020-2025 zijn er voor Artistieke objecten en Spelen & Bewegen geen beheer- en/of beleidsplannen opgesteld. Dit maakt dat er geen volledige kaders waren voor het beheer en onderhoud van deze assets.
- Integrale samenwerking is sporadisch op gang gekomen op basis van technische noodzaak. Verdere samenwerking op opgaven werd vermoeilijkt door een gebrek aan budget, capaciteit en kaders voor integrale programmering. In de praktijk werd voornamelijk nog sectoraal gewerkt vanuit de verschillende assets.

Voorbereiden, realiseren en onderhouden

- Het op orde hebben van data is een belangrijk onderdeel om ervoor te zorgen dat beheer, onderhoud en realisatie goed uitgevoerd kunnen worden. De afgelopen planperiode is de kwantitatieve en kwalitatieve data niet bij alle assets even goed op orde geweest. Dit had meerdere oorzaken, waaronder onvoldoende concrete afspraken met derde partijen over de borging van beheerdata en een gebrek aan interne capaciteit. Wel is voor dit IBOR-traject een grote inhaalslag gemaakt voor wat betreft de actualiteit en de volledigheid van de beheerdata.
- De budgetten voor het beheer- en onderhoud van openbare ruimte zijn onderhevig geweest aan bezuinigingen welke op een later moment in de planperiode van het vorige IBOR weer zijn teruggedraaid. Dit heeft geleid tot het niet altijd kunnen behalen van de initieel beoogde kwaliteitsniveaus uit het IBOR, mede omdat het terugdraaien van de genoemde bezuinigingen tijd nodig heeft om weer op het gewenste peil te komen. Tevens waren door een gebrek aan kwantitatieve en kwalitatieve data budgetten niet overal in evenwicht met de opgave (arealen niet volledig in beeld betekent ook dat het verkregen budget niet overeenkomt met de beheersituatie in de praktijk).

Monitoren, analyseren, evalueren en verbeteren

- Door het gebrek aan kwalitatieve data voor sommige assets is er geen goed inzicht in de ontwikkeling van de kwaliteit van het areaal. Hierdoor is er beperkt inzicht de kwaliteitsontwikkeling en een beperkte mogelijkheid tot bijsturen op uitvoering en budget. Het inventariseren van de kwaliteit en het bijsturen op de resultaten hiervan is nog niet bij elke asset even goed verankerd in de werkwijze.
- Input vanuit bewoners wordt middels meldingen en kernregisseurs opgehaald. Hierdoor is er inzicht in wensen en verbeterpunten. Wel blijft het een aandachtspunt dat meldingen veelal via een derde partij bijgehouden worden.

Organisatie / beheerregisseur

- De beheerorganisatie heeft de krapte op de arbeidsmarkt ook ondervonden, met een krappe personele bezetting als gevolg. Er zijn beheerders die meerdere assets onder hun hoede hebben. Desondanks, mede door de regierol die de organisatie aanneemt, wordt het merendeel van de geplande activiteiten uitgevoerd. Wel blijft de personele bezetting, zeker met toenemende opgaven in de openbare ruimte, een aandachtspunt voor de haalbaarheid van de gestelde ambities.
- Centraal in het procesmodel staat de beheerregisseur, wie alle onderdelen samen laat komen. In Buren heeft de afgelopen periode de beleidsmedewerker wegen opgetreden in deze rol, als verbinder van opgaven en de koppeling met bestuur. Het is belangrijk dat deze rol gecontinueerd wordt om de integraliteit en structurele samenwerking op opgaven te borgen.

2.4.2 Terugblik per asset

Terugblik assets IBOR 2020-2025:

- De wegen in de gemeente Buren worden op kwaliteitsniveau B (basis) onderhouden. Er zijn structureel financiële middelen beschikbaar voor groot onderhoud. Voor rehabilitaties worden jaarlijks opnieuw investeringen aangevraagd. Wel heeft een tijdelijke bezuiniging bijgedragen aan het teruglopen van de kwaliteit in het wegenareaal.

- De multidisciplinaire projecten, waarbij meerdere assets zoals groen en openbare verlichting worden aangepakt, hebben vaak onvoldoende budget. Dit komt doordat deze assets alleen onderhoudsbudgetten en geen structurele rehabilitatiebudgetten beschikbaar hebben.

- De openbare verlichting is voor een derde deel vervangen door energiezuinige ledverlichting. Het onderhoudsniveau was jarenlang ‘aandacht’. Door bezuinigingen is het niveau echter verlaagd naar ‘normaal’. Er is ambtelijk de wens om het niveau weer te verhogen naar ‘aandacht’ en de vervanging naar ledverlichting versneld uit te voeren.

- Het groenonderhoud wordt uitgevoerd door de Avri. Door bezuinigingen is het onderhoudsniveau voor bepaalde structuurdelen verlaagd naar kwaliteitsniveau C (laag). Dit betekent dat er minder aandacht is voor onderhoud, wat leidt tot meer klachten en meldingen van inwoners. Echter heeft er geen

inventarisatie van de behaalde kwaliteit plaatsgevonden, waardoor inzicht in de ontwikkeling van de kwaliteit beperkt is.

- De begraafplaatsen zijn de afgelopen periode onderhouden op kwaliteitsniveau A (hoog). Er zijn echter problemen met de paden op de begraafplaatsen, die niet altijd goed zijn onderhouden en daarom een impuls krijgen. Lange tijd vielen deze paden niet onder de asset wegen. De kosten en inkomsten van de begraafplaatsen dienen beter op elkaar te worden afgestemd.

- De speelplekken worden beheerd door stichtingen, verenigingen en scholen. Zij hebben de zorgplicht voor het onderhoud en de veiligheid ervan. De gemeente Buren is eindverantwoordelijk in het kader van het Attractiebesluit. Buren heeft een kleine reserve voor inspecties en voor locaties zonder onderhoudspartij, waar eventuele spoedwerkzaamheden nodig zijn. Echter voor groot onderhoud en vervangingen was en is geen structureel budget beschikbaar, wat maakt dat deze niet uitgevoerd kunnen worden.

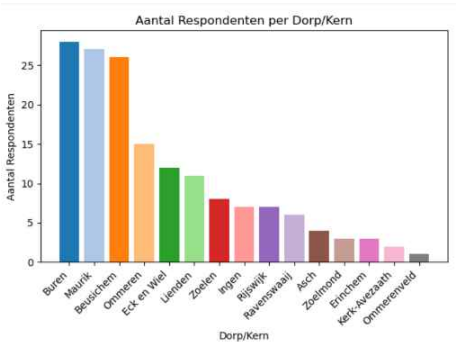
- Voor civiele kunstwerken geldt een zorgplicht, met als doel een lange levensduur te waarborgen tegen lage kosten. Er is een voorziening voor groot onderhoud, maar onverwachte kosten kunnen het budget onder druk zetten. Het onderhoud was budgetgestuurd en is daarom in sommige gevallen uitgesteld.

- Voor de artistieke objecten is er geen beleid opgesteld en geen budget beschikbaar. Er zijn wel meldingen en schadeherstel, maar verder ontbreekt het aan een duidelijke visie en financiële middelen voor adequaat onderhoud.

- Riolering en water worden beheerd door de AVRI en verschillende aannemers. Er zijn voorzieningen voor onderhoud en vervanging van riolering. De rioolheffing wordt jaarlijks aangepast om de kosten te dekken. Hoewel er budget beschikbaar is, blijft de uitvoering van maatregelen een aandachtspunt.

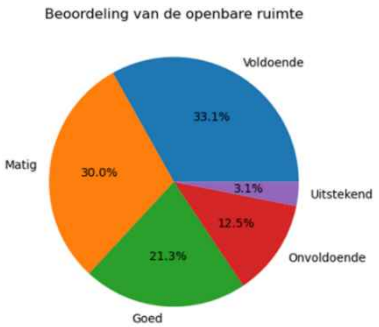
- Voor het straatmeubilair en verkeerselementen is er geen beleid voor onderhoud en vervanging. Meldingen van schade worden wel afgehandeld, maar er is geen structureel budget voor groot onderhoud. Tevens is de kwaliteit van areaal niet goed in beeld. Het onderhoud wordt uitgevoerd door de Avri.

2.4.3 Inwonersenquête

De gemeente Buren hecht waarde aan het raadplegen en betrekken van haar inwoners ten aanzien van de openbare ruimte. Hoe ervaren zij deze en waaraan hechten zij waarde? In dit kader is ten behoeve van het opstellen van het nieuwe IBOR plan voor de gemeente Buren een inwonersenquête georganiseerd. Er hebben in totaal 160 inwoners uit de verschillende kernen gereageerd op de vragenlijst.

Beleving van de kwaliteit van de openbare ruimte door inwoners (2020 – heden)

In de enquete zijn inwoners uit de verschillende kernen van de gemeente Buren bevraagd over hoe zij de kwaliteit van de openbare ruimte in de afgelopen periode (2020 – heden) ervaren hebben. De respons laat zien dat inwoners de kwaliteit van de openbare ruimte over het algemeen als ‘voldoende’ ervaren (33% van de respondenten). Daarnaast beoordeelt 21% van de respondenten de kwaliteit van de openbare ruimte als ‘goed’ en geeft 30% van de respondenten het oordeel ‘matig’. Tot slot gaf 13% het oordeel ‘onvoldoende’ en 3% het oordeel ‘uitstekend’. Het gemiddelde in de enquête ligt daarmee op een krappe voldoende (rapportcijfer 5,5). Deze beoordeling door de inwoners sluit in grote lijnen aan op het nagestreefde kwaliteitsniveau van de openbare ruimte vanuit het vorige IBOR plan (een combinatie van beeldkwaliteitsniveau basis/B met beeldkwaliteitsniveau laag/C).

Wat gaat goed en wat kan beter volgens de inwoners?

- Inwoners zijn **positief** over of **trots** op de volgende zaken in de openbare ruimte:
  - Groenvoorziening: veel respondenten waarderen het vele groen, bomen, bloemen en boomgaarden in de gemeente;
  - Landschap en natuur: de landelijke omgeving, uiterwaarden, rivieren, en open ruimte worden vaak genoemd;
  - Historisch karakter: oude dorpskernen en historische gebouwen worden als waardevol ervaren;
  - Specifieke plekken: parkje bij het gemeentehuis, marktplein in Beusichem, Klompenpad, en de Meent worden expliciet genoemd;
  - Rust en ruimte: de rustige, open en natuurlijke leefomgeving wordt als prettig ervaren.

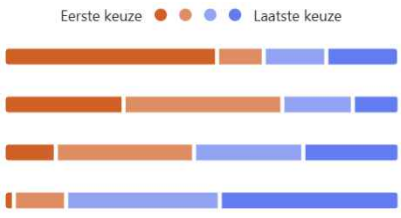
- Inwoners vinden dat het volgende **beter** of **anders** zouden kunnen in de openbare ruimte:
  - Onderhoud van groen: bermen, perken en plantsoenen worden soms als rommelig of slecht onderhouden ervaren;
  - Verkeersveiligheid: onveilige verkeerssituaties, te hard rijden, en onoverzichtelijke kruispunten worden vaak genoemd;
  - Speelvoorzieningen: er is behoefte aan meer en beter onderhouden speelplekken voor kinderen;
  - Zwerfafval en hondenpoep: relatief veel opmerkingen over afval op straat en hondenpoep, met suggesties voor meer afvalbakken;
  - Toegankelijkheid: scheve stoeptegels, slechte bestrating en obstakels op trottoirs worden als hinderlijk ervaren;
  - Verlichting: op sommige plekken ontbreekt goede straatverlichting volgens de inwoners.

- Inwoners geven aan zich te **storen** aan de volgende zaken in de openbare ruimte:
  - Zwerfafval en hondenpoep: wordt als storend en onhygiënisch ervaren;
  - Slecht onderhoud: onkruid, scheve tegels, en slecht/minder onderhouden groenvoorzieningen;
  - Verkeersproblemen: te hard rijden, gevaarlijke bermen, en gebrek aan handhaving;
  - Overlast door parkeren: vooral in dorpskernen en bij scholen;
  - Eentonigheid in beplanting: sommige respondenten vinden het groen te weinig gevarieerd of saai.

Rangschikking thema's

In de enquete kregen inwoners de mogelijkheid om vier thema's (veiligheid, biodiversiteit, duurzaam en circulair en klimaatadaptatie) te rangschikken naar mate van belangrijkheid. Uiteindelijk zijn respectievelijk veiligheid en biodiversiteit door inwoners aangewezen als de belangrijkste thema's.

Positie	Opties
1	Veiligheid ('De openbare ruimte is zowel fysiek als sociaal veilig, zodat inwoners en bezoekers zich er vrij kunnen b...
2	Biodiversiteit ('De openbare ruimte draagt bij aan behoud en verhogen van diversiteit in flora en fauna'.)
3	Klimaatadaptatie ('De openbare ruimte is beter bestand te gen de gevolgen van het veranderende klimaat en draa...
4	Duurzaam en circulair ('De openbare ruimte wordt duurza am in stand gehouden, legt zo min mogelijk beslag op n...

1. Het thema veiligheid werd door 54% van de inwoners als belangrijkste aangemerkt, bij 12% van de inwoners was dit de tweede keuze.
2. Biodiversiteit was bij 30% van de respondenten het belangrijkste thema, bij 40% was dit de tweede keuze.
3. Klimaatadaptatie was bij 13% van de respondenten het belangrijkste thema, bij 35% was het de tweede keuze en bij 28% de derde keuze.
4. Tot slot wat het thema duurzaam en circulair bij 3% van de inwoners het belangrijkste thema en bij 13% was het de tweede keuze.

Ideeën en suggesties ten aanzien van de thema's

Zie Hoofdstuk 4 voor door inwoners gedane suggesties of ideeen voor de thema's veiligheid, biodiversiteit, duurzaam en circulair en klimaatadaptatie. De input van de inwoners uit de enquête is meegenomen in de uitwerking van de thema's in dit IBOR plan.

3. Kaders en ontwikkelingen

3.1 Wettelijke kaders

Er is landelijk geen wettelijk kader waarin alle rechten en plichten met betrekking tot het beheer van de openbare ruimte zijn vastgelegd. De algemeen geldende wettelijke kaders zijn opgenomen in het Nieuw Burgerlijk Wetboek. Verder is er specifieke wet- en regelgeving van onder andere het Rijk, de provincie en het waterschap. In deze paragraaf wordt de overkoepelende wetgeving toegelicht. Wetgeving die van toepassing is op de afzonderlijke assets, wordt in de assetsheets beschreven.

Zorgplicht: een veilige openbare ruimte
Als algemeen uitgangspunt geldt er een zorgplicht voor het handhaven en bevorderen van de veiligheid in de openbare ruimte. Ten behoeve van de gemeentelijke zorgplicht moet worden aangetoond dat door inspecties en onderhoud een goede zorg heeft plaatsgevonden. Bij onvoldoende bewijslast vanuit de gemeente kan de aansprakelijkstelling leiden tot het toekennen van een schadevergoeding. Dit staat opgenomen in artikel 6:174 van het Burgerlijk Wetboek.

Omgevingswet
De Omgevingswet bundelt wetten en regelingen over onder meer ruimte, infrastructuur, milieu, natuur en water. Met de Omgevingswet wordt het wettelijk kader voor verschillende aspecten van de openbare ruimte vereenvoudigd. Er zijn minder regels en er is meer ruimte voor initiatieven van derden. Vroegtijdige inwonersparticipatie vormt een belangrijke randvoorwaarde bij ruimtelijke initiatieven die onder de Omgevingswet vallen. Dit met het oog op duurzame ontwikkeling, de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu.

Een groot aantal wetten is opgegaan in de Omgevingswet. Daarbij blijven er ook wetten bestaan die specifiek gelden voor bepaalde assets: zo is er voor wegen de Wegenverkeerwet, voor riolering en water de Deltawet waterveiligheid en zoetwatervoorziening. Voor openbare verlichting zijn de Elektriciteitswet en de Wet informatie-uitwisseling ondergrondse netten relevant. De veiligheid van speeltoestellen is geregeld in het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen. Bij begraafplaatsen is er de Wet op de lijkbezorging die gemeenten verplicht om een algemene begraafplaats te hebben en in stand te houden.

Kapitaalgoederen in de Gemeentewet
De provincie houdt jaarlijks toezicht op de gemeentelijke begroting en of er sprake is van achterstallig onderhoud. In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is de verplichting opgenomen om in de begroting en jaarrekening een paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen op te nemen. Deze paragraaf dient ten minste in te gaan op het onderhoud van de kapitaalgoederen groen, wegen, riolering, water en gebouwen. De andere kapitaalgoederen zijn facultatief op te nemen. Het BBV bepaalt dat van de genoemde kapitaalgoederen in de begroting moet worden aangegeven:

- Het beleidskader.
- De uit het beleidskader voortvloeiende financiële gevolgen.
- De vertaling van de financiële gevolgen in de begroting.

3.2 Gemeentelijke kaders

Coalitieakkoord
Het coalitieakkoord is het bestuurlijk vertrekpunt. In dit akkoord zijn de bestuurlijke ambities opgenomen en worden de plannen beschreven waaraan het college zich conformeert. Daarbij zien wij voor de openbare ruimte de volgende opgaven:

- Buren wil een veilige, schone en uitnodigende openbare ruimte.
- Buren wil naar een doelmatig onderhoud van het wegennet.
- Gemeente geeft zelf het goede voorbeeld als het gaat om duurzaamheid.

Deze uitgangspunten gelden voor de looptijd van het Coalitieakkoord tot 2026.

Omgevingsvisie

In de Omgevingsvisie Buren zijn de ambities en doelen voor de openbare ruimte voor de lange termijn vastgelegd. De Omgevingsvisie is vormvrij. De gemeenteraad bepaalt het detailniveau, gebieden, sectoren en thema's. Participatie en het belang dat de stakeholder bij een project heeft, hebben hierin een centrale plek. De speerpunten van de Omgevingsvisie zijn:

- Evenwichtige groei van de kernen.
- Gezonde en veilige leefomgeving.
- Sterke voorzieningen.
- Werken aan kwaliteit.
- Multifunctioneel platteland.
- Een duurzame toekomst.

Sectoraal beleid

Sectoraal beleid richt zich op specifieke sectoren of thema's, zoals milieu, natuur, landbouw, water en ruimtelijke ordening.

In Buren is er een Klimaatvisie vastgesteld om de doelstellingen uit de Klimaatwet en het Klimaatakkoord te behalen. De nationale klimaatdoelen voor 2030 en 2050 zijn vastgelegd in de Klimaatwet. De inhoudelijke maatregelen zijn uitgewerkt in het Klimaatakkoord. De gemeente Buren heeft in de Klimaatvisie vijf belangrijke thema's geformuleerd:

- Energietransitie - het opwekken van duurzame energie.
- Energiebesparende maatregelen voor woningen en bedrijfspanden.
- Warmtetransitie - verwarming van woningen en bedrijven zonder aardgas.
- Klimaatadaptatie - het aanpassen van de openbare ruimte aan het veranderende klimaat.
- Circulaire economie - het gebruik van nieuwe grondstoffen zoveel mogelijk voorkomen (in ieder geval minimaliseren), materialen hergebruiken en afval gaan zien als grondstof.

In relatie tot de openbare ruimte zijn met name de laatste twee onderwerpen relevant.

De Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR), vastgesteld door de gemeenteraad in 2014, legde de basis voor het inrichten, onderhouden en vervangen van de openbare ruimte in Buren. Deze visie werd in 2016 verder uitgewerkt in het vorige IBOR. In het nieuwe IBOR baseren we onze aanpak op deze eerder vastgestelde ambities. Daarnaast werkt de gemeente Buren actief aan duurzaamheid en circulariteit, met diverse initiatieven om deze doelstellingen te behalen.

Afbeelding 10: Verzameling van verschillende beleidsstukken en visies.

3.3 Trends en ontwikkelingen

De huidige maatschappij is bijzonder dynamisch en verandert in een hoog tempo. Nieuwe trends en ontwikkelingen stellen andere eisen aan het gebruik, de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. De gemeenten hebben veel kansen om vanuit de openbare ruimte bij te dragen aan de verschillende opgaven. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste landelijke trends en ontwikkelingen besproken. Ook wordt aangegeven waar de gemeente Buren mee te maken heeft.

Opgaven volgens Vereniging van Nederlandse Gemeenten
De 342 Nederlandse gemeenten maken samen de VNG en hebben een aantal grote opgaven voor de fysieke leefomgeving op een rij gezet. De komende jaren ligt de focus op klimaat, energietransitie (zoals kabels en leidingen en transformatorhuisjes), woningbouw, mobiliteit, bereikbaarheid en het realiseren van een circulaire economie (wat meer ruimtebeslag van bedrijven vraagt). Al deze opgaven moeten worden aangepakt binnen de schaarse ruimte die beschikbaar is. De Omgevingswet verzoekt alle gemeenten om een samenhangende aanpak te ontwikkelen om hiermee aan de slag te gaan. Waarbij ook de verbinding gelegd moet worden met opgaven in het sociaal domein zoals gezondheid, kansengelijkheid en participatie door inwoners.

Klimaat
Dat het klimaat verandert zien we overal om ons heen. Het weer wordt extremer, er zijn vaker overstromingen en de openbare ruimte heeft moeite zich hierop aan te passen. In veel dorpen en steden zijn maatregelen nodig om in de toekomst klimaatbestendig en waterrobuust te zijn. Ook de gemeente Buren is hier volop mee bezig. Zo wordt er ingezet op het water bovengronds afvoeren, steen vervangen door groen en het terugdringen van CO2-uitstoot en fijnstof. Voorbeelden in de praktijk zijn:

- Operatie Steenbreek inclusief jaarlijkse campagne actie.
- De nieuwsbrief duurzaamheid.
- Uitvoering geven aan het lokale hitte plan.
- Uitvoeren van het maatregelplan voor neerslagbestendigheid, zoals het aanleggen van wadi’s en het verlagen van drempels.
- Informeren over lokale klimaateffecten en verdere participatie.

Energietransitie
De Nederlandse overheid heeft in 2019 het Klimaatakkoord getekend. Via het Klimaatakkoord geeft Nederland invulling aan het klimaatbeleid om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Dit betekent meer inzet van duurzame energiebronnen zoals zon en wind. Voor de openbare ruimte is het belangrijk aan te sluiten bij de energietransitie en planningen zoveel mogelijk daarop af te stemmen. Hierdoor kunnen er samenwerking voordelen, kostenbesparingen en positieve effecten op de gezondheid, veiligheid en natuur worden bereikt. In een Regionale Energiestrategie (RES) beschrijft elke energieregio zijn eigen keuzes. De ruimtelijke inpassing en afstemming van deze strategieën worden geregeld via het Omgevingsbeleid van het Rijk, provincies en gemeenten. Op deze manier behouden de decentrale overheden hun eigen beleidsruimte. In de gemeente Buren worden de opgaven rondom energietransitie stap voor stap uitgevoerd. Dit kan niet allemaal tegelijk, omdat er rekening wordt gehouden met beschikbare middelen en de volgorde van uitvoering.

Netcongestie
In Nederland groeit de vraag naar elektriciteit door de toename van woningen, bedrijven, elektrische auto’s, laadpalen, warmtepompen en de overstap naar gasloos wonen. Ook willen steeds meer inwoners en bedrijven stroom van zonnepanelen terugleveren aan het net. Dit zorgt ervoor dat de netwerken in veel gemeenten te druk worden. Netbeheerders moeten daarom extra kabels aanleggen en de bouw van elektriciteitsverdeelstations en transformatorhuisjes sneller laten verlopen. Deze veranderingen hebben effect op de openbare ruimte. De energietransitie kan de netcongestie verergeren, maar biedt ook mogelijkheden om deze te verminderen.

Biodiversiteit
Biodiversiteit gaat over de verscheidenheid aan planten, dieren en ecosystemen. Het zorgt voor balans in de natuur en is belangrijk voor een goed leven voor mensen. Landelijk wordt gewerkt aan het versterken van biodiversiteit door natuur te herstellen, de samenhang tussen natuur- en landbouwgebieden te verbeteren, de

bebouwde omgeving groener te maken en het beheer en onderhoud zo in te richten dat biodiversiteit wordt ondersteund.
De gemeente Buren werkt actief aan het vergroten van de biodiversiteit. Dit gebeurt door natuur- en agrarische gebieden met elkaar te verbinden, extensiever te maaien en inheems en gevarieerd groen te kiezen. De tuinen van inwoners en bedrijven zijn daarbij belangrijk. Daarnaast gaat de gemeente Buren aan de slag met het stukje bewustwording van de waarde van biodiversiteit bij inwoners. Ook worden verschillende initiatieven voortgezet en zijn er subsidies aangevraagd.

Levensloopbestendigheid en gezondheid
De samenstelling van de bevolking verandert. Er zijn steeds meer ouderen die vaak langer zelfstandig thuis blijven wonen. In de gemeente Buren is 24% van de inwoners 65 jaar of ouder (bron: AlleCijfers.nl). Dit is hoger dan het landelijke gemiddelde van 20% (bron: Centraal Bureau voor de Statistiek). Het is belangrijk dat iedereen kan blijven meedoen. Een levensloopbestendige inrichting van de openbare ruimte is van belang voor alle doelgroepen. Daarnaast is een omgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten voor de fysieke en mentale gezondheid van waarde. Het dagelijkse ommetje door de natuur, sporten in het groen of een fietstocht langs de weilanden zijn enkele voorbeelden die hieraan bijdragen.

Participatie en individualisering
De wijken en buurten worden tegenwoordig niet meer uitsluitend vanuit het gemeentehuis bestuurd. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties nemen in toenemende mate zelf verantwoordelijkheid en initiatief. Ook in Buren zien we dat er meer inspraak en invloed wordt uitgeoefend op de openbare ruimte.
Er vinden al diverse participatietrajecten en inwonersinitiatieven plaats. Deze werkwijze wordt in lijn met de Omgevingswet doorgezet. De gemeente Buren neemt hierbij een rol als regisseur in. Daarbij wordt er ook gewerkt aan het stimuleren van de sociale cohesie door de openbare ruimte zo in te richten dat elkaar ontmoeten makkelijk wordt gemaakt.

Beheer van de fysieke assets
De posten voor het onderhoud en de vervanging van de te beheren assets in de openbare ruimte omvatten een aanzienlijk deel van de begroting. Als goed rentmeester zorgen gemeenten ervoor dat deze veilig en duurzaam worden onderhouden voor de huidige en toekomstige generaties. Beheer gaat niet alleen meer om het schoon, heel en veilig houden van objecten. De verschillende maatschappelijke thema's moeten samenkomen in de openbare ruimte, wat de opgaven complexer maakt. Gemeenten spelen een belangrijke rol in het verbinden en realiseren van deze opgaven. Het is daarbij belangrijk om goed te plannen en de juiste stappen te zetten. De beheerder heeft hierin een belangrijke rol.

Vervangingsopgave
Veel gemeenten staan voor een grote vervangingsopgave. Een groot deel van de openbare ruimte is rond de jaren 60 van de vorige eeuw aangelegd en nadert het einde van de (technische) levensduur. Wanneer de assets in een relatief korte periode worden vervangen, stijgen de totale kosten onevenredig. Het is daarom belangrijk om in beeld te brengen hoe de vervanging het beste gerealiseerd kan worden.
Bij het vervangen van assets zet de gemeente Buren in op een duurzame inrichting en (her)gebruik van materialen die een lange levensduur kennen. Ook wordt er rekening gehouden met de wensen en behoeften van inwoners en maatschappelijke thema's die op locatie van toepassing zijn.

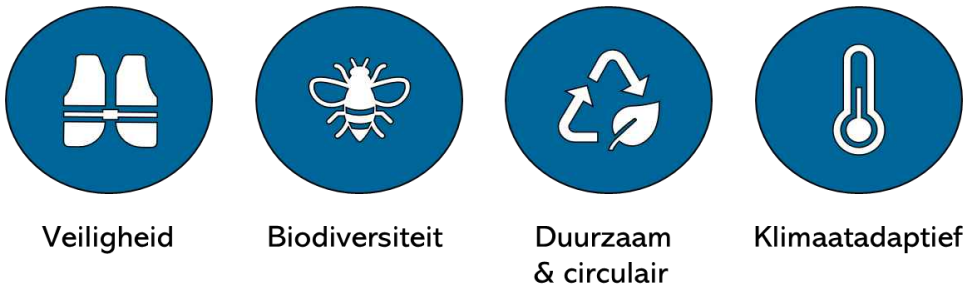
Onzekerheden en prijsstijgingen
De afgelopen jaren werden gedomineerd door de Covid-19 pandemie. In deze periode zijn werkzaamheden en bedrijven stil komen te liggen met tekorten bij arbeid en materialen. Dit leidde tot onzekerheden en prijsstijgingen. De oorlog in Oekraïne heeft het effect hiervan extra versterkt, waarbij onder andere de hoge prijzen voor energie en brandstof de inflatie verder omhoog heeft gestuwd.

4. Thema's en ambities

4.1 Algemeen

Dit hoofdstuk geeft richting aan de belangrijkste thema's waar de gemeente Buren de komende jaren aandacht voor heeft. De thema's komen voort uit visies en beleid en zijn in werksessies met het projectteam en de raadsleden besproken en uitgewerkt *(de bespreking met raadsleden volgt binnenkort).*

De onderstaande vier thema's krijgen een plek binnen de gemeentelijke organisatie en worden als leidend gezien bij het beheer, herstel en onderhoud van de openbare ruimte. Voor het thema Veiligheid heeft de gemeente Buren al langjarig consequent aandacht. Voor de thema's Biodiversiteit, Duurzaam & circulair en Klimaatadaptief geldt dat nog niet en zal inzet gepleegd moeten worden om het gewenste effect te realiseren. Participatie is geen apart thema, maar is een belangrijk onderdeel van de aanpak van de genoemde thema's.

Afbeelding 11: Thema's voor het beheer van de openbare ruimte.

Door in dit hoofdstuk bij elk thema een algemeen effect te beschrijven maken we de waarde van de openbare ruimte voor de maatschappelijke uitdagingen helder voor iedereen. We besteden hierbij aandacht aan wat de inwoners belangrijk vinden (*vanuit de inwonersenquête*). De algemene effecten vertalen we vervolgens naar uitgangspunten voor het beheer en onderhoud. Een verdere uitwerking op tactisch en operationeel niveau is terug te vinden op de verschillende assetsheets.

De gemeente Buren kiest hiermee bewust voor een andere aanpak en besteed meer aandacht aan de grote maatschappelijke uitdagingen van dit moment, door verder te kijken dan alleen beeldkwaliteit. Dit alles doen we op een toegankelijke en praktische wijze, die ook ruimte geeft voor maatwerk. Want, elk plan en elke situatie is in de praktijk verschillend.

4.2 Basisprincipes voor het beheer en onderhoud

Het beheer van de openbare ruimte in Buren moet voldoen aan een aantal basisprincipes. Deze basisprincipes zorgen ervoor dat de openbare ruimte schoon, heel en veilig is. Het beheer conformeert zich aan de Omgevingswet en andere relevante wet- en regelgeving. Daarnaast moet de openbare ruimte op een doelmatige en kostenefficiënte manier worden onderhouden. De gemeente Buren streeft ernaar zich verder te ontwikkelen, zodat het beheer ook bijdraagt aan verschillende overkoepelende thema's. Deze thema's worden in de volgende paragrafen verder toegelicht. Allereerst geven we een overzicht van de basisprincipes die in Buren gelden:

- Er wordt planmatig en structureel onderhoud uitgevoerd en geïnspecteerd om te voldoen aan de wettelijke zorgplicht.
- De openbare ruimte is zodanig ingericht dat deze optimaal voldoet aan haar functie. Het beheer wordt uitgevoerd binnen de bandbreedte van het afgesproken kwaliteitsniveau en het beschikbare budget.
- De karakteristieke kenmerken van de gemeente Buren blijven behouden en worden beschermd. De eigen identiteit is een belangrijk item. Differentiatie per structuurgebied is mogelijk. Hierbij blijft er flexibiliteit voor de uitvoering van maatregelen in elk gebied.

- Iedereen kan zelfstandig bewegen in een inclusieve openbare ruimte. Bijvoorbeeld door te zorgen voor een goede toegankelijkheid van winkels, speelplekken, sportvoorzieningen, natuur en openbare gebouwen. Bij nieuwe aanleg, (her)inrichting en beheer is hier extra zorg voor.
- Integraal werken is een vast onderdeel voor de organisatie van beheer. De werkzaamheden worden waar dat kan met zoveel mogelijk andere disciplines opgepakt, zowel boven- als ondergronds. Dat gebeurt ook door budgetten bij elkaar te brengen.
- Er wordt gewerkt met integrale planningen in plaats van gebruik te maken van planningen per individuele asset. Verdere optimalisatie van dit proces kost tijd en energie, maar er wordt ook synergievoordeel bereikt.
- Er worden processen opgesteld, vastgelegd en opgevolgd voor integraal werken binnen het team Ruimte. Hierbij is er aandacht voor het betrekken en begeleiden van medewerkers in deze integrale manier van werken.
- De gemeente Buren heeft de basis op orde. Dit betekent voldoende mensen en middelen om de doelstellingen en ambities waar te maken, maar ook de dagelijkse werkprocessen goed te borgen (zoals databeheer).
- De gemeente Buren geeft het goede voorbeeld in het bereiken van ambities en doelstellingen.
- De gunningscriteria voor inkoop en aanbesteding worden gewijzigd. Niet alleen de prijs telt, maar ook de hoogste maatschappelijke waarde. Dit wordt meegenomen in het inkoopproces.
- Het Right-to-Challenge krijgt een plek binnen het groenbeheer, zodat inwoners de kans krijgen om eenvoudige onderhoudstaken zelf over te nemen. Dit gebeurt op basis van duidelijke afspraken over taken, budget en verantwoordelijkheden.
- Om aan te sluiten bij de wensen van de samenleving, wordt er gestreefd naar een werkwijze die meer gericht is op het resultaat (effectgestuurd beheer). Jarenlang is de openbare ruimte onderhouden op basis van vakkennis en de door het bestuur vastgestelde kwaliteitsniveaus. De nieuwe aanpak kijkt niet alleen naar de technische staat van het onderhoud, maar houdt ook rekening met de tevredenheid van inwoners en de bijdrage aan maatschappelijke doelen als belangrijke meetpunten.
- In lijn met de Omgevingswet neemt participatie een centrale rol in. De gemeente Buren stimuleert vroegtijdige participatie en wil dat inwoners invloed kunnen uitoefenen op veranderingen die in de openbare ruimte plaatsvinden. De mate waarin inwoners worden betrokken of geïnformeerd, is afhankelijk van het type werk dat wordt uitgevoerd.
- De gemeente Buren wil maatwerk per kern leveren en heeft hiervoor verschillende kernagenda’s opgesteld.

4.3 Veiligheid

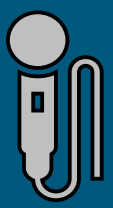
Effect:
De openbare ruimte is fysiek en sociaal veilig, zodat inwoners en bezoekers zich er vrij kunnen bewegen en ervan gebruik kunnen maken. Dit wordt bijvoorbeeld bereikt door te zorgen voor goed onderhouden voorzieningen, duidelijke zichtlijnen en een omgeving waarin mensen zich op hun gemak voelen.

Een opgeknapte en schoongehouden openbare ruimte draagt eraan bij dat mensen zich er prettiger en veiliger voelen. Een verloederde buurt met veel zwerfvuil, kapotte straatverlichting en verwaarloosd groen zorgt eerder voor een gevoel van onveiligheid. Bovendien blijft een verzorgde en hele omgeving langer schoon en netjes.

Dit vinden de inwoners van Buren:

ENKELE QUOTES
- Veiligheid ontstaat door ontmoeting: stimuleer dat mensen elkaar regelmatig tegenkomen.
- Geef ruimte aan kwetsbare weggebruikers: fietsers en voetgangers centraal, auto te gast.
- Veiligheid kan zonder concessies aan biodiversiteit, duurzaamheid & circulariteit en klimaat; toon je ambities en kansen!

IDEEËN OF TIPS
- Vrijliggende fiets- en wandelpaden en veilige oversteekplaatsen.
- Autoluwe straten en aanpak van sluipverkeer.
- Meer toezicht en optreden bij overtredingen.
- Schone en overzichtelijke openbare ruimte met zorgvuldig onderhoud.
- Goed werkende straatverlichting en bewegingssensoren.

Uitgangspunten veiligheid:
- De openbare ruimte is een plek waar gebruikers kunnen ontspannen, recreëren en ontmoeten.
- De verkeersroutes zijn veilig, herkenbaar en overzichtelijk voor alle categorieën gebruikers. Er is extra aandacht voor de schoolomgeving en voor de doelgroep kinderen en ouderen.
- Verloedering van de openbare ruimte, zoals vandalisme, graffiti, zwerfvuil en hondenpoep, wordt tegengegaan om onveiligheid te voorkomen. De gemeente Buren pakt verloedering aan door probleemplekken te monitoren, regelmatig schoon te maken, de naleving van regels te versterken en te kiezen voor een inrichting die ongewenst gedrag ontmoedigt.
- De openbare verlichting zorgt voor goede verkeersveiligheid waar dat nodig is en waar geen beter alternatief is. Ook draagt het bij aan sociale veiligheid, zonder schijnveiligheid te creëren.
- De wadi's, watergangen en oevers leiden niet tot onnodig onveilige situaties.
- Bij de inrichting en het onderhoud wordt rekening gehouden met de veiligheid van mens en dier. Bijvoorbeeld door zo min mogelijk giftige en stekelige planten toe te passen, preventieve maatregelen te nemen om veilig langs de weg te werken en beheer te plegen buiten kwetsbare (broed)perioden.
- Het openbaar groen doet geen afbreuk aan gewenste of bestaande zichtlijnen voor gebruikers. Loshangende of overhangende takken leiden niet tot onveilige of hinderlijke situaties.

Afbeelding 12: Een goed verlichte doorgaande fietsroute op de hoofdrijbaan.

4.4 Biodiversiteit

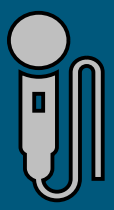
Effect:
De openbare ruimte draagt bij aan behoud en verhogen van diversiteit in flora en fauna.

Biodiversiteit is belangrijk, omdat verschillende soorten planten en dieren de natuur in balans houden. Bomen, groen en watergangen trekken vogels, kleine zoogdieren, insecten, schimmels en mossen aan. Een omgeving met een rijke biodiversiteit zorgt er ook voor dat mensen zich beter en productiever voelen. Met een juiste inrichting en ecologisch beheer is de waarde van groen voor de biodiversiteit snel te vergroten.

Dit vinden de inwoners van Buren:

ENKELE QUOTES
- Verander het groen: minder standaard, natuurvriendelijker voor mens en dier.
- Voor meer biodiversiteit heb je iedereen nodig: werk samen met inwoners en werkgroepen.
- De bloeiende dijken zijn een mooi voorbeeld van hoe het kan. Gras blijft staan waar het veilig is!

IDEEËN OF TIPS
- Groen en water behouden en uitbreiden.
- Meer variatie in soorten bomen en planten.
- Gebruik van streekeigen soorten.
- Bermen minder en gefaseerd maaien waar dat kan.
- Gazon inzaaien met bloemenmengsels.
- Plekken maken waar de natuur haar gang kan gaan.

Uitgangspunten biodiversiteit:
- Ontwikkeling van groene en blauwe aders die zoveel mogelijk doorlopen tot in de stad- en dorpskernen.
- Het bomenbestand en gemeentelijk groen bevat een ruime variatie aan kleurrijke en inheemse soorten.
- De bomen en het groen zijn weerbaar tegen ziekten en plagen. Het type onderhoud draagt hieraan bij. Bijvoorbeeld door anti-eikenprocessierups bloemenmengsels onder eikenbomen toe te passen.
- Het aantal bomen en de oppervlakte groen blijven gelijk of nemen toe, onder andere door de verplichting om bomen te herplanten bij kap en de vergroening van de openbare ruimte.
- Uitgangspunt is de juiste boom en plant op de juiste plaats. De bomen en planten kunnen door de juiste zorg goed uitgroeien en tot volledige wasdom komen.
- De aanplant en het onderhoud van bomen wordt altijd uitgevoerd op basis van de richtlijnen uit het meest recente Handboek Bomen. Dit geldt ook voor de werkzaamheden die nabij bomen plaatsvinden.
- Invasieve exoten worden tegengegaan op locaties waar deze voor overlast zorgen.
- Ecologisch beheer wordt toegepast waar het kan en regulier beheer waar het moet.
- Op verschillende plekken worden de bermen minder vaak en gefaseerd gemaaid. In de toekomst is het de wens dat het maaisel (langer) blijft liggen.
- Bij beheer en onderhoud wordt gebruik gemaakt van chemievrije technieken en methoden.
- De gemeente Buren wil vrijkomend slootvuil en bagger, na enkele dagen, afvoeren om verrijking en ophoging van bermen te voorkomen.
- Inwoners worden bewust gemaakt van het belang van de inheemse planten en dieren.
- Op enkele plekken waar de biodiversiteit wordt versterkt, komen informatieborden te staan die de inrichtings- en beheermaatregelen uitleggen (niet in het landschap vanwege esthetische overwegingen).
- De inwoners worden gestimuleerd om biodiversiteit op hun eigen terrein te verhogen.
- De gemeente Buren heeft een Biodiversiteitsplan vastgesteld. Daarnaast wordt een soortenmanagementplan (SMP) opgesteld, waarin natuur, biodiversiteit en duurzame maatregelen met elkaar worden verbonden.
- De acties voor het herstel en verhogen van biodiversiteit liggen in: de samenwerking met de Avri, de actualisatie van het Landschapsontwikkelingsplan (LOP), beter toezien op inwoners die ecologische bermen kort maaien.

Afbeelding 13: Berm met verschillende soorten kleuren en bloemen.

4.5 Duurzaam en circulair

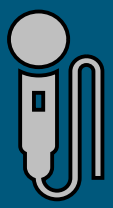
Effect:
De openbare ruimte wordt duurzaam in stand gehouden, legt zo min mogelijk beslag op nieuwe grondstoffen en zet in op (her)gebruik van bestaande en verantwoorde materialen.

Als gemeente zetten we in op een combinatie van maatregelen op weg naar een duurzame en circulaire economie. In de openbare ruimte gaan enorme hoeveelheden grondstoffen en materialen om. Door slim om te gaan met deze grondstoffen en materialen zijn er volop kansen voor hergebruik of recyclen. Daarnaast is de openbare ruimte ook de plek om op andere manieren duurzame en circulaire doelstellingen te realiseren. Bijvoorbeeld door het verminderen van schadelijke uitstoot van stoffen en de levensduur van assets te verlengen. Het gebruik van lokale producten en diensten levert hieraan ook een bijdrage.

Dit vinden de inwoners van Buren:

ENKELE QUOTES
- Blijf met beide benen op de grond staan. Doe wat echt nodig is en wat past bij de omgeving.
- Niet alles hoeft nieuw te zijn bij nieuwbouwprojecten als het bestaande nog waarde heeft!
- Gekapte bomen verdienen een nieuw doel, zoals bankjes of insectenhotels.

IDEEËN OF TIPS
- Maximaal hergebruik van producten en grondstoffen.
- Materialen met een lange levensduur en weinig onderhoud.
- Meer mogelijkheden voor afvalscheiding.
- Elektrificatie van het wagenpark en laadpalen in de openbare ruimte.
- Oude straatverlichting vervangen door energiezuinige LED-lampen.
- Vrijkomend snoeiafval lokaal verwerken. Houtsnippers door inwoners laten meenemen.

Uitgangspunten duurzaam en circulair:
- De gemeente Buren heeft een voorbeeldfunctie en geeft zelf het goede voorbeeld als het gaat om duurzame en circulaire initiatieven.
- De afdeling beheer openbare ruimte voert een nulmeting uit op circulariteit om concreet inzicht te krijgen in de huidige stand van zaken en de benodigde stappen voor verdere verbetering.
- De openbare ruimte wordt slim en efficiënt gebruikt door functies zoveel mogelijk te combineren.
- Gebruikte materialen, zowel bij inrichting als onderhoud, zijn zoveel mogelijk recyclebaar zonder waardevermindering.
- Bij vervanging/rehabilitatie wordt gestreefd naar hergebruik van materialen en het verlengen van de levensduur van objecten. Bij vervanging van wegen wordt afgewogen wat de beste inrichting is, bijvoorbeeld door in het buitengebied wegen met lage intensiteit als karrespoor in te richten.
- De energietransitie en netcongestie vragen steeds meer aandacht en beïnvloeden het werk. De gemeente Buren wil netbeheerders en andere externe partijen eerder betrekken en samen beslissingen nemen. Dit gebeurt onder andere door ruimte te reserveren in ondergrondse dwarsprofielen en elektrische laadpalen en transformatorhuisjes zorgvuldig te plaatsen.
- Afvalstoffen uit de openbare ruimte worden gezien als grondstoffen en hebben waarde. Het wordt zodoende ook volledig hergebruikt of duurzaam verwerkt.
- Te gebruiken grondstoffen zijn veilig en gezond. Ze bevatten geen schadelijke stoffen. (Licht) verontreinigde stoffen worden bewust afgevoerd uit de keten. Dit gebeurt tot aan de eindverwerking, volgens de geldende richtlijnen voor de betreffende industrieklasse.
- De gemeente Buren versnelt de verLEDding van de openbare verlichting omdat de conventionele lampen zijn uitgefaseerd.
- In de wijken en buurten wordt het spelen voor jong en oud gestimuleerd. De speelplekken groeien mee met de demografische ontwikkelingen die plaatsvinden. Bij de actualisatie van de assetsheets wordt deze groei gecontroleerd.
- Uitvoering van beheer gebeurt op een efficiënte en milieuvriendelijke manier. Bijvoorbeeld door het gebruik van voertuigen en machines met zo min mogelijk uitstoot.

- Bij beheer worden vrijkomende grondstoffen hergebruikt of waar mogelijk op locatie verwerkt, zoals snoeihout, bermgras en bladeren.
- Bij het uitvragen naar aannemers/marktpartijen wordt gebruikgemaakt van beschikbare methodieken om duurzaam en circulair meetbaar en concreet te maken, zoals de Milieukostenindicator (MKI) en Levenscyclusanalyse (LCA), indien toepasbaar. Daarnaast wordt geëxperimenteerd met het stellen van een opdrachtwaarde als plafond, om de markt uit te dagen duurzaamheid en circulariteit te leveren en te bevorderen.
- De komende jaren wil de gemeente Buren (door aannemers/marktpartijen) een materialenpaspoort laten inrichten om vast te leggen wat er na de levenscyclus van materialen of producten gebeurt. De ambitie is om dit regionaal te doen, omdat dit meer voordelen biedt. Belangrijk is dat het project goed wordt geborgd en dat er één systeem wordt gebruikt, in plaats van één of meerdere losse Excel-bestanden.
- Als ontwikkelpunt wordt er regionaal gezocht naar aansluiting op een materialenmarktplaats, om hergebruik en het vinden van nieuwe toepassingen voor objecten en materialen te stimuleren. Het uitgangspunt is geen onnodige objecten te plaatsen (zoals bewust geen openbare verlichting), omdat dit het meest duurzaam en circulair is.
- Voor alle assets wordt gewerkt aan het inzichtelijk maken van de restwaarde en een goede borging in het beheerproces.

Afbeelding 14: Pilot met een speciaal beschermde bodemlaag van houtsnippers in diverse plantsoenvakken in Buren.

4.6 Klimaatadaptief

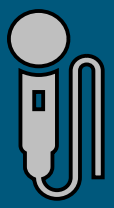
Effect:
De openbare ruimte is beter bestand tegen de gevolgen van het veranderende klimaat en draagt bij aan het bestrijden van droogte en hitte en het opvangen van regenwater.

Door de klimaatverandering stijgen de zeespiegel en temperatuur. Daarmee krijgt Nederland steeds vaker te maken met extreme weersomstandigheden zoals hitterecords, overstromingen en zware stormen. Ook stijgt het risico op ziekten en plagen. Veel klimaatadaptieve maatregelen liggen op het gebied van bomen, groen en water. De openbare ruimte moet hierop worden ingericht. Goed beheer kan een belangrijke bijdrage leveren aan het klimaatbestendig maken van straten en wijken.

Dit vinden de inwoners van Buren:

ENKELE QUOTES
- Laat het groen leidend zijn in plaats van grijs en maak het grijs groener.
- Meer groen in de woonwijken zorgt voor verkoeling op warme zomerdagen.
- Let op de capaciteit van het riool, stem af met het waterschap en benut de Neder-Rijn voor wateropvang.

IDEEËN OF TIPS
- Meer bomen planten voor schaduw op warme dagen.
- Openbare ruimte vergroenen: tegels eruit, planten erin.
- Extra plekken maken voor tijdelijke opslag en afvoeren van regenwater.
- Groene daken, gevels en waterdoorlatende verharding toepassen.
- Inwoners bewust maken van klimaatverandering en samen in actie komen.

Uitgangspunten klimaatadaptief:
- Maatregelen in de openbare ruimte dragen bij aan het opvangen en tegengaan van hittestress, droogtestress en (potentiële) wateroverlast.
- Bij (her)inrichting en beheer van de openbare ruimte worden meekoppelkansen voor klimaatadaptatie standaard meegenomen.
- Bestaand groen en water worden behouden en waar mogelijk versterkt.
- De wijken worden vergroend om inwoners te beschermen tegen de hitte en te zorgen voor minder grote afvoerpieken bij neerslag. Extra aandacht gaat uit naar de versteende locaties.
- Bij de inrichting van plantvakken wordt de sortimentskeuze afgestemd op de ondergrond en grondwaterstand. Planten moeten zowel (tijdelijk) tegen natte als droge voeten kunnen.
- Bij de toepassing van verharding wordt vaker gekozen voor halfverharding, waterdoorlatende- en passerende verharding en koele wegdekken.
- Het percentage verharding wordt verlaagd waardoor regenwater makkelijker kan infiltreren in de bodem.
- Op steeds meer plekken in de openbare ruimte zijn mogelijkheden voor tijdelijke opvang van regenwater zoals wadi's, natuurvriendelijke oevers of in (semi) ondergrondse opslagvoorzieningen.
- Het beheer van de watergangen is afgestemd op het aantal m3 dat afgevoerd moet worden.
- Als duikers worden vervangen, is het de ambitie om altijd een duiker van grotere diameter te gebruiken, zodat het water beter doorstroomt tijdens hevige regenbuien. Het waterschap Rivierenland stelt hierbij eisen waaraan de gemeente zich moet houden.
- De duikers worden goed onderhouden en vrijgehouden van bagger, planten of andere doorstromingsbelemmeringen, wanneer daar aanleiding toe is.
- Inwoners en ondernemers zijn zich bewust van de risico's en effecten van klimaatverandering en worden gestimuleerd om zelf maatregelen te nemen.
- De klimaatstresstest brengt in beeld hoe kwetsbaar een gebied is voor extreme neerslag. Beheer zal hierop moeten anticiperen in de openbare ruimte. Wellicht moeten sommige delen van de gemeente vaker gereinigd worden of moet er een ander type rioolsysteem of verhardingsprofiel aangelegd worden.

- De gemeente Buren blijft de ontwikkelingen rondom het Klimaatprogramma tot 2030 volgen. Dit programma is een plan van de Nederlandse overheid om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen en zo bij te dragen aan de wereldwijde klimaatdoelen.

Afbeelding 15: Een combinatie van bomen, groen en water in de openbare ruimte.

5. Beheerstrategie

5.1 Soorten onderhoud

Het beheer en onderhoud in de gemeente Buren bestaat uit allerlei activiteiten en maatregelen om de openbare ruimte voor een lange periode in stand te houden. Voor de instandhouding en de ontwikkeling van de assets worden er verschillende soorten onderhoud uitgevoerd.

Verzorgend onderhoud
Betreft maatregelen gericht op de schoonheid en netheid van een object. Denk aan werkzaamheden zoals onkruidbestrijding in het groen, schoonmaken van de bebording of straatvegen.

Technisch onderhoud
Klein onderhoud:
Is gericht op het herstellen van kleine schades om vroegtijdig groot onderhoud te voorkomen of onveilige situaties tegen te gaan. Dit type onderhoud wordt vaak uitgevoerd naar aanleiding van klachten en meldingen.

Groot onderhoud:
Is het uitvoeren van corrigerende maatregelen als gevolg van slijtage na een lange periode van gebruik. Dit type onderhoud is ingrijpend en vaak gepland. De ingrepen zijn erop gericht om de functionele kwaliteiten van een object gedurende de levensduur in stand te houden.

Investeringen

Levensduurverlengende investeringen:
Is het nemen van maatregelen die leiden tot een meetbare levensduurverlenging van een bestaand object. Hierbij gaat het niet om groot onderhoud, wat is bedoeld om de levensduur te behalen, maar om onderhoud waarmee de (theoretische) levensduur wordt verlengd.

Vervanging:
Hierbij gaat het om maatregelen waarbij het object wordt teruggebracht tot nieuw. Bij vervanging is er sprake van een nieuw object, waarbij voor het oude object geldt dat het einde van de (economische) gebruiksduur is bereikt.

Buiten de scope van dit IBOR vallen:

- (Her)inrichting van projecten waarin keuzes voor ontwerp, materialen, beheeraspecten en het eindresultaat worden gemaakt.
- Reconstructie op basis van niet technische redenen of andere beleidsdoelen.
- Alle objecten die niet in eigendom en/of onderhoud van de gemeente Buren zijn.

5.2 Beheerproces

Het beheerproces in Buren is zo ingericht dat de verschillende soorten onderhoud dagelijks of periodiek aan de beurt zijn. Dit is een proces dat periodiek opnieuw wordt doorlopen. De gemeente Buren werkt daarbij volgens een vast beheerproces. Om te bepalen welk type onderhoud wanneer nodig is, moeten steeds dezelfde onderstaande zes werkstappen worden doorlopen. Voor elke asset is het belangrijk om goed en tijdig onderhoud uit te voeren, afhankelijk van de huidige kwaliteit en het beschikbare budget.

1. Areaalgegevens
Goed overzicht in de hoeveelheid areaal is een vereiste om in controle te blijven en precies te weten wat er in beheer is. Om dit inzicht te verkrijgen wordt de data door inventarisaties verzameld en bijgehouden door de verantwoordelijke gegevensbeheerder(s).

2. Kwaliteit en frequentie
Om preventief en planmatig onderhoud te kunnen plegen is het belangrijk om inzicht te hebben in de (beeld)kwaliteit en de technische staat van bestaande assets. De inspecties en schouwrondes geven informatie over de onderhoudstoestand van het areaal. Maandelijks, jaarlijks, tweejaarlijks of vierjaarlijks worden er verschillende metingen uitgevoerd zoals voor bomen, groen, wegen en civiele kunstwerken. Ook zijn er assets waarbij werkzaamheden met een vaste frequentie worden uitgevoerd. Dit is bijvoorbeeld het geval bij riolering.

3. Bepalen onderhoudsmaatregelen
Aan de hand van de inspecties en het vastgestelde kwaliteitsniveau of frequentie worden door de beheerder onderhoudsmaatregelen gepland en begroot. Hierbij wordt rekening gehouden met geplande projecten en de gebiedskennis ingezet. De beheerder bundelt en prioriteert de verschillende onderhoudsmaatregelen en stemt deze af met de andere beheerders om integraliteit in de projecten te borgen. Het resultaat is een integraal meerjarenprogramma dat kaders geeft aan de voorbereiding en de uitvoering van het onderhoud- en vervangingswerk (met uitzondering van het verzorgend onderhoud).

4. Onderhoud voorbereiden
Als de onderhoudsmaatregelen zijn bepaald, kunnen deze uitgewerkt worden naar opdrachten. De beheerder ziet op voorhand of het werk onderdeel uitmaakt van de bestaande DVO van aanneming van werk of dat hij/zij dit kan uitbesteden aan marktpartijen. Soms is het nodig om werkomschrijvingen en tekeningen te maken of een bestek te schrijven.

5. Uitvoeren werkzaamheden
Zodra de voorbereiding is afgerond en de werkzaamheden zijn uitgezet, kan er worden gestart met de uitvoering. Hierbij worden de eisen en wensen uit werkstap 3 en 4 overgenomen. Dit is de fase dat het werk buiten wordt uitgevoerd en zichtbaar is. De wijze van invulling aan communicatie en participatie wordt per project bepaald om te zorgen dat maatwerk kan worden geleverd.

6. Overdracht werkzaamheden
Na de realisatie wordt het opgeleverde werk gecontroleerd en waar nodig weer overgedragen aan (gegevens)beheer. De onderhoudstermijnen worden in de planning opgenomen. De arealen en daarmee ook de beheerkosten worden op basis daarvan herijkt en in de begroting gemuteerd. Tot slot worden de revisiegegevens verwerkt in het beheersysteem om de data up-to-date te houden.

5.3 Implementatie en uitvoering

Binnen dit nieuwe IBOR wordt het strategisch, tactisch en operationeel niveau met elkaar verbonden. De assetsheets bevatten de uitgangspunten die de gemeente Buren hanteert om richting te geven aan het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Er moeten daarbij goede afspraken worden gemaakt over de uitvoering van het werk. De beheerders zien erop toe dat het proces wordt uitgevoerd conform de overeengekomen afspraken.

De gemeente Buren wil het beheerproces verder doorontwikkelen, met altijd aandacht voor de randvoorwaarden uit de basisprincipes. Het gebiedsgericht werken geldt als sturend principe. Een gebied kan een kern zijn, een wijk of straat. De werkzaamheden worden per gebied integraal gepland en uitgevoerd. Daarnaast wordt het beheer en onderhoud afgestemd op bredere thema's, zodat het maatschappelijke waarde oplevert. Een volgende stap in de doorontwikkeling naar een meer integrale en gebiedsgerichte werkwijze voor gemeente Buren ligt in het opstellen van een Meerjaren Investeringsprogramma Openbare Ruimte (MJIP). Dit met als doel de openbare ruimte voor de langere termijn op het gewenste kwaliteitsniveau te houden en vorm te geven aan een integrale aanpak van de openbare ruimte.

Het implementeren van het IBOR kost tijd en is een proces dat in fasen verloopt. De uitvoering is afhankelijk van de instemming van de gemeenteraad met de keuzes in dit plan en de financiële middelen die beschikbaar komen. Na de vaststelling van het IBOR wordt het beheerproces verder geoptimaliseerd. Dit gebeurt door de kennis van medewerkers te vergroten, de samenwerking met inwoners te versterken, inkoopprocedures aan te passen en een nieuw DVO op te stellen. Het is ook belangrijk om ervoor te zorgen dat de gegevens in de beheersystemen op orde blijven en voldoen aan landelijke en Europese wetgeving. Daarnaast wordt gewerkt aan de verbetering van de data, bijvoorbeeld door de opname van openbare verlichting in de BGT.

Om de maatschappelijke thema’s verder uit te werken, ontwikkelt de gemeente verschillende plannen, zoals het Soortenmanagementplan en het actieplan voor circulariteit. Het Biodiversiteitsplan is onlangs door de gemeenteraad vastgesteld. Gladheidsbestrijding en het Beheerplan waterbodems worden als operationele plannen onder de assetsheets vastgesteld. Daarnaast worden nieuwe producten ontwikkeld, zoals de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR) en een digitale integrale planningskaart.

De onderhouds- en vervangingsopgave per asset zijn vastgelegd op de assetsheets. Waar nodig is extra budget aangevraagd om de maatregelen te realiseren. Voor sommige assets gebeurt dit in een later traject, zoals voor groen, omdat de werkelijke kwaliteit eerst buiten gemeten moet worden. De impuls- en stimuleringsbudgetten voor de verschillende thema’s zijn nog niet ingeschat. Voor het thema biodiversiteit is dit onlangs wel gedaan. Om tot een volledig beeld te komen, moeten de plannen voor de andere maatschappelijke thema’s en de beschikbare budgetten nog met elkaar worden verbonden.

De Avri verzorgt voor een groot deel het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Op dit moment wordt het huidige DVO met de Avri geëvalueerd om te kijken of de gemaakte afspraken goed werken of dat ze aangepast moeten worden. Dit kan betekenen dat rollen, taken en werkzaamheden veranderen of anders georganiseerd moeten worden. Ook zijn er activiteiten en werkzaamheden die worden uitbesteed aan derden, bijvoorbeeld omdat hiervoor specialistische kennis nodig is, zoals het technisch onderhoud van openbare verlichting of civiele kunstwerken.

Na de vaststelling van het IBOR en de evaluatie van het DVO wordt het onderhoudswerk vastgelegd in een nieuw DVO met de Avri. Ook worden bestekken/werkomschrijvingen voor derde partijen opgesteld. Dit zorgt ervoor dat iedereen op de werkvloer zich houdt aan de afgesproken werkwijze voor alle activiteiten binnen de beheercyclus. Tot slot is het opstellen van een MJIP een logische vervolgstap naar meer integraal een gebiedsgericht beheer.

6. Financiën

Dit hoofdstuk geeft een meerjarig overzicht van de financiën van het IBOR. Er wordt gekeken naar de beschikbare middelen en de afwijkingen tussen de beschikbare en benodigde middelen. Ook worden de risico's en aandachtspunten voor het vervolg besproken. De budgetten worden op hoofdlijnen weergegeven. Meer details zijn terug te vinden op de assetsheets.

6.1 Beschikbare middelen

Het beheren van de openbare ruimte kost geld. De hoogte van deze kosten hangt af van de gekozen kwaliteitsambitie; hoe beter de kwaliteit, hoe hoger de kosten. Bij bepaalde assets heeft de gemeente Buren een wettelijke zorgplicht waar vanuit gewerkt wordt.

In de gemeentelijke begroting zijn middelen beschikbaar gesteld voor de verschillende assets. In de onderstaande overzichten wordt een verdeling gemaakt van de middelen over de volgende categorieën.

- Klein en verzorgend onderhoud;
- Groot onderhoud;
- Overige (vaste) lasten;
- Investeringen.

De financiële cijfers zijn gebaseerd op het begrotingsjaar 2026 (uit de begroting 2025-2028) en voor wat betreft de investeringen het meerjaren investeringsplan 2025-2028. Omdat de gemeente Buren een begroting tegen constante prijzen opstelt komen de exploitatiebudgetten in de jaren 2027 tot en met 2029 bijna overal overeen met het jaar 2026. Alleen op de kapitaallasten en het taakveld riolering kunnen de bedragen per jaar verschillen.

Bij sommige assets, zoals openbare verlichting, bomen en begraafplaatsen, is er één budget voor zowel klein- als groot onderhoud. Voor deze assets wordt niet met een voorziening gewerkt, maar loopt het groot onderhoud via de exploitatie. Dit budget staat apart vermeld in de kolom onder subhoofdstuk 6.1.2.

6.1.1 Klein en verzorgend onderhoud

Op de exploitatie zijn middelen beschikbaar om het klein technisch en verzorgend onderhoud uit te voeren en om jaarlijks terugkerende kosten te dekken. Het totaalbedrag hiervoor is € 1.797.097.

Asset	Budget
Wegen *(inclusief gladheidbestrijding)*	€ 779.435
Openbare verlichting(*)	€ -
Bomen(*)	€ -
Groen	€ 21.073
Begraafplaatsen(*)	€ -
Spelen en bewegen(**)	€ -
Civiele kunstwerken	€ 33.740
Artistieke objecten(***)	€ -
Riolering en water	€ 652.671
Straatmeubilair en verkeerselementen	€ 310.178
Totaal budget	**€ 1.797.097**

Afbeelding 16: Budgetten voor klein en verzorgend onderhoud.

(*) één gezamenlijk budget voor klein- en groot onderhoud, zie hoofdstuk 6.1.2.
(**) ondergebracht bij overige (vaste) lasten, zie hoofdstuk 6.1.3.
(***) geen structureel onderhoudsbudget voor beschikbaar.

6.1.2 Groot onderhoud

De kosten voor groot onderhoud worden betaald uit de exploitatie of via voorzieningen. Voor wegen, civiele kunstwerken en riolering en water maakt de gemeente Buren gebruik van een voorziening. Deze voorziening is bedoeld om de kosten, die van jaar tot jaar kunnen variëren, op te vangen. In totaal gaat het om een bedrag van € 3.516.009 wat jaarlijks gedoteerd wordt aan de verschillende voorzieningen. Voor de overige assets is er een overkoepelend exploitatie budget voor klein- en groot onderhoud. Het gezamenlijke budget voor klein- en groot onderhoud bedraagt € 2.600.295.

Asset	Budget
Groot onderhoud	
Wegen	€ 2.835.259
Civiele kunstwerken	€ 85.000
Riolering en water *(inclusief baggeren)*	€ 516.250
Spelen en bewegen	€ 79.500
Artistieke objecten(*)	€ -
Totaal budget groot onderhoud	**€ 3.516.009**
Klein- en groot onderhoud *(gecombineerd in één budget)*	
Openbare verlichting	€ 88.000
Bomen	€ 550.000
Groen	€ 1.634.066
Begraafplaatsen	€ 328.229
Totaal budget gecombineerd budget	**€ 2.600.295**
Eindtotaal	**€ 6.116.304**

(*) geen structureel onderhoudsbudget voor beschikbaar.

Afbeelding 17: Budgetten voor groot onderhoud.

6.1.3 Overige (vaste) lasten

De overige (vaste) lasten zijn bedoeld voor kosten die niet onder klein- en groot onderhoud vallen. Dit zijn kosten die regelmatig terugkomen, maar vaak geen direct onderhoud betreffen, zoals administratie, verzekeringen, bijdragen aan derden, belastingen en uitbestede werkzaamheden/inhuur projecten. Het totaalbedrag van deze lasten bedraagt € 785.186.

Asset	Budget
Wegen	€ 156.028
Openbare verlichting	€ 139.682
Bomen	€ 75.603
Groen	€ 9.530
Begraafplaatsen	€ 51.079
Civiele kunstwerken	€ -
Artistieke objecten(*)	€ -
Riolering en water	€ 353.264
Straatmeubilair en verkeerselementen	€ -
Totaal budget	**€ 785.186**

(*) geen structureel onderhoudsbudget voor beschikbaar.

Afbeelding 18: Budgetten voor overige (vaste) lasten.

6.1.4 Investeringen

Investeringen in de openbare ruimte worden gedaan voor vervangingen, rehabilitatie of levensduurverlengend onderhoud. Deze investeringen brengen kapitaallasten met zich mee (afschrijving en rente). Het totale bedrag aan kapitaallasten in de begroting 2025 voor begrotingsjaar 2026 bedraagt € 802.898.
In totaal is er voor 50% van alle assets geen structureel vervangingsbudget in de begroting opgenomen. De kosten hiervoor worden nu vaak gefinancierd vanuit de reguliere onderhoudsbudgetten. Het investeringsbedrag voor bomen is uitsluitend bedoeld voor het rooien en herplanten van bomen die zijn gekapt vanwege de essentaksterfte.

Asset	Oorspronkelijk investeringsbedrag	Kapitaallasten
Wegen	€ 8.507.133	€ 186.139
Openbare verlichting	€ 783.487	€ 30.174
Bomen(*)	€ 291.923	€ 4.775
Groen(*)		€ -
Begraafplaatsen	€ 790.739	€ 22.768
Spelen en bewegen(*)		€ -
Civiele kunstwerken	€ 1.675.870	€ 47.157
Artistieke objecten(*)		€ -
Riolering en water	€ 10.926.602	€ 511.885
Straatmeubilair en verkeerselementen(*)		€ -
Totaal budget	**€ 22.975.754**	**€ 802.898**

(*) geen structureel vervangingsbudget voor beschikbaar.

Afbeelding 19: Kosten voor investeringen.

De volgende investeringen zijn opgenomen in het meerjaren investeringsplan 2025-2028 en de kapitaallasten hiervan zijn opgenomen in de begroting voor de komende jaren.

Asset	Jaar	Omschrijving investering	Bedrag
Wegen	2026	Rehabilitatie Vogelenzangseweg (N320-Bloembosweg) Lienden	€ 2.000.000
	2027	Rehabilitatie Rechtopweg (N320-Nieuwslagseweg) Maurik	€ 700.000
	2028	Rehabilitatie Rijdijk (N320 Lienden-fietspad dijk)	€ 1.800.000
	2028	Rehabilitatie Oostkanaalweg (Essenbos-Oostertiendweg) Zoelen	€ 1.400.000
Begraafplaatsen	2026	Uitbreiding columbaria (begraafplaats)	€ 40.000
Riolering en water	2026	Neerslagbestendigheid Vogelenzangseweg	€ 185.700
	2026	Neerslagbestendigheid Prins Frederik Hendrikstraat	€ 132.800
	2027	Neerslagbestendigheid Ommerenveldseweg Ommeren	€ 66.200
	2027	Neerslagbestendigheid Dorpsstraat 33 Ingen	€ 173.900
	2027	Neerslagbestendigheid De Kerswerf Beusichem	€ 250.500
	2027	Neerslagbestendigheid Markt e.o. Beusichem	€ 371.800
	2028	Neerslagbestendigheid Buitenweg Maurik	€ 25.000
	2028	Neerslagbestendigheid Jeudestraat / Kattegat Zoelen	€ 293.400
	2028	Neerslagbestendigheid Gildeland	€ 521.700

Afbeelding 20: Overzicht van investeringen in de periode 2025-2028.

6.1.5 Totaal beschikbare middelen voor IBOR

De tabel hieronder laat het totaal aan beschikbare middelen voor het IBOR zien.

Begrotingsposten *(categorieën)*	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Totaal klein onderhoud	€ 1.797.097	€ 1.777.097	€ 1.777.097	€ 1.777.097
Totaal groot onderhoud	€ 3.516.009	€ 3.526.009	€ 3.526.009	€ 3.526.009
Totaal klein- en groot onderhoud *(gecombineerd in één budget)*	€ 2.600.295	€ 2.600.295	€ 2.600.295	€ 2.600.295
Subtotaal Klein- en Groot onderhoud	**€ 7.913.401**	**€ 7.903.401**	**€ 7.903.401**	**€ 7.903.401**
Totaal overige (vaste) lasten	€ 785.186	€ 785.186	€ 785.186	€ 785.186
Totaal kapitaallasten	€ 802.898	€ 818.219	€ 850.529	€ 850.529
Totaal budget	**€ 9.501.485**	**€ 9.506.806**	**€ 9.539.116**	**€ 9.539.116**

Afbeelding 21: Overzicht van de totale budgetten.

6.2 Benodigde middelen

De kosten voor klein- en groot onderhoud en investeringen zijn per asset berekend, waarmee de benodigde middelen inzichtelijk zijn gemaakt. Voor de doorrekening is gebruik gemaakt van de landelijke kennisbank van

Antea Group. Er is uitgegaan van een kwaliteitsniveau basis (B) voor de openbare ruimte met uitzondering van groen, waar de kwaliteitsniveaus hoog (A) gelden voor centra en begraafplaatsen en laag (C) voor het buitengebied.

6.2.1 Klein- en groot onderhoud

In totaal is er € 32.828.740 nodig voor klein- en groot onderhoud gedurende de gehele planperiode. Gemiddeld gezien komt dit jaarlijks op €8.207.185

De benodigde middelen voor Spelen en bewegen zijn niet berekend. De huidige middelen blijven gelden, totdat er meer duidelijkheid is over de taakverdeling tussen de gemeente en de stichtingen, verenigingen en scholen. Voor Artistieke objecten kan ook nog geen inschatting worden gemaakt. Dit gebeurt na het vaststellen van nieuw beleid en het uitvoeren van inspecties. De financiën voor Riolering en water volgen uit het reeds vastgestelde kostendekkingsplan en het uitvoeringsplan Klimaatadaptatie van de gemeente. Alleen de kosten voor het baggeren zijn individueel doorberekend en bijgesteld.

Asset	**Totale Kosten planperiode 2026-2029** *(klein- en groot onderhoud)*	**Gemiddeld jaarlijkse kosten planperiode 2026-2029** *(klein- en groot onderhoud)*
Wegen *(inclusief optelling budget gladheidsbestrijding gemeente)*	€ 15.600.933	€ 3.900.233
Openbare verlichting	€ 694.000	€ 173.500
Bomen	€ 1.965.600	€ 491.400
Groen	€ 6.108.000	€ 1.527.000
Begraafplaatsen	€ 1.172.380	€ 293.095
Spelen en bewegen	€ 318.000	€ 79.500
Civiele kunstwerken	€ 827.900	€ 206.975*
Artistieke objecten	€ -	€ -
Riolering en water *(inclusief baggeren)*	€ 5.098.684	€ 1.274.671
Straatmeubilair en verkeerselementen	€ 1.043.244	€ 260.811
Totaal budget	**€ 32.828.740**	**€ 8.207.185**

Afbeelding 22: Berekende budgetten voor klein- en groot onderhoud

** De jaarlijkse kosten zijn niet voor elk jaar hetzelfde, in de eerste jaren is er een grotere opgave*

6.2.2 Investeringen

Naast de toegekende kredieten uit het meerjareninvesteringsprogramma zijn er additionele en/of nieuwe investeringen benodigd. In de onderstaande tabel zijn de nieuwe investeringsbedragen samengevat. Wegen, begraafplaatsen en Riolering & Water kennen geen nieuwe kredieten, deze zijn al opgenomen in het meerjareninvesteringsprogramma.

Asset	2026	2027	2028	2029
Wegen	€ -	€ -	€ -	€ -
Openbare verlichting	€ 554.510	€ 554.510	€ 584.260	€ 572.010
Bomen	€ -	€ -	€ -	€ -
Groen	€ -	€ -	€ -	€ -
Begraafplaatsen	€ -	€ -	€ -	€ -
Spelen en bewegen	€ -	€ -	€ -	€ -
Civiele kunstwerken	€ 1.746.300	€ 169.100	€ 156.200	€ 176.800
Artistieke objecten	€ -	€ -	€ -	€ -
Riolering en water *(inclusief baggeren)*	€ -	€ -	€ -	€ -
Straatmeubilair en verkeerselementen	€ 179.390	€ 179.390	€ 179.390	€ 179.390
Totaal (additioneel) krediet	**€ 2.480.200**	**€ 903.000**	**€ 919.850**	**€ 928.000**

Afbeelding 23: Berekende budgetten voor investeringen

6.2.3 Stimuleringsbudget thematieken IBOR

Om de vier thematieken uit het IBOR kracht bij te zetten is een extra stimuleringsbudget IBOR benodigd. Dit budget geeft de ruimte om vanuit het beheer en onderhoud van de openbare ruimte in Buren een concrete extra stimulans te geven aan de thema's uit het IBOR. Denk bijvoorbeeld aan het toepassen van innovaties en/of verbeteringen in het beheer. Een andere mogelijkheid is om het stimuleringsbudget te gebruiken voor keuzes voor materialen en objecten die een extra bijdrage leveren aan de overkoepelende thema's.
Ook biedt een dergelijk stimuleringsbudget flexibiliteit en ruimte om kansen en initiatieven van inwoners, bedrijven of andere belanghebbenden in de openbare ruimte te ondersteunen. Tot slot kan het budget ingezet geworden om pilots en nieuwe werkwijzen te monitoren, evalueren en bij te stellen.

Voor het thema Biodiversiteit wordt waar mogelijk direct aangehaakt bij het vastgestelde Biodiversiteitsplan. Voor de andere thema's; Veiligheid, Duurzaam & Circulair en Klimaatadaptief worden al stappen gezet binnen de assets, maar zullen nieuwe innovaties, pilots, initiatieven en onderzoeken verder uitgedacht en uitgerold kunnen worden met behulp van het stimuleringsbudget. Om deze acties te verwezenlijken is € 100.000 per jaar gedurende de planperiode benodigd.

6.3 Beschikbare middelen versus benodigde middelen

Door de beschikbare middelen te vergelijken met de benodigde middelen is de budgetbehoefte in beeld gekomen. Dit is hieronder specifiek gedaan voor het klein- en groot onderhoud, exclusief de overige (vaste) lasten en investeringen. De doorrekening laat zien dat er jaarlijks bijna € 393.784 extra budget nodig is om het klein- en groot onderhoud uit te voeren.

Asset	Budget *(beschikbaar)*	Kosten *(gem. benodigd)*	Verschil in kosten
Wegen *(inclusief optelling budget gladheids-bestrijding gemeente bij kosten benodigd)*	€ 3.614.694	€ 3.900.233	€ - 285.539
Openbare verlichting	€ 88.000	€ 173.500	€ - 85.500
Bomen	€ 550.000	€ 491.400	€ 58.600
Groen	€ 1.655.139	€ 1.527.000	€ 128.139
Begraafplaatsen	€ 328.229	€ 293.095	€ 35.134
Spelen en bewegen	€ 79.500	€ 79.500	€ -
Civiele kunstwerken	€ 118.740	€ 206.975	€ - 88.235
Artistieke objecten(*)	€ -	€ -	€ -
Riolering en water(**) *(inclusief baggeren)*	€ 1.168.921	€ 1.274.671	€ - 105.750
Straatmeubilair en verkeerselementen	€ 310.178	€ 260.811	€ 49.367
Impulsbudget thematieken IBOR	€ -	€ 100.000	€ - 100.000
Totaal budget	**€ 7.913.401**	**€ 8.307.185**	**€ - 393.784**

(*) geen structureel onderhoudsbudget voor beschikbaar.
(**) benodigde kosten in lijn met het uitvoeringsplan Klimaatadaptatie (m.u.v. baggeren).

Afbeelding 24: Overzicht van de beschikbare middelen versus benodigde middelen.

Lopende contracten
De bovenstaande berekening laat voor sommige assets een lager benodigd budget zien dan nu beschikbaar is. De berekening is gemaakt op basis van de theoretische behoefte en aan de hand van landelijke gemiddelden. Echter is er momenteel nog sprake van lopende contracten met uitvoeringsorganisaties die deze vermindering van lasten niet mogelijk maken voor 2026. Dit gaat om de assets Bomen, Groen, Wegen (straatvegen) en Straatmeubilair. Tevens is er voor Civiele Kunstwerken een verhoogde onderhoudsopgave in de eerste jaren van de planperiode, waardoor het benodigde budget in 2026 hoger is. Voor begraafplaatsen is uitgegaan van het bestaande budget.
Gezien de bovenstaande redenen is er voor 2026 een hogere behoefte dan gepresenteerd in afbeelding 24. In de Kadernota 2026 is een bedrag van € 761.579 aangevraagd.

6.4 Conclusie financiën

Het realiseren van de ambities en doelen is afhankelijk van de beschikbare middelen. In dit IBOR is de ambitie uitgesproken om de openbare ruimte op kwaliteitsniveau Basis (B), met uitzondering van het groenareaal, te gaan onderhouden. Uit de berekening in afbeelding 22 blijkt dat de kosten hiervan gemiddeld circa € 8,3 miljoen euro per jaar zijn. Dit is € 393.784 meer dan wat er nu in de begroting van Buren staat. De grootste verschillen zitten vooral in het beheren van wegen, civiele kunstwerken en het baggeren van watergangen. Tezamen met de nog lopende contracten is er daarom een extra structurele budgetvraag van € 761.579 gedaan om het klein- en groot onderhoud op het gewenste niveau uit te voeren. In de Kadernota 2026 zijn de kapitaallasten van de benodigde investeringen reeds meegenomen.

6.5 Aandachtspunten en risico's

Binnen de gemeente Buren zijn er verschillende aandachtspunten en risico's die de komende jaren (financiële) gevolgen kunnen hebben. Deze worden hieronder opgesomd.

Aandachtspunten

- De druk op de openbare ruimte neemt toe. Er zijn steeds meer partijen waarmee samengewerkt moet worden.
- De maatschappelijke thema's en opgaven hebben invloed op het beheer van de openbare ruimte. Neem bijvoorbeeld klimaatverandering. Door de veranderende weersomstandigheden wordt het onderhoud meer afhankelijk van het weer. Taken zoals gladheidsbestrijding, onkruidbestrijding en vegen moeten daardoor vaker of juist minder vaak worden uitgevoerd.
- In de komende jaren zijn er investeringen nodig voor verschillende assets, zoals voor wegen, civiele kunstwerken en openbare verlichting (VerLEDdingsopgave). Voor het openbaar groen wordt er een inspectie gedaan om de staat en de vervangingsbehoefte te bepalen.
- De impuls-/stimuleringsbudgetten voor de vier hoofdthema's in dit IBOR zijn op €100.000 per jaar gezet. Voor de invulling hiervan wordt voor het thema biodiversiteit het gekoppeld aan het vastgestelde Biodiversiteitsplan. Voor de andere thema's zal er nog een uitwerking van beoogde pilots en onderzoeken moeten volgen.
- Gladheidsbestrijding en baggeren worden als operationele plannen onder de assetsheets vastgesteld.
- Het DVO met de Avri wordt herijkt en de taken vanuit de assetsheets worden geconcretiseerd en afgestemd. Hierbij worden ook taken buiten de scope van het IBOR uitgevraagd, zoals plaagdierbestrijding, evenementenondersteuning, verkiezingen, begraven en dumpingen.
- Wegen met weinig verkeer (buiten de kom) krijgen, waar mogelijk, een andere functie en inrichting. Deze wegen worden niet alleen voor agrariërs, maar ook voor fietsers, wandelaars, recreanten en toeristen geschikter gemaakt.
- Er komen een groot aantal nieuwe Europese wetten en regels rondom databeheer. De gemeente moet zich aanpassen om aan de nieuwe regelgeving te voldoen. Ook moeten steeds vaker koppelingen worden gelegd met andere datasystemen.
- Voor effectief beheer en een goede planning is het belangrijk om data bij te houden en het areaal in kaart te brengen. Op dit moment zijn niet alle assets goed in beeld, zoals artistieke objecten en straatmeubilair. Dit kan leiden tot een groter areaal en hogere onderhoudskosten.
- Een volgende stap in de doorontwikkeling naar een meer integrale en gebiedsgerichte werkwijze voor gemeente Buren ligt in het opstellen van een Meerjaren Investeringsprogramma Openbare Ruimte (MJIP). Dit met als doel de openbare ruimte voor de langere termijn op het gewenste kwaliteitsniveau te houden en vorm te geven aan een integrale aanpak van de openbare ruimte.

Risico's

- De netcongestie heeft impact op de openbare ruimte, omdat het de uitvoering van projecten kan vertragen en de beschikbaarheid van energiebronnen beperkt.
- De prijzen voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte zullen naar verwachting verder stijgen door hogere materiaal- en loonkosten, inflatie en strengere milieueisen.
- Binnen de openbare ruimte zijn er verschillende objecten waar de gemeente tijd aan besteedt, maar die niet beheerd worden, zoals laadpalen en speeltoestellen. Een verandering in beleid kan het beheer van deze objecten beïnvloeden.
- Het beheren van verschillende assets door vrijwilligers, scholen, stichtingen en verenigingen brengt risico's met zich mee. Bijvoorbeeld vanwege de continuïteit; wisselende of vertrekkende mensen. Ook is de hoogte van de vergoeding niet altijd duidelijk vastgelegd.
- De gemeente wil vaker overkoepelende taken aan inwoners overdragen (Right to Challenge). Dit bespaart kosten op de uitvoering, maar heeft gevolgen voor de contracten en onderhoudspartijen.
- Zwaardere belasting door grote landbouwvoertuigen kan schade veroorzaken aan civiele kunstwerken en wegen.

- Ziekten en plagen vormen een bedreiging voor de gezondheid van de bomen en het groen.
- Vanwege de krappe arbeidsmarkt is het lastig om nieuwe medewerkers aan te trekken. Daarnaast is het moeilijk om het bestaande personeel vast te houden. Dit kan leiden tot verlies van kennis en ervaring binnen de organisatie.
- In de gemeente zijn bepaalde datasystemen door één persoon gebouwd en/of beheerd (o.a. het klachten- en meldingensysteem). Dit is risicovol, omdat bij ziekte of vertrek van die persoon problemen kunnen ontstaan.

Bijlage 1: Assetsheets

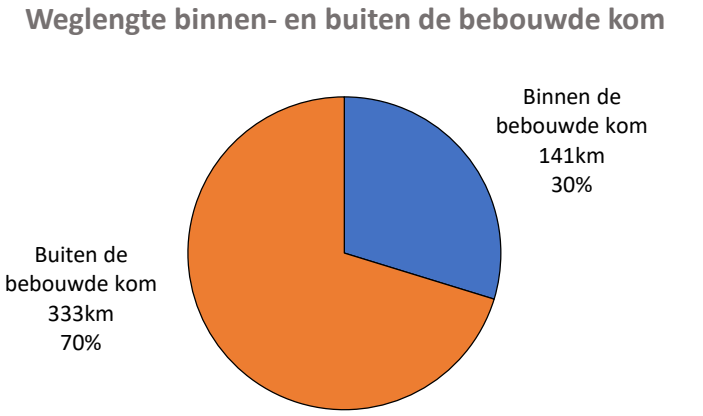
1) Assetsheet Wegen.
2) Assetsheet Openbare verlichting.
3) Assetsheet Bomen.
4) Assetsheet Groen.
5) Assetsheet Begraafplaatsen.
6) Assetsheet Spelen en bewegen.
7) Assetsheet Civiele kunstwerken.
8) Assetsheet Artistieke objecten.
9) Assetsheet Riolering en water.
10) Assetsheet Straatmeubilair en verkeerselementen.

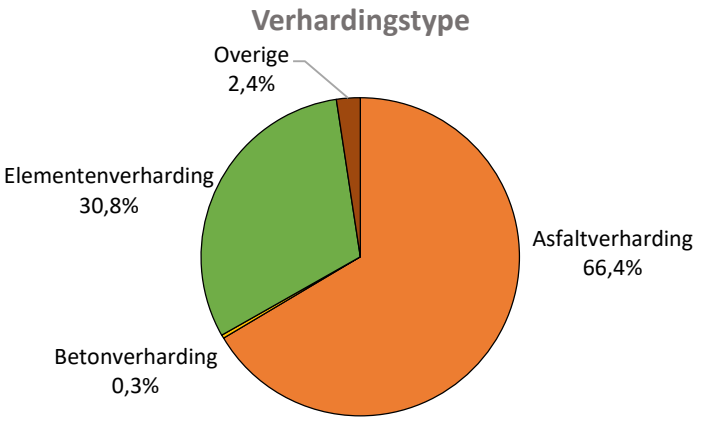
Afbakening

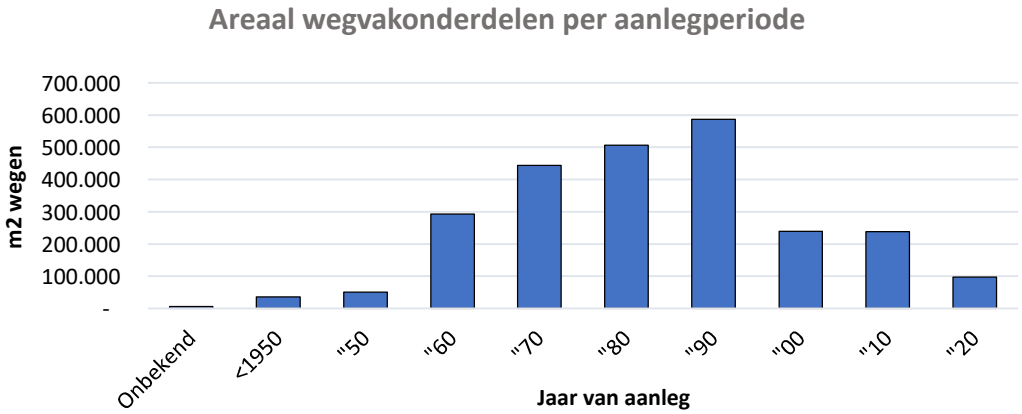
Deze assetsheet is gericht op het beheer en onderhoud van alle openbare wegen in de gemeente Buren. Hieronder vallen asfaltverhardingen, elementenverhardingen, half- en onverharde wegen en bermverhardingen. Ook de op deze wegen aanwezige markeringen en de taken rondom het vegen en onkruidvrij houden van de verhardingen vallen onder deze assetsheet. Deze assetsheet beschrijft de omvang, kwaliteit, beheerstrategie en kosten voor het (technisch) beheer van de wegen in Buren.

Areaal

De gemeente beheert circa 2,6 miljoen m^2 aan verhardingen, verdeeld over ruim 12.215 wegvakonderdelen (peildatum 2024). Ten opzichte van 2020 is het (bekende) areaal met circa 100.000 m^2 toegenomen, dit is te verklaren door realisatie van nieuwbouw en een verbeterde/nauwkeurigere registratie. Onderstaande figuren bieden inzicht in de opbouw van het areaal, uitgesplitst naar verhardingstype en aanlegjaar.

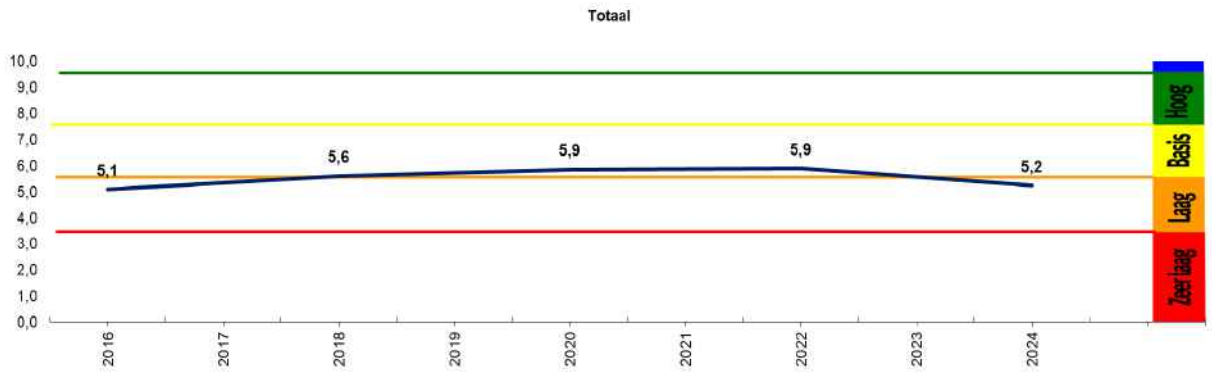

Kenmerkend voor het areaal wegen in Buren

- Ruim 79% van de wegverhardingen heeft als functie rijbaan, 9% is ingericht als voetpad, 5% om te parkeren, 3% fietspad en 4% heeft overige functies (bv. inrit/bermverharding).
- 70% van de totale weglengte ligt buiten de bebouwde kom. Het overgrote deel hiervan is asfaltverharding. Dit maakt ook dat er relatief veel asfaltverharding is in Buren.
- Veel wegen in het buitengebied zijn niet ingericht op het huidig gebruik (zware voertuigen/intensiteit). Er is een toename in zwaar verkeer door (agrarische) ontwikkeling.
- Er is problematiek rondom de toenemende weersextremen. Verzadiging van de bodem en dus wegconstructie, droogte, hitte en extreme neerslag hebben in toenemende mate invloed op het wegareaal.
- Opdruk van boomwortels komt voor, wat voor additionele scheurvorming zorgt.
- Sloten en bermen liggen dicht langs de weg. Dit maakt dat er soms maatregelen nodig zijn om de stabiliteit van de weg te garanderen. Mede daardoor is er op een aantal locaties nieuwe bermverharding aangelegd. Bij rehabilitatie wordt de bermverharding en mogelijke beschoeiing meegenomen in het project.
- Vanaf de jaren ’70’ is er veel wegareaal bijgekomen, met als piek de jaren ’90’.
- De gemeente Buren beheert circa 90 m² verharding per inwoner. Dit is meer dan het landelijke gemiddelde van 67 m² (benchmark Antea Group 2017).
- De gemeente beheert circa 225 kilometer (lijn)markeringen en 9.500 m2 figuratie.

Huidige kwaliteit

In de zomer van 2024, is een globale visuele weginspectie uitgevoerd conform de CROW methodiek. De schadebeelden en schadecijfers uit deze weginspectie zijn omgerekend naar rapportcijfers (1-10). Dit levert het volgende beeld op:

In het bovenstaande overzicht wordt duidelijk dat het wegareaal bij de laatste inspectie een lager cijfer scoorde dan voorheen. Nu is het gemiddelde niveau onder het afgesproken kwaliteitsniveau Basis (B). Vooral de asfaltverharding buiten de bebouwde kom scoort minder dan voorheen en aangezien dit het grootste areaal is, daalt het totaal cijfer ook. Deze daling in kwaliteit is mede tot stand gekomen door een bezuiniging in de voorgaande jaren (2021-2023), waardoor een lager kwaliteitsniveau is aangehouden. Wel zijn deze matig tot slechte asfaltverhardingen in beeld en staan de komende jaren op de planning voor onderhoud en vervanging.

Beleving en waardering

- Wegverhardingen zijn een belangrijk onderdeel van de infrastructuur. Ze zorgen ervoor dat inwoners, ondernemers en bezoekers zich veilig en comfortabel kunnen verplaatsen.
- De functionele functie van wegverhardingen kunnen ook bijdragen aan de esthetiek en identiteit van de gemeente. Dit kan bijvoorbeeld door het toepassen van bepaalde materialen.
- Wegverhardingen, en het verkeer dat erover beweegt, kunnen echter ook beleefd worden als bron van verkeersdruk en geluidsoverlast voor omwonenden.
- De beleving van wegverhardingen wordt veelal bepaald door keuzes in beleid en uitvoering. Een belevingsonderzoek heeft niet plaatsgevonden.
- De meldingen rondom wegverhardingen en bermen betreffen vooral kleine schades.

Beleid, ambities en besluiten

Voor de uitvoering van beheer en onderhoudswerkzaamheden is het belangrijk dat er duidelijke kaders en richtlijnen zijn. Onderstaand zijn de uitgangspunten opgesomd.

Ambities

- Wegverhardingen dragen bij aan vele maatschappelijke opgaven, zoals klimaat, duurzaamheid, circulariteit, bereikbaarheid en veiligheid. Hierin moeten zorgvuldige keuzes gemaakt worden om zo goed mogelijk te anticiperen op de opgaven.
- We volgen de markt nauwlettend voor innovaties op het gebied van duurzame uitvoering en materialen. Denk hierbij aan het toepassen van asfaltmengsels met lagere CO2-uitstoot.
- Waar mogelijk zetten we in op een sanering van overbodige verhardingen. Hier kan plaats gemaakt worden voor groen en/of blauw.
- We zetten zo veel mogelijk in op hoogwaardig hergebruik van vrijkomend materiaal.
- De wegen zijn veilig en passend bij kwaliteitsniveau Basis (B).

Wetgeving

- Het beheer en onderhoud voldoet aan de gestelde wet- en regelgeving zoals de Wegenwet, de Wegenverkeerswet en het Nieuw Burgerlijk Wetboek.
- Bij uitvoering van het onderhoud wordt rekening gehouden met specifiekere wetgeving en richtlijnen zoals de Wet Milieubeheer, Omgevingswet en de Richtlijn Bebakening en Markering.
- Middels het operationele plan Gladheidsbestrijding geven we invulling aan de zorgvuldigheidsnormen rondom gladheid op de openbare weg.

Inrichting

- Duurzame vervoersopties bieden we ruimte, zoals de fiets, deelvervoer en elektrische laadpalen.
- Waar mogelijk en doelmatig passen we water passerende verharding toe.
- Verharding wordt waar mogelijk doelmatig vervangen door groen.
- We overwegen bij wegen met een lage verkeersintensiteit een mogelijk andere inrichting die ruimte geeft aan wandelaars, fietsers en groen.

Kwaliteit en onderhoud

- Als onderhoudsniveau wordt kwaliteitsniveau Basis (B) gehanteerd.
- Onderhoudswerkzaamheden worden op basis van visuele inspecties en nadere toetsing bepaald en gepland.

Overig

- We stemmen onze werkzaamheden af met andere disciplines. Hiermee zoeken we naar koppelkansen voor de bijdrage aan de opgaven en gaan we doelmatig om met onze tijd en budgetten.
- We blijven de data goed monitoren en waar nodig bijwerken. Momenteel is er al een koppeling met de BGT en worden revisies doorgevoerd in het beheersysteem.

Ontwikkelingen

Het beheer van de wegen is volop in ontwikkeling. De komende jaren zullen een aantal belangrijke ontwikkelingen afkomen op het wegbeheer. Deze worden hier kort toegelicht:

- In het buitengebied is er een toename van belasting op wegen, bermen en kunstwerken.
- Bermonderhoud, we monitoren de bermen en waar nodig herstellen we deze. Het plaatsen van damwanden en/of beschoeiingen is op meerdere plekken noodzakelijk. Met een toenemende belasting zal dit toenemen en waar nodig zal het verder versterken van bermen ook benodigd zijn.
- Integrale samenwerking. Kaders en doelen kunnen het best beantwoord worden door integrale samenwerking met andere assets zoals riolering en water.
- Klimaatverandering zorgt voor nieuwe uitdagingen. Nieuwe schadebeelden treden op met meer weersextremen.

- De energietransitie vraagt om ruimte en afstemming. Nutsbedrijven zijn werkzaam onder de verhardingen waardoor er herstelwerkzaamheden moeten plaatsvinden.
- De markt ontwikkelt zich snel op het gebied van de toepassing van duurzame en circulaire producten. We volgen deze ontwikkelingen en passen ze toe in de vorm van pilots.
- Vervangingsopgave, vanaf de jaren '70' is er veel wegareaal bijgekomen. Deze arealen komen in aanmerking voor rehabilitatie, zeker waar het gebruik en de intensiteit op de weg is toegenomen.

Strategie

Onderhoud

- Klein onderhoud betreft preventieve maatregelen en dagelijkse reparaties.
- Groot onderhoud betreft correctieve maatregelen, als gevolg van slijtage na een langere periode van gebruik. Het doel is om de weg in goede staat te houden.
- Klein- en groot onderhoud voeren we structureel uit op basis van inspecties en meldingen.
- Het onderhoud voeren we projectmatig uit.
- Wegen in het buitengebied proberen we zo lang mogelijk in stand te houden, middels nieuwe slijtlagen in plaats van volledige rehabilitatie.

Vervanging

- Aan de hand van de weginspectie stellen we een kwalitatieve planning op met benodigde maatregelen.
- Maatregelen worden getoetst op basis van uitvoeringsjaar, kosten en prioriteit. Daarnaast wordt het uitvoeringsprogramma afgestemd met andere disciplines.
- Het uitvoeringsplan wordt jaarlijks geactualiseerd. Hierbij worden kredieten voor nieuwe investeringen aangevraagd.
- Bij vervanging van wegen aan het einde van de levensduur wordt geheel opnieuw afgewogen wat de beste inrichting voor de betreffende weg of straat is. Hierbij wordt in het buitengebied bijvoorbeeld ook gekeken naar de inrichting van de weg als karrespoor.

Inspectie en monitoring

- Elke twee jaar vindt er een weginspectie plaats conform de visuele inspectie richtlijnen van het CROW. Op basis hiervan worden maatregelen gepland en getroffen.
- Doormiddel van meldingen, eigen inzicht en expertise en het uitvoeren van regelmatige inspecties monitoren we de ontwikkeling van het wegareaal.

Financiën

De kosten van wegbeheer worden op verschillende manieren gefinancierd; vanuit de exploitatie, met de voorziening en als investering. In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de huidige financiële middelen.

- Voor het klein onderhoud wegen is jaarlijks € 207.815 beschikbaar.
- De kapitaallasten van gedane investeringen zijn voor 2026 begroot op € 186.139.
- De overige (vaste) lasten bedragen € 156.028. Dit bestaat uit automatiseringskosten, verzekeringen en belastingen.
- Voor groot onderhoud is er een voorziening. Er is een jaarlijkse dotatie van € 2.835.259. De begrote stand van de voorziening per 01-01-2026 is € 2.970.223.
- Investeringen worden middels investeringskredieten bekostigd. Per investering moet een aanvraag bij de gemeenteraad gedaan worden.
- Voor de gladheidsbestrijding van wegen is er jaarlijks € 160.945 beschikbaar. Dit is een jaarlijkse prognose en is afhankelijk van de weersomstandigheden. In het operationele plan Gladheidsbestrijding wordt vormgegeven aan deze taak.
- Voor het onderhoud van de wegmarkeringen is jaarlijks € 51.250 beschikbaar.
- Voor straatreiniging, betreffende het straatvegen en onkruidbestrijding op verhardingen, is jaarlijks € 340.401 beschikbaar.

Type	Jaarlijkse kosten
Klein onderhoud	€ 207.815
Overige (vaste) lasten	€ 156.028
Dotatie voorziening groot onderhoud	€ 2.835.259
Gladheidsbestrijding	€ 160.945
Onderhoud Wegmarkeringen	€ 51.250
Straatreiniging	€ 359.425
Totaal budget	**€ 3.770.722**

Berekend budget

Straatreiniging

- Straatreinigen bestaat voor deze assetsheet uit straatvegen en onkruidbestrijding op verhardingen.
- Voor het straatvegen wordt uitgegaan van 5 keer per jaar vegen op alle rijbanen en fietspaden binnen de bebouwde kom. Dit betreft 758.850 m2.
- Voor de onkruidbestrijding wordt uitgegaan van alle elementenverharding*, binnen de bebouwde kom. Dit betreft 669.475 m2. Ook worden de goten van de asfaltrijbanen en de halfverhardingen binnen de bebouwde kom meegenomen.
  **Uitgaande van onkruidbestrijding op elementenverharding, minus de rijbanen, brengt de totale jaarlijkse kosten op € 90.550.*

Type	Jaarlijkse kosten
Straatvegen	€ 119.150
Onkruidbestrijding op verhardingen	€ 165.750
Totaal budget	**€ 284.900**

Voorziening groot onderhoud

- Groot onderhoud wordt gefinancierd middels de voorziening. De voorziening is bedoeld om de kosten die over de jaren fluctueren op te vangen.
- Groot onderhoud betreft de maatregelen om het wegdek gedurende de levensduur in stand te houden. Voorbeelden van groot onderhoud zijn;
  - Herstraten van elementen.
  - Frezen van asfalt.
  - Aanbrengen asfalt.
- Op basis van de inspectie en cyclisch plannen is er een inschatting gemaakt van de kosten voor groot onderhoud. Een overzicht van deze kosten en het verloop van de voorziening voor de komende 30 jaar is hieronder in de tabel weergegeven. De storting is gebaseerd op het altijd positief houden van de voorziening en er is geen indexatie toegepast.
- Met de huidig begrote dotatie blijft de voorziening niet positief gedurende de komende 30 jaar, een additionele storting is benodigd. Voor 2026 stond een jaarlijkse dotatie van € 2.835.259 begroot, wat een verschil van € 360.064 is met de berekend benodigde dotatie.

Jaar	Dotatie	Groot onderhoud	Verloop voorziening
Start			€ 2.970.223
2026	€ 3.195.323	€ 3.590.183	€ 2.575.363
2027	€ 3.195.323	€ 2.748.184	€ 3.022.502
2028	€ 3.195.323	€ 3.266.806	€ 2.951.020
2029	€ 3.195.323	€ 2.246.746	€ 3.899.597
2030	€ 3.195.323	€ 4.455.433	€ 2.639.487
2031	€ 3.195.323	€ 2.290.920	€ 3.543.891
2032	€ 3.195.323	€ 3.034.553	€ 3.704.661
2033	€ 3.195.323	€ 2.319.014	€ 4.580.970
2034	€ 3.195.323	€ 2.908.170	€ 4.868.123
2035	€ 3.195.323	€ 2.721.531	€ 5.341.915
2036	€ 3.195.323	€ 2.273.441	€ 6.263.797
2037	€ 3.195.323	€ 1.583.519	€ 7.875.601
2038	€ 3.195.323	€ 5.081.449	€ 5.989.475
2039	€ 3.195.323	€ 1.832.485	€ 7.352.313
2040	€ 3.195.323	€ 5.205.544	€ 5.342.091
2041	€ 3.195.323	€ 2.037.598	€ 6.499.816
2042	€ 3.195.323	€ 1.303.616	€ 8.391.523
2043	€ 3.195.323	€ 3.166.435	€ 8.420.411
2044	€ 3.195.323	€ 2.310.427	€ 9.305.308
2045	€ 3.195.323	€ 3.918.442	€ 8.582.188
2046	€ 3.195.323	€ 3.183.966	€ 8.593.546
2047	€ 3.195.323	€ 2.463.631	€ 9.325.238
2048	€ 3.195.323	€ 3.147.137	€ 9.373.423
2049	€ 3.195.323	€ 2.197.087	€ 10.371.659
2050	€ 3.195.323	€ 6.393.912	€ 7.173.071
2051	€ 3.195.323	€ 2.643.828	€ 7.724.566
2052	€ 3.195.323	€ 2.901.809	€ 8.018.080
2053	€ 3.195.323	€ 3.006.103	€ 8.207.300
2054	€ 3.195.323	€ 1.687.861	€ 9.714.762
2055	€ 3.195.323	€ 12.910.085	€ 0,-

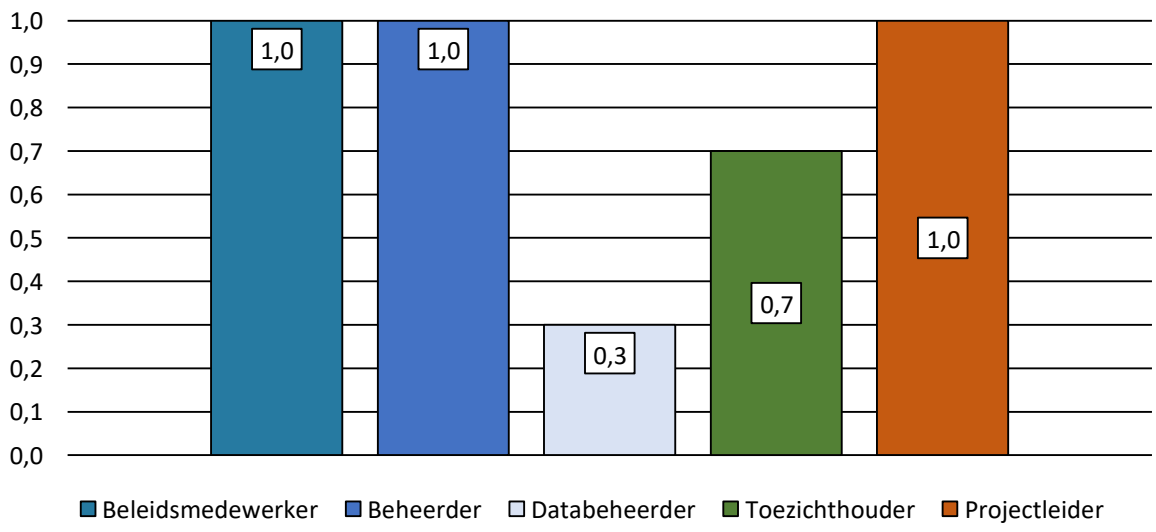
(Vervangings)investeringen

Uitgaande van kwaliteitsniveau Basis (B) en de theoretische levensduren zou er gemiddeld € 3,5 miljoen per jaar aan vervangingsinvesteringen benodigd zijn. Echter op basis van de inspectie en maatregeltoets zijn de daadwerkelijk benodigde vervangingen in beeld gebracht. De tabel hieronder geeft inzicht in de meerjarenplanning en kosten voor vervanging.

Wegvak	Oppervlak	Onderdelen	2026	2027	2028	2029
Vogelenzangse-weg Lienden	12.000 m^2	Fundering, asfalt en betonsloof	€ 2.000.000			
Rechtopweg Maurik	2.800 m^2	Fundering, asfalt en grondkering		€ 700.000		
Rijndijk Lienden	12.000 m^2	Fundering en asfalt			€ 1.800.000	
Oostkanaalweg Zoelen	7.500 m^2	Fundering en asfalt			€ 1.400.000	
Westkanaalweg	19.000 m^2	Fundering en asfalt				€ 3.500.000
Totaal			**€ 2.000.000**	**€ 700.000**	**€ 3.200.000**	**€ 3.500.000**

Capaciteit

- De benodigde capaciteit is ingeschat voor de functies beleidsmedewerker, beheerder, databeheerder, toezichthouder en projectleider. Deze zijn ingeschat op basis van het te beheren areaal en het takenpakket.
- De beleidsmedewerker is eindverantwoordelijk en heeft de volgende taken; budgetbewaking, beleid- en beheerplan, contractbeheersing, politiek; 1,0 FTE.
- De wegbeheerder is verantwoordelijk voor het toezicht op de uitvoering en werkzaamheden, omgevingsmanagement en vertegenwoordiging van de gemeente; 1,0 FTE.
- De databeheerder is verantwoordelijk voor het muteren en bijhouden van de wegendata in het beheersysteem; 0,3 FTE.
- De toezichthouder houdt toezicht op de werkzaamheden buiten; 0,7 FTE.
- De projectleider is verantwoordelijk voor de contracten, communicatie, aanbestedingen en vergunningen; 1,0 FTE.
- Overige taken worden ingekocht op de markt. Dit zijn taken als het opstellen van bestekken, uitvoeren van weginspecties, advisering en begeleiding van complexe taken, ondersteuning in het beheerpakket en input voor beheerplannen.

Risico's en aandachtspunten

- Zware (landbouw)voertuigen veroorzaken meerdere schades, vaak op wegen die niet ontworpen zijn voor dergelijke belastingen.
- Droogte, hitte en wateroverlast vormen bedreigingen voor het wegoppervlak en de bermen.
- Nieuwe ontwikkelingen op het gebied van energiebesparing en materialen bieden kansen voor verduurzaming. Echter is het onzeker of de levensduur van deze technieken en materialen vergelijkbaar is met de bestaande technieken.
- Uitbreiding en/of nieuwbouw heeft zware transporten als gevolg. De wegen in het buitengebied zijn niet gedimensioneerd op deze zware belastingen.
- Er is steeds vaker sprake van conflicterende belangen.
- Wortelopdruk heeft op meerdere locaties voor schades gezorgd. De bomen zijn doorgaans gesitueerd in het bermtalud en vaak op korte afstand van de weg.
- De prijzen van grondstoffen fluctueren zeer sterk.
- Het verloop van de kwaliteit van wegen laat zich niet altijd goed voorspellen. Strenge winters, afwisselingen van natte en droge perioden, kunnen bijvoorbeeld veel kleine schades opleveren.
- De energietransitie vraagt ruimte en zal de komende tijd vaak in aanraking komen met de bestaande verhardingen. Veel afstemming met nutsbedrijven zal moeten plaatsvinden om de kwaliteit van de verhardingen na werkzaamheden te blijven garanderen.
- Er is jaarlijks een budget beschikbaar voor gladheidsbestrijding. Echter is deze taak afhankelijk van het weer en zullen de werkelijke kosten sterk kunnen variëren.

Acties ter uitvoering

Om de ambities en gestelde eisen te realiseren zijn er meerdere acties in de komende planperiode benodigd:

- Afstemming met andere disciplines moet gezocht worden om tot een integraal gedragen uitvoeringsplan te komen.
- Pilots rondom nieuwe materialen en toepassingen blijft Buren ondernemen. Uitkomsten van de pilots, inclusief inspectiegegevens na realisatie, worden gebruikt als input voor nieuwe pilots en toepassingen.
- De energietransitie-opgave vergt afstemming en toezicht. Dit blijft Buren doen.
- Er moet toezicht gehouden worden op de uitvoeringswerkzaamheden. Daarnaast is het monitoren van de openbare ruimte essentieel om de doelstellingen te toetsen.

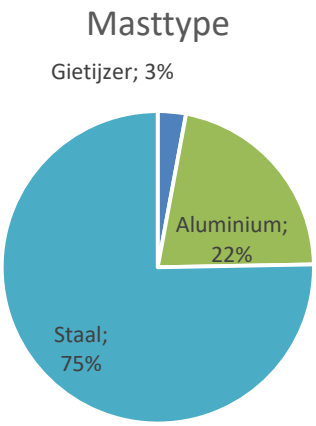
Afbakening

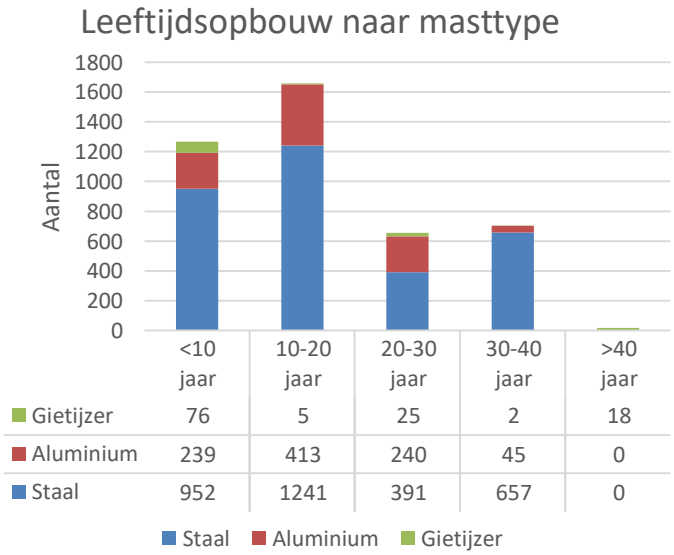
Deze assetsheet is gericht op het beheer en onderhoud van de openbare verlichting in beheer van de gemeente. Openbare verlichting (OVL) bestaat uit een mast (lantaarnpaal), een armatuur (de kap erop) en een lichtbron (lamp). Reclameborden en verlichting op sportparken vallen buiten de scope.

Areaal

Gemeente Buren beheert circa 4.350 armaturen en 4.300 lichtmasten. Er zijn verscheidene soorten masten, armaturen en lampen te vinden. De onderstaande overzichten bieden inzicht in de opbouw van het areaal.

Masten

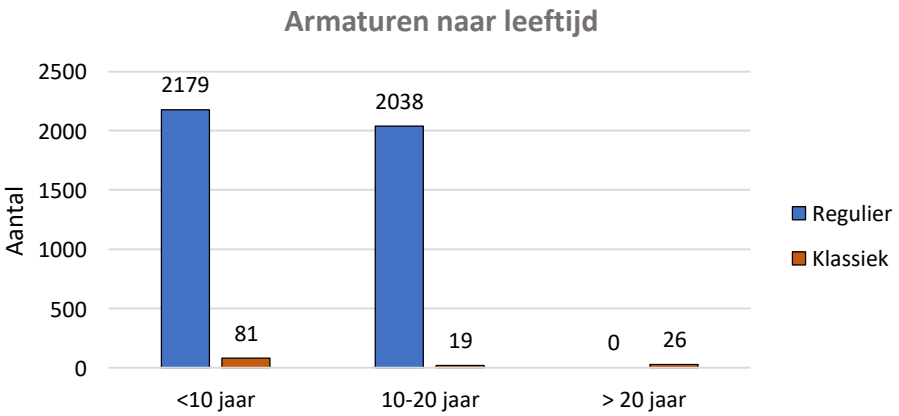

Kenmerkend voor het areaal masten in Buren

- Het merendeel van de masten in Buren is van staal (75%). Daarnaast is er een klein aandeel gietijzeren masten die als decoratie dienen in centrumgebieden.
- Stalen en aluminium lichtmasten hebben een levensduur van 40 jaar. Gietijzeren masten 80 jaar.
- De huidige masten ouder dan 40 jaar zijn enkel van gietijzer. In de komende planperiode zullen wel 129 masten de 40 jaar passeren, welke allemaal van staal of aluminium.

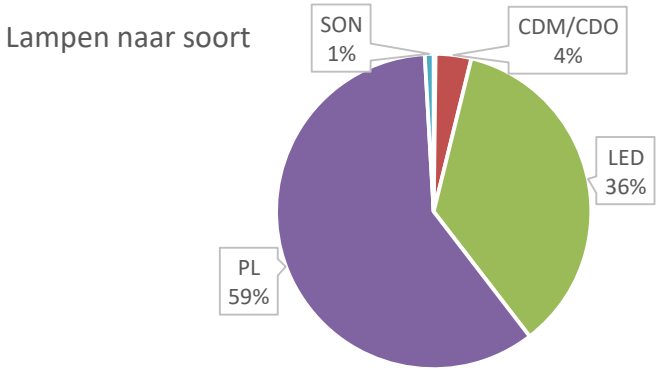
Armaturen

Kenmerkend voor het areaal armaturen in Buren

- Er zijn verscheidende typen armaturen in de gemeente. We streven naar standaardisatie in de vorm van ledarmaturen.
- Op dit moment zijn er 26 klassieke lichtmasten ouder dan 20 jaar. Deze kunnen op basis van technische levensduur tot wel 40 jaar mee.

Lampen

Kenmerkend voor het areaal lampen in Buren

- Het grootste aandeel bestaat uit PL-lampen (59%), ook wel Fluorescentielampen genoemd. Deze komen vooral voor in woonwijken.
- Het aandeel LED bedraagt nu 36%, wat een toename van 14% is ten opzichte van 2020 (toen 22%).
- De overige soorten, waaronder SON, CDM/CDO, zijn niet meer leverbaar. Deze gaan we vervangen bij het einde van hun levensduur.

Huidige kwaliteit

- Er heeft een inventarisatie plaatsgevonden in 2024. Hieruit zijn enkele beoordelingen gekomen voor masten en armaturen.

Beleving en waardering

- De beleving en waardering van de openbare verlichting wordt beïnvloed door keuzes in beleid en uitvoering. Een belevingsonderzoek is niet eerder gedaan.
- De openbare verlichting kan bijdragen aan de verkeersveiligheid. Bovendien kunnen lichtmasten en armaturen bijdragen aan de uitstraling van de omgeving.
- Er zijn ongeveer 400 meldingen op jaarbasis. De klachten en meldingen over openbare verlichting betreffen vooral meldingen over storende lichtbronnen.

Beleid, ambities en besluiten

Ambities

- De openbare verlichting draagt bij aan vele maatschappelijke opgaven, zoals duurzaamheid, circulariteit, veiligheid en cultuurhistorie.
- In het kader van duurzaamheid zetten we in op verledding van het areaal. Bij vervangingen en storingen gaan we over op LED.
- In het kader van veiligheid is er aandacht vereist voor de verlichting op kruisingen, versmallingen, rotondes en fietsoversteken. Waar nodig en er geen alternatieven zijn kan er verlichting blijven staan.

Wetgeving

- De Richtlijn Openbare Verlichting (en richtlijn NPR12301/AE:2018NL) adviseert over de hoeveelheid licht, horizontaal en verticaal en de verdeling van licht. Dit betreft een richtlijn en geen wet. We verlichten op maximaal 75% van de horizontale richtlijn en we houden geen verticale eis aan.
- Voor de uitvoering is NEN 3140 ‘Bedrijfsvoering van elektrische installaties - Laagspanning’ van toepassing.

Inrichting

- In oude centra kiezen we voor klassieke masten en armaturen. Het gaat hier om de centra van Buren, Beusichem, Maurik, Ingen en Lienden.
- Vermindering van energieverbruik en het voorkomen van lichthinder is belangrijk en daarom houden we de richtlijn en keurmerken niet aan.

- Er wordt gekozen voor eenduidig materiaalgebruik tot zo ver mogelijk.

Kwaliteit en onderhoud
- We hanteren het onderhoudsniveau “aandacht”, wat CROW beeldkwaliteitsniveau Basis (B) aanduidt.
- Duurzaamheid en circulariteit worden verder geborgd in de werkprocessen en selectiecriteria bij aanbestedingen.
- LED verlichting heeft een lager energieverbruik en de onderhoudskosten kunnen wat afnemen. Echter moeten we de armaturen nog steeds om de paar jaar reinigen. Daarnaast hebben de drivers een kortere levensduur dan de armaturen.

Overig
- Er wordt integraal afgestemd met andere disciplines over de plaatsing en inrichting van openbare verlichting.
- Bij nieuwe ontwikkelingen zijn we intensief betrokken in de ontwerpfase om ervoor te zorgen dat de openbare ruimte zo goed mogelijk wordt ingedeeld.
- We hebben in de gemeente zowel eigen elektriciteitsnetten in als van de netbeheerder. We willen het aandeel eigen net niet uitbreiden vanwege benodigde expertise en kosten.

Ontwikkelingen
- Conventionele lampen zijn niet meer te krijgen en dienen vervangen te worden door LEDarmaturen.
- Door ruimtelijke ontwikkelingen neemt het areaal toe. Door de lange doorlooptijd van nieuwbouw projecten zijn meegegeven uitgangspunten soms niet langer actueel. Dit vergt aandacht bij oplevering.

Strategie
Er is een onderscheid tussen groot en klein onderhoud. Klein onderhoud is onderhoud waarmee de verlichting blijft branden. Groot onderhoud zorgt voor het realiseren van de technische levensduur, zoals vervanging van schakelapparaten, schilderen van masten etc.

Onderhoud
- We voeren onderhoud uit op basis van het beheerniveau “basis” (B).

Vervanging
- We vervangen armaturen en masten op basis van levensduur en geregelde inspecties.
- Bij vervanging gaan we over naar LEDarmaturen, we passen geen retrofitlampen toe.

Inspectie en monitoring
- We schouwen 2 keer per jaar.
- We houden meldingen bij en sturen waar nodig bij.

Financiën
De afschrijftermijnen zijn gebaseerd op de theoretische technische levensduur. De technische levensduren die worden aangehouden zijn:
- Mast: 40 jaar, met uitzondering van gietijzeren masten die 80 jaar kunnen staan.
- Armatuur: 20 jaar met uitzondering van de klassieke armaturen welke 40 jaar kunnen staan.

De volgende budgetten zijn beschikbaar voor het beheer en onderhoud van de openbare verlichting:
- Voor onderhoud is jaarlijks € 88.000 beschikbaar.
- Voor overige lasten, energiekosten en bijdragen van overheden, is jaarlijks € 139.682 beschikbaar.
- Kapitaallasten van gedane investeringen bedraagt € 30.174.
- Investeringen worden middels investeringskredieten bekostigd. Per investering moet een aanvraag gedaan worden.

Type	Jaarlijkse kosten
Onderhoud	€ 88.000
Overige (vaste) lasten	€ 139.682
Totaal budget	**€ 227.682**

Berekend budget

- Op basis van de huidige uitgaven en verwachte additionele acties is een berekening gemaakt van het benodigd onderhoudsbudget.
- Extra budget is benodigd voor het beheer en onderhoud van de klassieke verlichting.
- Ten opzichte van het bestaande budget is er ook additioneel budget benodigd voor de eigen elektriciteitsnetten. De afgelopen jaren heeft dit € 3.000 per jaar gekost.
- Tevens is er geen budget ruimte voor incidentele kosten, zoals herstelwerkzaamheden en aanpassingen na oplevering. Hiervoor is € 10.000 per jaar extra geraamd.
- Voor de vervangingsinvesteringen is een planning gemaakt op basis van de eerder genoemde technische levensduur voor masten en armaturen. Echter is ook de opgave van versneld verLEDden inzichtelijk gemaakt. Hierbij worden alle niet-led lampen en armaturen vervangen in de planperiode. De masten die ouder zijn dan 30 jaar worden dan ook meegenomen in de vervangingsprognose.
- Onderstaand is de vervangingsplanning masten en armaturen op basis van technische levensduur en versneld verLEDden weergegeven.

Type	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Armaturen										
Technische levensduur	€1.300	€7.150	€8.450	€2.600	€104.650	€852.150	€22.750	€175.500	€101.400	€240.050
Versneld verledden	€364.160	€364.160	€364.160	€364.160	€377.810	€7.150	€650	€83.200	€19.500	€73.500
Masten										
Technische levensduur	€1.750	€ -	€77.000	€70.000	€29.750	€22.750	€63.000	€644.000	€243.250	€290.500
Versneld verledden	€190.350	€190.350	€220.100	€207.850	€193.850	€15.750	€8.750	€208.250	€94.500	€124.250
Totaal										
Technische levensduur	€3.050	€7.150	€85.450	€72.600	€134.400	€874.900	€85.750	€819.500	€344.650	€530.550
Versneld verledden	€554.510	€554.510	€584.260	€572.010	€571.660	€22.900	€9.400	€291.450	€114.000	€197.750

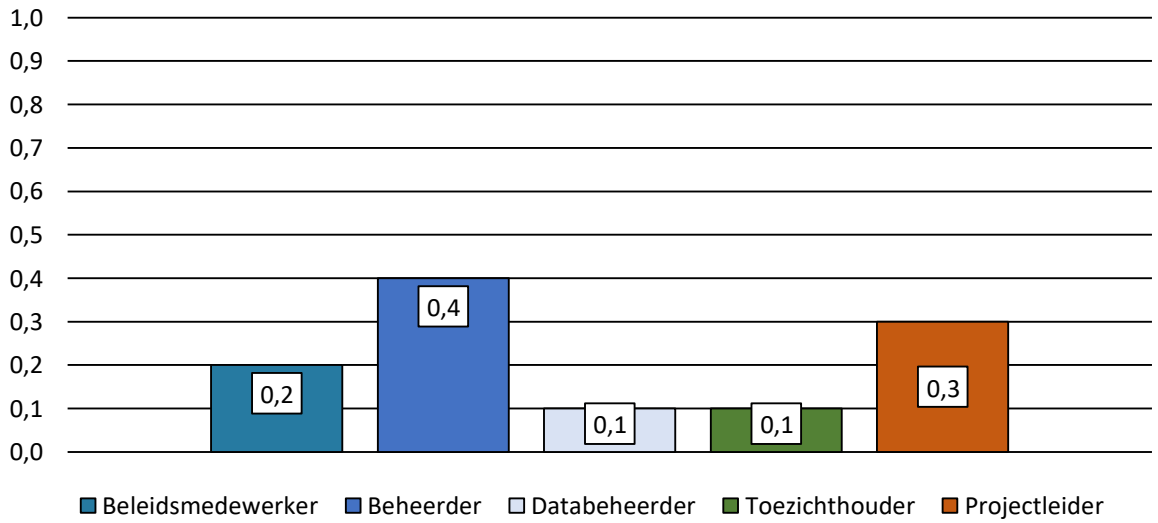
- Een totaal overzicht van de berekende budgetten is hieronder weergegeven.

Type	Jaarlijkse kosten	Totaal berekend budget (2026-2030)
Onderhoud	€ 173.500	€ 867.500
Energie	€ 230.000	€ 1.150.000
Investeringen	€ 567.390*	€ 2.836.950*
Totaal budget	€ 970.890	€ 4.854.450

**Op basis van het scenario versneld verLEDden*

Capaciteit

- De benodigde capaciteit is ingeschat voor de functies beleidsmedewerker, beheerder, databeheerder, toezichthouder en projectleider. Het aantal FTE is ingeschat op basis van het te beheren areaal en het takenpakket. Dit ook rekening houdend met de verleddingsopgave, welke extra inzet vraagt voor het planmatig vervangen van niet led armaturen.
- De beleidsmedewerker is eindverantwoordelijk en heeft de volgende taken; budgetbewaking, beleid, contractbeheersing, politiek; 0,2 FTE.
- De beheerder is verantwoordelijk voor het beheer op tactisch en operationeel niveau; 0,4 FTE.
- De databeheer is verantwoordelijk voor het bijhouden van het beheersysteem en zorgt ervoor dat de juiste informatie beschikbaar is; 0,1 FTE.
- De toezichthouder houdt toezicht op de werkzaamheden buiten; 0,1 FTE.
- De projectleider is verantwoordelijk voor de contracten, communicatie, aanbestedingen en vergunningen; 0,3 FTE.
- Overige taken worden ingekocht op de markt.

Risico's en aandachtpunten

- Er dient aandacht te zijn voor conflicterende belangen, zoals duurzaamheid en verkeersveiligheid
- De keuze voor vervangen bij het verwachte einde levensduur of bij een storing maakt onderhoud duurder. Dit maakt vervanging kostbaarder door het incidentele karakter en afhankelijk van meldingen.
- Bij de oplevering van nieuwbouwprojecten zijn originele uitgangspunten voor de openbare verlichting soms achterhaald. Dit vergt aandacht en bijstelling bij oplevering.
- Op dit moment is er onvoldoende budget beschikbaar voor het reguliere onderhoud en het oplossen van storingen.
- Er is ook onvoldoende budget om versneld te verledden. Bij een storing wordt er 1 op 1 vervangen en is er geen budgettaire ruimte om de andere, omliggende, armaturen te vervangen. Dit kan een onprettig straatbeeld geven, waar verschillende lampensoorten naast elkaar staan.
- Met kerngericht werken kan de vraag naar klassieke masten en armaturen toenemen, als de wens ontstaat in de desbetreffende kern. Een toename in klassieke verlichting geeft ook verhoogde uitgaven voor vervanging en onderhoud.
- De locatie van masten in het beheersysteem komt niet altijd exact overeen met de werkelijkheid. Mocht de wens ontstaan om het areaal ook met andere systemen, zoals de BGT, te koppelen, dan zal hier een verbeteringsslag gemaakt moeten worden.

Acties ter uitvoering

De volgende acties zijn noodzakelijk om tot de gewenste situatie te komen:

- Het uitfaseren van conventionele lichtbronnen vraagt om een versnelde vervanging van bestaande armaturen.
- Nieuwe investeringskredieten zullen aangevraagd moeten worden om de beoogde vervangingen in het kader van versnel verledden te bekostigen.
- Het onderhoudsbudget zal opgewaardeerd moeten worden om storingen te blijven verhelpen. Tevens moet er aandacht zijn voor areaalgroei en de bijkomende kosten.

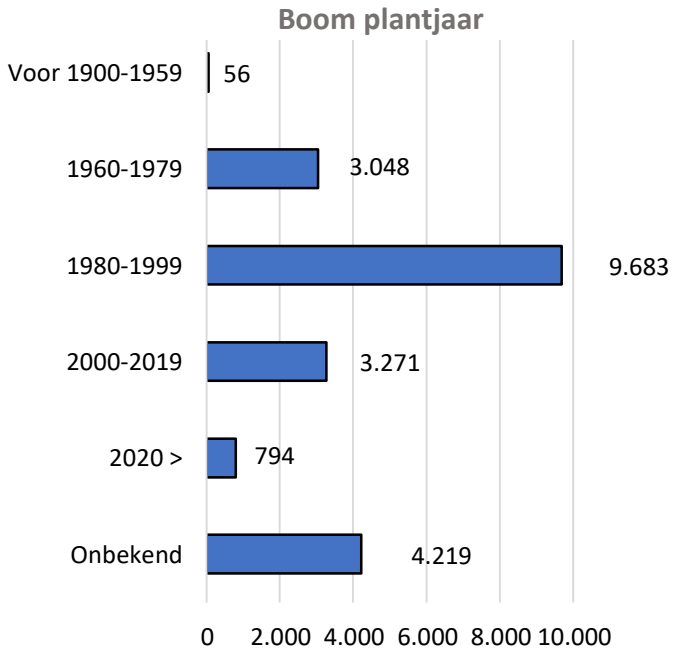
Afbakening

Deze assetsheet gaat over het beheer en onderhoud van de gemeentelijke bomen in Buren. Dit betreft de straat- en laanbomen, en de bomen in gras- en plantsoenen. De gemeente heeft een lijst met waardevolle particuliere bomen, maar deze vallen buiten de scope omdat ze eigendom zijn van particulieren en de gemeente er geen onderhoud aan uitvoert. Ook de bomen in het Kasteelbos te Buren zijn niet opgenomen.

Areaal

In de openbare ruimte staan 21.071 bomen. Hiervan staan 634 bomen op begraafplaatsen en 399 bomen op sportterreinen. De bomen verschillen in soort en grootte, van jonge bomen tot oude exemplaren. De onderstaande figuren geven een overzicht van het aantal bomen, verdeeld naar type en plantjaar.

Boomtype	Aantal bomen
Leiboom	405
Vormboom	378
Knotboom	1.700
Gekandelaberde boom	108
Fruitboom	202
Bolboom	161
Boom vrij uitgroeiend	267
Boom niet vrijuitgroeiend	16.311
Boom op begraafplaatsen	634
Boom op sportterreinen	399
Eindbeeld onbekend	506
Totaal	**21.071**

Kenmerkend voor het areaal bomen in Buren

- Het grootste deel van het bomenbestand bestaat uit niet vrijuitgroeiende bomen (81%). Dit zijn met name de bomen langs wegen en paden die worden opgekroond tot de gewenste doorrijhoogte. Deze hoogte varieert van 2 meter, 4 meter, 6 meter tot 8 meter, afhankelijk van het wegtype.
- De areaalgegevens in het beheersysteem Geovisia zijn bijna volledig.
- In de gemeente Buren sluiten de boomsoorten goed aan bij het omliggende landschap. Het merendeel van de bomen bestaat uit inheemse soorten, zoals essen, eiken, lindes, populieren en wilgen.
- Het bomenbestand heeft een brede leeftijdsrange. De leeftijd varieert van 1 tot 125 jaar. De meeste leeftijden bevinden zich binnen de 60 jaar. In de jaren 1960-1979 neemt het aantal bomen behoorlijk toe. De grootste toename is te zien in de periode 1980-1999.
- Met een gemiddelde van 0,7 boom per inwoner scoort Buren boven het landelijk gemiddelde van 0,5 boom per inwoner. Als kanttekening hierbij geldt dat de gemeente een omvangrijk buitengebied heeft, wat bijdraagt aan een hoger aantal.
- Van het aantal bomen heeft bijna 50% een hoogte van 12 meter tot 24 meter of hoger. Dit draagt bij aan de kwaliteit van de directe leefomgeving. Hoe groter de boom, hoe groter het effect op zijn omgeving is.
- De gemeente Buren heeft in totaal 840 waardevolle particuliere bomen. Voor 105 bomen is er momenteel een voorstel om deze ook op de lijst van waardevolle particuliere bomen op te nemen.
- In de afgelopen 15 jaar is het boomareaal met 6% toegenomen, door onder andere het verbeteren van beheergegevens en de aanleg van nieuwe woonwijken in Maurik, Zoelen en Ravenswaaij.

Huidige kwaliteit

- De bomen worden onderhouden op basis van de wettelijke zorgplicht. Er wordt niet gewerkt op basis van beeldkwaliteit.
- De onderhoudstoestand van de bomen wordt periodiek in beeld gebracht via de boomveiligheidscontrole (BVC). De essen worden vaker geïnspecteerd vanwege de essentaksterfte.
- De gevolgen van extreme weersomstandigheden, zoals zomerstormen, het effect van ziekten en plagen (eikenprocessierups en essentaksterfte) en wortelopdruk hebben invloed op de onderhoudskwaliteit van de bomen.
- Tijdens elke inspectieronde worden de boominspectiegegevens opgeslagen in het beheersysteem.

Beleving en waardering

- De beleving en waardering van bomen wordt beïnvloed door keuzes in beleid en uitvoering. Het onderhoud, de keuze van boomsoorten en het behoud van groen beïnvloeden hoe mensen bomen ervaren. Een specifiek belevingsonderzoek als onderdeel van een beleids- of beheerplan is niet gedaan.
- Aan de hand van de Burgerpeiling uit de jaren 2010 en 2019 is te zien dat bijna 90% van de inwoners vindt dat er voldoende bomen en groen in de buurt aanwezig zijn.
- Alle bomen in Buren zijn waardevol voor het landschap, groenstructuur, natuur en maatschappij. Bovendien zorgen de bomen voor een mooier en prettiger woon- en leefklimaat.
- De ervaring van de gemeente is dat mensen steeds meer de voordelen van bomen gaan inzien. In deze tijd waarin de effecten van klimaatverandering toenemen, wordt de toegevoegde waarde van bomen en vergroening steeds duidelijker.
- De klachten en meldingen die binnenkomen gaan over onveilige bomen, loshangende takken, schaduwhinder, bladval, vallend zaad, vrucht of pluizen van bomen. Ook komen er steeds vaker verzoeken binnen tot het kappen of snoeien van bomen om de opbrengst van zonnepanelen te vergroten.

Beleid, ambities en besluiten

Voor de bomen in Buren is het belangrijk dat er beleid is vastgesteld en wordt omgezet in kaders en richtlijnen voor de uitvoering. De volgende uitgangspunten zijn van toepassing:

Ambities

- Bomen dragen bij aan de vele maatschappelijke opgaven, zoals klimaat, biodiversiteit, natuur, recreatie, duurzaamheid, cultuurhistorie, bereikbaarheid en veiligheid. Het is van belang hiermee zorgvuldig om te gaan en te blijven zorgen voor een integraal, robuust en duurzaam bomenbestand.
- Bomen leveren een positieve bijdrage bij uitdagingen, zoals droogte, warmte, ziekten en plagen. De essentaksterfte en de eikenprocessierups zijn twee voorbeelden van een ziekte en plaag waar de gemeente mee te maken heeft.
- De bestaande hoofd- en wijkboomstructuur dient te worden behouden en versterkt, passend bij de woonkernen en de landschappelijke omgeving. De gemeente wil ontbrekende bomen in de boomstructuren signaleren en aanvullen.
- De gemeente zet in op het vergroten en versterken van de biodiversiteit, door waar dat kan te kiezen voor geschikte bomen bij renovaties en (her)inrichtingsplannen en biodiversiteit als criteria eerder en zorgvuldiger mee te nemen.
- Natuur en bomen worden op steeds meer plekken toegepast en gestimuleerd. De verstening van gebieden wordt ontmoedigd.
- Bomen zijn minder vatbaar voor ziekten, plagen en de effecten van extreem weer door een grotere variatie aan soorten.

Wetgeving

- De bomen worden beschermd aan de hand van wettelijke kaders. Het beheer en onderhoud voldoet aan de Europese en landelijk gestelde wet- en regelgeving, waaronder de Omgevingswet, het Nieuw Burgerlijk Wetboek, de Structuurvisie infrastructuur en ruimte, het chemieverbod en het besluit exotenbestrijding.
- Op provinciaal en gemeentelijk niveau wordt er gewerkt met gebiedsgerichte wetten en regels, zoals het ambitiedocument 'Natuur, veelzijdige natuur voor iedereen' van de provincie Gelderland (2017), het Coalitieakkoord, de Integrale Visie Openbare Ruimte, het Landschapsontwikkelingsplan, het Besluit begroting en verantwoording en verschillende sectorale plannen.
- De bomen worden beschermd door de Bomenverordening van de gemeente Buren, via bestemmingsplannen of omdat het waardevolle particuliere bomen zijn.

Aanplant eisen

- Voor het ontwerp, de aanleg van groeiplaatsen en de aanplant van bomen wordt gebruik gemaakt van de richtlijnen en voorschriften uit het Handboek Bomen 2022.
- De inrichting van bomen wordt afgestemd op het type gebied. Gebieden binnen de bebouwde kom hebben een andere boomstructuur dan gebieden buiten de bebouwde kom, en elke kern heeft zijn eigen specifieke behoeften.
- Bij de aanplant van bomen gaat kwaliteit boven kwantiteit. De gemeente streeft daarbij de 3-30-300 vuistregel na: 3 bomen zichtbaar vanuit elk huis, 30% bladerdek in elke buurt en op 300 meter afstand van het dichtstbijzijnde park of groene ruimte. De 3-30-300 regel wordt als leidend gezien bij nieuwbouw.
- Het bomenbestand dient te bestaan uit verschillende soorten, kleuren en variëteiten. Dit zorgt voor meer biodiversiteit, minder kans op ziekten en plagen en een afwisselend beeld.
- De aanplant van bomen gebeurt op een duurzame en toekomstbestendige wijze. In de basis gelden de volgende uitgangspunten:
  - Meerdere boomsoorten per straat of cultivar van dezelfde soort;
  - Sortiment in centra gericht op uitstraling, in wijken en buitengebied op inheems sortiment;
  - Soortkeuze sluit aan bij de plaatselijke grondsoort en lokale vochthuishouding;
  - Soorten zijn bestand tegen hitte en droogte;
  - Soorten zijn voldoende resistent tegen veelvoorkomende ziekten en plagen;
  - Soorten geven zo min mogelijk overlast, denk aan overmatige plak door luizen;
  - Aanplant volgens de matentabel bomen;
  - Aanplant in volle grond, indien niet mogelijk passende voorzieningen regelen;
  - Aanplant op eindafstand. Bij cultuurhistorisch waardevolle bomen historische plantafstand als uitgangspunt nemen;
  - Optimale groeiplaatscondities;
  - Voldoende onder- en bovengrondse groeiruimte.

Kwaliteit en onderhoud

- De gemeente voldoet aan de wettelijke zorgplicht voor bomen om de sociale- en verkeersveiligheid van de omgeving te waarborgen. Dat betekent dat de gemeente zorg moet dragen voor boombeheer, boomcontrole en registratie.
- Er dient goed onderhoud te worden gepleegd aan het bomenbestand. De gemeente moet aantonen dat het bomenbestand in een goede staat verkeerd.
- De zorg voor bomen wordt versterkt met als doel dat bomen in goede gezondheid kunnen uitgroeien tot volwassen bomen. Het streven hierbij is dat de bomen een minimale leeftijd van 50 jaar bereiken.
- De gemeente zet in op bestrijding van de eikenprocessierups door meerdere methoden toe te passen, waaronder het wegzuigen, het ophangen van nestkasten en toepassen van kruidachtige begroeiing onder bomen. Bij de essentaksterfte worden alleen ernstig aangetaste bomen verwijderd.
- Er worden geen chemische bestrijdingsmiddelen ingezet bij de uitvoering van werkzaamheden.

Overig

- De provincie Gelderland heeft beleid ontwikkeld voor meer gezond en afwisselend bos/bomen. Zo komen er 1 miljoen bomen bij in het landelijk gebied, worden er acties uitgedacht om meer bomen in de steden en dorpen te stimuleren en moet bomenkap altijd worden gecompenseerd met nieuwe aanplant.

- De gemeente stimuleert inwonerbetrokkenheid vanuit de verschillende kernagenda's en wil hiermee bereiken dat inwoners gezien, gehoord en erkend worden. Daarbij wordt niet gekozen voor één standaard werkwijze, maar is er maatwerk voor elke kern.
- Bij projecten worden inwoners waar mogelijk betrokken bij de planvorming en soortenkeuze.
- Gemeentelijke bomen komen niet in aanmerking voor adoptiegroen (zelfbeheer).

Ontwikkelingen

- Het klimaat is zichtbaar aan het veranderen. Er zijn maatregelen nodig om de effecten van klimaatverandering tegen te gaan. De droge en natte periodes leiden tot intensiever boomonderhoud. Zo heeft jonge aanplant extra water nodig, is er meer inboet op plekken waar bomen wegvallen en komen ziekten en plagen steeds vaker voor.
- Vergroening van de openbare ruimte wordt toegepast als maatregel tegen hitte, droogte en extreme neerslag. Een manier om te vergroenen is door meer bomen aan te planten. Daarbij is groenmassa minstens zo belangrijk als aantallen.
- Ecologisch boombeheer zal steeds meer de norm worden. De uitdaging is om het principe van schoon, heel en veilig beheer om te buigen naar een planmatig beheer dat zich richt op optimale functievervulling van bomen. Bijvoorbeeld door minder vaak te snoeien en snoeihout, dode bomen en stronken te laten liggen of te verwerken in takkenrillen. Dit vraagt om specialistische kennis, maatwerk en een goede afstemming met uitvoerende partijen en inwoners.
- Duurzaam en circulair krijgen steeds meer aandacht binnen boombeheer. In de toekomst zullen machines overwegend elektrisch worden aangedreven en vindt de verwerking van vrijkomende groenstromen waar mogelijk op locatie plaats.
- Op termijn moeten hogere onderhoudskosten en aanneemsommen worden verwacht. Het verhogen van het aantal bomen voor vergroening heeft invloed op de beheerkosten en de benodigde capaciteit. Manieren om dit te ondervangen zijn jaarlijkse indexatie, het meenemen van areaaluitbreidingen in de begroting, het opstellen van een langetermijnplanning, het zoeken naar efficiëntere manieren van werken en het herzien van beleid.
- Bomen kunnen in conflict komen met ontwikkelingen zoals duurzaamheid, ruimtelijke kwaliteit, het creëren van leefgebied voor weidevogels etc. Het is belangrijk dat hierover duidelijke uitgangspunten worden vastgesteld, zodat verschillende doelen goed op elkaar afgestemd worden en er geen tegenstrijdigheden ontstaan.
- Ten slotte is te zien dat er vroeger minder oog was voor de groeiplaats van bomen. Dit zorgt voor een lagere levensverwachting van bomen en wortelopdruk.

Strategie

Het onderhoud aan bomen is gericht op veiligheid, begeleiding en instandhouding. Dit betekent voldoen aan de zorgplicht, het garanderen van veilige doorrijhoogtes en het juiste onderhoud geven aan bomen in de verschillende leeftijdsfasen. De gemeente maakt onderscheid tussen onderhoud, vervanging en inspectie en monitoring. Hieronder wordt per onderdeel uitgelegd wat hiermee bedoeld wordt.

Onderhoud

- De gemeente zorgt voor het onderhoud van alle gemeentelijke bomen, waarbij de Avri dit in Buren uitvoert.
- Bomen in de jeugdfase krijgen begeleidingssnoei met als doel een takvrije stam te krijgen.

- Bomen in de halfwas- en volwassen fase krijgen onderhoudssnoei. Dit vindt plaats als de bomen eenmaal de juiste vorm hebben.
- Vanuit de boomveiligheidscontrole (BVC) blijkt welke bomen in de halfwas- en volwassen fase onderhoudssnoei nodig hebben. Alleen bomen met een verhoogd risico worden jaarlijks gesnoeid. Ook bij noodzaak worden bomen eerder gesnoeid.
- Tot het boomonderhoud behoort ook het verwijderen van stam- en wortelopschot, het kleinschalig vervangen van niet aangeslagen of beschadigde bomen (inboet), watergeven en onkruidvrij maken van de boomspiegels. Het bijmaaien rondom bomen is opgenomen op de assetsheet Groen.

Vervanging

- De vervangingsopgave voor bomen wordt gebaseerd op de uitkomsten van de BVC.
- In de gemeente worden er zo min mogelijk bomen gekapt. De bomen worden pas vervangen als de fysieke kwaliteit niet meer kan voldoen aan de gestelde norm.
- Voor gemeentelijke bomen met een stamomtrek vanaf 10 cm gemeten op 1 meter hoogte van het maaiveld, is het verplicht om een omgevingsvergunning in te dienen. In het buitengebied zijn alle gemeentelijke knotbomen vergunningsplichtig. De gemeente vraagt voor elke boom die gekapt wordt een vergunning aan, omdat iedere boom als waardevol wordt beschouwd. Via de Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) worden de vergunningen aangevraagd en behandeld.
- Als bomen wegvallen, volgt de gemeente het principe 'één boom eruit, één boom erin', zolang dit mogelijk is op de plek zelf. Als dit niet kan, wordt er gezocht naar een andere locatie om de boom te herplanten.
- Als vervanging van bomen noodzakelijk is, worden de werkzaamheden waar dat kan gelijktijdig opgepakt met andere disciplines, zoals wegen, riolering, verlichting en kabels en leidingen.
- Bij vervanging en uitbreidingen worden de bomen zoveel mogelijk behouden. Ook wil de gemeente meer bomen aanplanten dan er oorspronkelijk stonden.
- Particuliere boomeigenaren hebben voor de kap alleen een vergunning nodig, indien de boom staat op de lijst met waardevolle particuliere bomen. Voor alle andere bomen is er geen vergunning nodig.
- De waardevolle particuliere bomen worden alleen gekapt als deze schade veroorzaken, ziek zijn, een gevaar vormen of als er sprake is van een zwaarwegende maatschappelijke behoefte. Geen redenen om te snoeien of te kappen zijn: allergische reacties door stuifmeel, overlast door blad- en/of vruchtval, beperkte lichtval/zonlicht, schade door wortelopdruk, ingroei in riolering, vochtproblemen of zaailingen.
- Bomen worden niet gesnoeid of gekapt voor zonnepanelen en betere bezonning.

Inspectie en monitoring

- Alle bomen die eigendom zijn van de gemeente worden minstens 1 keer per 3 jaar geïnspecteerd via een BVC. Bomen met een verhoogd risico of attentiebomen worden 1 keer per jaar gecontroleerd.
- De BVC wordt uitgevoerd op basis van de richtlijnen die zijn genoemd in het Handboek Bomen 2022. De controle wordt gedaan door een boomdeskundige die in het bezit is van het certificaat Boomveiligheidscontroleur. De gegevens worden opgeslagen in een bomenpaspoort en logboek.

Financiën

Voor het boomonderhoud stelt de gemeente jaarlijks budgetten beschikbaar. In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de huidige financiële middelen.

- In de gemeentelijke begroting is een bedrag gereserveerd voor het uitvoeren van het prestatiebestek door de Avri. Elk kwartaal worden de werkelijke kosten bekeken en gemeld in de kwartaalrapportages. De verrekening vindt aan het eind van het jaar plaats.
- Voor het klein- en groot onderhoud van bomen is jaarlijks € 550.000 beschikbaar. Ook het vervangen en inboeten van bomen valt hieronder (ter waarde van +/- € 30.000).
- De € 4.775 aan investeringen betreft afschrijvingen. Deze komen voort uit een krediet van € 286.520 dat is gebruikt voor het rooien en herplanten van essen vanwege essentaksterfte.
- Op dit moment is er geen apart budget voor grootschalige vervanging en aanplant van nieuwe bomen. Ook werkt de gemeente voor de financiering van groot onderhoud niet met een voorziening. De benodigde vervangingen en inboet worden vanuit de reguliere budgetten betaald.
- De overige (vaste) lasten zijn bedoeld voor kosten die niet onder klein- en groot onderhoud vallen. Dit bedrag van € 75.603 is opgenomen in de reguliere begroting, bijvoorbeeld voor het onderhoud van de kasteeltuin in Buren en databeheer.
- Het budget voor de bestrijding van ziekten en plagen is 50/50 verdeeld over de assets bomen en groen. Het is geen afzonderlijk budget, maar maakt deel uit van de overige exploitatiebudgetten. Deze kosten zijn moeilijk te voorspellen en variëren elk jaar.
- De gemeente hanteert een ondergrens van € 25.000 voor het aangaan van een investering.
- Voor incidentele kosten (kwaliteitsimpuls) dient apart budget te worden aangevraagd bij de gemeenteraad.

Type	Beschikbaar budget
Klein- en groot onderhoud	€ 550.000
Kapitaallasten	€ 4.775
Overige (vaste) lasten	€ 75.603
Totaal budget	**€ 630.378**

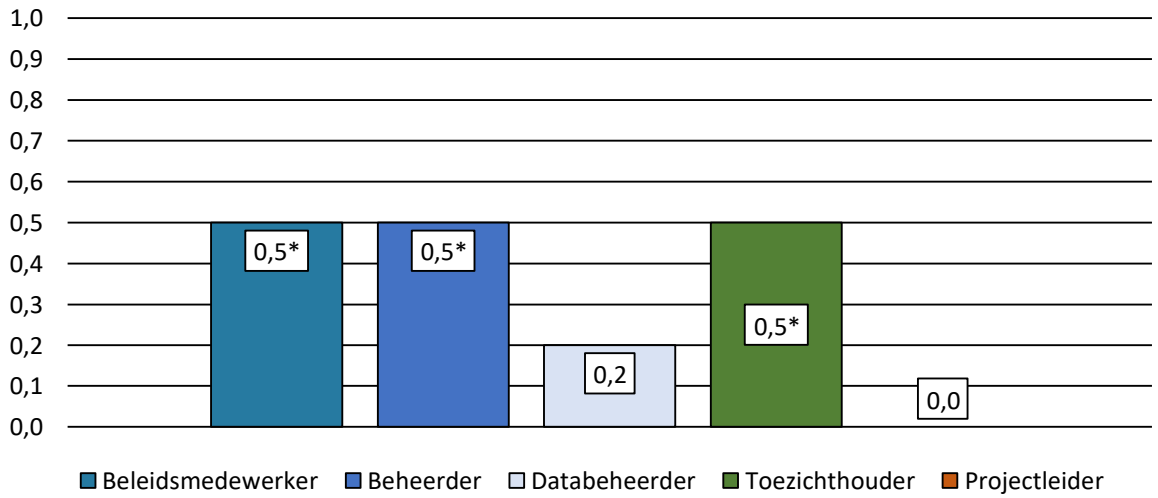
Berekend budget

- Voor de doorrekening is gebruik gemaakt van de landelijke kennisbank van Antea Group die cijfers en kengetallen bevat op basis van ervaringen van andere gemeenten, aannemers en werkvoorzieningsschappen.
- De gemaakte doorrekening is puur indicatief, als referentie voor de huidige situatie in de gemeente Buren. Er is gerekend met een gemiddeld kwaliteitsniveau Basis (B).
- Voor het boomonderhoud is volgens de berekening € 491.400 per jaar nodig. Er is voldoende budget beschikbaar om het werk uit te voeren.
- De berekende vervangingswaarde bedraagt € 657.450 per jaar. Deze vervangingswaarde is gebaseerd op de theoretische levensduur van de boom, niet op de huidige conditie. Dit zijn dus niet de kosten die de gemeente elk jaar zal uitgeven. De werkelijke kosten hangen af van de inspecties door de bomenexperts.
- Alle bedragen zijn inclusief staartkosten (algemene kosten, onvoorziene kosten, winst & risico en VAT).

Type	Jaarlijkse kosten
Klein- en groot onderhoud	€ 491.400
Vervangingswaarde (theoretisch)	€ 657.450
Totaal budget	**€ 1.148.850**

Capaciteit

- De benodigde capaciteit is ingeschat voor de functies beleidsmedewerker, beheerder, databeheerder, toezichthouder en projectleider. Het aantal FTE is ingeschat op basis van het te beheren areaal en het takenpakket.
- De beleidsmedewerker maakt strategische plannen voor het behoud en beheer van de bomen in de openbare ruimte en zorgt ervoor dat deze goed worden uitgevoerd; 0,5 FTE.
- De beheerder is verantwoordelijk voor het beheer van de bomen op tactisch en operationeel niveau; 0,5 FTE.
- De databeheerder houdt alle gegevens over bomen bij en zorgt ervoor dat de juiste informatie beschikbaar is; 0,2 FTE.
- De toezichthouder ziet toe op het werk dat aan en rond de bomen wordt uitgevoerd en zorgt ervoor dat alles veilig en volgens de regels gebeurt; 0,5 FTE.
- Voor het beheer van de bomen is er op dit moment geen projectleider aangesteld. Deze taak wordt momenteel uitgevoerd door de Avri; 0,0 FTE.

** waarvan 0,1 FTE op begraafplaatsen.*

Risico's en aandachtspunten

- Het vergroten van de biodiversiteit en het versterken van ecosystemen in de gemeente.
- Rekening houden met ziekten en plagen bij het beheer van bomen, ook op financieel vlak. De kosten variëren jaarlijks, waardoor het budget soms wordt overschreden.
- Rekening houden met de maatschappelijke opgaven en de wensen van inwoners. Dit kan leiden tot discussies, bijvoorbeeld over het verminderen van bomen in de weidevogelgebieden.

Acties ter uitvoering

Concreet zijn de volgende werkzaamheden noodzakelijk om tot de gewenste situatie te komen:

- Het uitwerken van een bomenvisie en beleid op landschappelijk niveau. Op dit moment is er beperkt beleid dat zich vooral focust op bomen op kernniveau.
- De stap zetten van ad-hoc beslissingen naar meerjareninvesteringsplannen en integrale afwegingen (beheerder moet eerder in planvorming aan tafel zitten).
- Het budget laten meegroeien met de uitbreiding van het onderhoudsareaal.
- De locatie van bomen in het beheersysteem komt niet altijd exact overeen met de werkelijkheid. Mocht de wens ontstaan om het areaal ook met andere systemen, zoals de BGT, te koppelen, dan zal hier een verbeteringsslag gemaakt moeten worden.

Afbakening

Deze assetsheet gaat over het beheer en onderhoud van het openbaar groen in de gemeente Buren. Het betreft de beplantingen, hagen, grasvelden, wadi's, bermen, watergangen en vijvers. Ook het zwerfvuil in groen, zwerfvuil op verharding, bladruimen en exotenbestrijding behoren tot de scope van de opdracht. De plantenbakken, het bos bij de kasteeltuin in Buren en de sportterreinen staan niet op deze assetsheet. De plantenbakken horen bij de assetsheet Straatmeubilair en wegelementen. Het bos bij de kasteeltuin wordt onderhouden door de bewonersvereniging Buren met uitzondering van de bomen. De sportterreinen zijn eigendom van de gemeente en worden beheerd door de Sportkoepel, waarbij het onderhoud van de bomen door de gemeente wordt gedaan. Straatreiniging (onkruidbestrijding op verhardingen en vegen) valt onder de assetsheet Wegen.

Areaal

In de gemeente Buren is er 219 hectare openbaar groen en 274 kilometer aan wateren/vijvers. Op de begraafplaatsen zijn er 14.000 m2 beplanting, 3.600 m2 hagen, 31.000 m2 grasvelden en 8.000 m2 bermen aanwezig. De onderstaande tabel geeft een totaaloverzicht van de opbouw van het areaal, uitgesplitst naar groentype en watertype. De gegevens zijn afgerond op hele aantallen.

Groentype	Eenheid	Oppervlakte *(excl. begraafplaatsen)*	Oppervlakte *(op begraafplaatsen)*	Totale oppervlakte
Bosplantsoen	m2	107.000	11.000	118.000
Heesters	m2	29.200	1.800	31.000
Bodembedekkers	m2	17.600	1.100	18.700
Struikrozen	m2	1.100	100	1.200
Vaste planten	m2	350	150	500
Hagen	m2	59.000	3.600	62.600
Grasvelden	m2	449.000	31.000	480.000
Wadi's	m2	33.000	0	33.000
Bermen	m2	1.433.000	8.000	1.441.000
Totaal	**m2**	**2.129.250**	**56.750**	**2.186.000**

Watertype	Eenheid	Lengte *(excl. begraafplaatsen)*	Lengte *(op begraafplaatsen)*	Totale oppervlakte
A-wateren	m1	4.000	0	4.000
B-wateren	m1	214.000	0	214.000
C-wateren	m1	56.000	0	56.000
Vijvers	m1	200	0	200
Totaal	**m1**	**274.200**	**0**	**274.200**

Kenmerkend voor het areaal groen in Buren

- Van het totale oppervlakte groen bestaat 66% uit bermen, 23% uit grasvelden en wadi's, 8% uit beplantingen en 3% uit hagen.
- De areaalgegevens zijn volledig ingevuld. Voor met name groen is het aan te bevelen nog de plantjaren in de dataset op te nemen. Daarnaast moeten de obstakels in het groen worden verduidelijkt in verband met het bijmaaien.
- Bij de bermen wordt onderscheid gemaakt tussen de gehele berm, de eerste meterstrook en de uitzichthoeken. In totaal ligt 45% van de bermen in beheergebied Oost en 55% in beheergebied West.

- Het onderhoud van de grasvelden wordt nu uitgevoerd op basis van vaste frequenties, maar in de toekomst is het de wens om over te stappen naar onderhoud op basis van beeldkwaliteit.
- Bij beplanting wordt er onderscheid gemaakt tussen natuurlijke- en cultuurlijke beplanting. De natuurlijke beplanting bestaat volledig uit bosplantsoen. Bij de cultuurlijke beplanting wordt voor 60% gebruik gemaakt van heesters. Opvallend is het lage aandeel van vaste planten, namelijk 1%.
- In alle buurten samen is er gemiddeld 87 m2 groen per inwoner. De norm van 75 m2 groen per inwoner uit de landelijke Nota Ruimte wordt daarmee ruimschoots behaald.
- De locaties met (invasieve) exoten zijn in beeld, waaronder bramen, reuzenberenklauw en de Japanse Duizendknoop.
- De watergangen zijn onderverdeeld in A-water, B-water en C-water. Het waterschap onderhoudt de meeste A-wateren. Het onderhoud aan B- en C-wateren is de verantwoordelijkheid van de aanliggende grondeigenaar. In veel gevallen is dit de gemeente.
- In de gemeente zijn twee vijvers aanwezig, bij verzorgingscentrum De Valentijn en rondom het gemeentehuis. Verder worden tijdens onderhoudswerkzaamheden op het Lingemeer uitsluitend de vaargeulen gemaaid.
- In de afgelopen jaren is er meer groen en water in beheer gekomen door areaaluitbreiding.
- Steeds meer inwoners nemen het initiatief om een stukje gemeentegroen te adopteren.

Huidige kwaliteit

- Vanaf het jaar 2010 is er begonnen met het beheer op basis van beeldkwaliteit. Bij het werken op beeldkwaliteit wordt gebruik gemaakt van het Integraal Beeldkwaliteitsplan van de gemeente Buren. In de praktijk wordt er gewerkt met de kwaliteitsniveaus A (hoog), B (basis) en C (laag). Door bezuinigingen is hiervan afgeweken en wordt er nu vaak gewerkt op basis van frequenties. Met dit IBOR is de ambitie uitgesproken om voor het merendeel van het groen kwaliteitsniveau B te hanteren. In centra zal gestreefd worden naar een hoger (A) niveau en in het buitengebied kwaliteitsniveau C.
- De gemeente laat de kwaliteit van het groen vaststellen door middel van een schouw.
- Het grootste deel van het areaal ligt er goed tot redelijk bij. In de gebieden waar dit niet het geval is, komt dit door een slechte inrichting, veroudering of het uitvallen van beplanting, deels als gevolg van de bezuinigingen in de periode 2020-2022. Voor een goed beeld van de huidige situatie is een nulmeting van het groen nodig.
- Extreme weersomstandigheden en ziekten of plagen hebben direct invloed op de kwaliteit van het groen. Door de klimaatverandering moet de gemeente steeds vaker extra inzet leveren om het groen schoon, heel en veilig te houden. Het is moeilijk om hier goed controle over te krijgen.

Beleving en waardering

- De manier waarop mensen groen ervaren, wordt beïnvloed door keuzes in beleid en uitvoering. Een specifiek belevingsonderzoek als onderdeel van een beleids- of beheerplan is niet eerder gedaan. Wel is bij het opstellen van de Omgevingsvisie 2022 een uitgebreide enquête uitgezet onder de inwoners. Daarnaast is de gemeente gestart met kernagenda's om zaken op te halen die leven binnen de verschillende kernen.
- Het groen maakt wezenlijk onderdeel uit van de belevingswaarde. De geënquêteerden geven aan dat het groen bijdraagt aan de sfeer en identiteit van de woonkernen. De belangrijkste kwaliteiten en opgaven die worden genoemd staan in de tabel hieronder.
- De bezuinigingen in de periode 2020-2022 hebben geleid tot meer klachten en meldingen. Dit heeft ook geresulteerd in kapitaalvernietiging. Onkruid op ongewenste plekken, zoals wortelonkruiden en opschot van bomen en struiken, zorgt voor ergernis bij de inwoners.
- Het minder vaak maaien van bermen en grasvelden draagt bij aan een grotere biodiversiteit, mits er goed gemonitord wordt en op het juiste moment wordt gemaaid. Communicatie is hierbij een essentieel onderdeel om deze verandering te doen laten slagen. Aandachtspunt is de afstemming en samenwerking met agrariërs.
- Inwoners zetten adoptiegroen vaak om naar ecologisch beheer, en het aantal aanvragen voor adoptiegroen neemt toe. Het proces om adoptiegroen goed te integreren in beleidsregels is volop in gang.

Belangrijkste kwaliteiten die inwoners noemen:
• Een groene omgeving: veel groen in de dorpen
• De nabijheid van het groen en water
• De parkjes, plantsoenen en hoogstamboomgaarden
• Het landschappelijk groen in het buitengebied
• De vele mogelijkheden op het gebied van recreatie

Belangrijkste opgaven die inwoners noemen:
• De dorpen verduurzamen
• Biodiversiteit laten toenemen (in het buitengebied)
• Versterken van het landschappelijk karakter
• Gevarieerd groen en met hoge kwaliteit van onderhoud
• Verbeteren van het groenonderhoud en waterkwaliteit
• Aantrekkelijke dorpsentrees realiseren
• Gezamenlijke groenvoorziening in de dorpskernen
• Vergroten van het areaal gebruiksgroen
• Meer groen en water op plekken met teveel steen

Beleid, ambities en besluiten

Voor het groen in Buren is het belangrijk dat er beleid is vastgesteld en wordt omgezet in kaders en richtlijnen voor de uitvoering. De volgende uitgangspunten zijn van toepassing:

Ambities

- Gemeente Buren wil integraal, robuust en duurzaam groen inzetten voor de toekomst. Groen is een belangrijke en verbindende schakel in de thema's vanuit het IBOR.
- Groen levert een positieve bijdrage aan zowel het milieu als de maatschappij, zoals onze gezondheid, de leefbaarheid van wijken, het klimaat, de biodiversiteit en doelstellingen op het gebied van duurzaamheid.
- Groen biedt ruimte voor recreatie, sport, spel, ontmoeting, ontspanning en natuur.
- De bestaande groenstructuur wordt behouden en versterkt. De hoofd- en wijkgroenstructuur passen bij de dorpskernen en de landschappelijke omgeving.
- De gemeente zet in op verduurzaming en vergroening van de openbare ruimte. In Buren hergebruiken we grondstoffen en materialen. Natuur en groen in de dorpskernen wordt gestimuleerd en verstening ontmoedigd.
- De gemeente werkt aan het behouden en uitbreiden van biodiversiteit. Binnen de dorpskernen wordt bij renovaties en (her-)inrichtingsplannen waar mogelijk gevarieerde en kleurrijke beplanting toegepast. Buiten de dorpskernen wordt een groot deel van de bermen ecologisch beheerd. Ook wordt biodiversiteit eerder en zorgvuldiger meegenomen in de projecten.
- Groen is van goede kwaliteit door achterstallige plantvakken en groenstroken tijdig te vervangen. Ook vanwege de veiligheid en een goede bereikbaarheid.

Wetgeving

- Het beheer en onderhoud van groen voldoet aan de Europese en landelijk gestelde wet- en regelgeving. De belangrijkste zijn: het chemieverbod, het besluit exotenbestrijding, de Omgevingswet, het Nieuw Burgerlijk Wetboek en de Structuurvisie infrastructuur en ruimte.
- Op provinciaal en gemeentelijk niveau wordt er gewerkt met het ambitiedocument 'Natuur, veelzijdige natuur voor iedereen' van de provincie Gelderland, het Coalitieakkoord, de Integrale Visie Openbare Ruimte, het Landschapsontwikkelingsplan, het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en verschillende sectorale plannen.
- Er wordt aantoonbaar zorgvuldig te werk gegaan om te voldoen aan de wettelijke zorgplicht. Groen moet worden onderhouden ter voorkoming van schade aan eigendommen van anderen.

Aanplant eisen

- De inrichting, beheer en gebruik zijn op elkaar afgestemd. Het juiste groen op de juiste plek op de juiste groeiplaats, zodat het gewenste eindbeeld wordt bereikt.
- De inrichting van groen wordt afgestemd op het type gebied. Gebieden binnen de bebouwde kom hebben een andere groenstructuur dan gebieden buiten de bebouwde kom, en elke kern heeft zijn eigen specifieke behoeften.
- Groen wordt ingepast in combinatie met waterberging, duurzame energie, ommetjes en natuur. Er is sprake van onderlinge samenhang met sprekende groenstructuren die al zijn ingepast, zoals lanen en singels.
- Bij nieuwe aanplant wordt gekozen voor verschillende soorten planten en bloemen. Er worden kleurrijke en besdragende soorten toegepast met langere bloeiperioden.
- Bij de aanplant van groen gaat kwaliteit boven kwantiteit. De gemeente streeft daarbij de 3-30-300 vuistregel na: 3 bomen zichtbaar vanuit elk huis, 30% bladerdek in elke buurt en op 300 meter afstand van het dichtstbijzijnde park of groene ruimte. De 3-30-300 regel wordt als leidend gezien bij nieuwbouw.
- Voor de aanplant van groen gelden in de basis de volgende uitgangspunten:
  - Sortiment heeft meerwaarde voor maatschappelijke opgaven;
  - Voorkeur voor toepassen van inheemse en gebiedseigen soorten;
  - Sortiment in centrum gericht op uitstraling, in wijken en buitengebied op functionaliteit;
  - Soortkeuze sluit aan bij de plaatselijke grondsoort en lokale vochthuishouding;
  - Soorten zijn bestand tegen natte en droge voeten;
  - Soorten zijn voldoende resistent tegen veelvoorkomende ziekten en plagen;
  - Soorten geven zo min mogelijk overlast, denk aan stekels, doornen of planten die giftig zijn;
  - Goede groeiplaats: geen wortelonkruiden, puin, voldoende organisch materiaal;
  - Duurzaam gekweekt plantmateriaal;
  - Grote aaneengesloten groenvakken, die snel sluiten.

Beheer en onderhoud

- De openbare ruimte moet schoon, heel en veilig zijn.
- Het beheer en onderhoud van het groen wordt gemiddeld genomen uitgevoerd op een B-niveau. In centra hanteren we een hoger (A) niveau en in het buitengebied een lager (C) niveau.
- Tijdens de uitvoering van werkzaamheden worden er geen chemische bestrijdingsmiddelen toegepast.
- De gemeente zorgt dagelijks voor het onderhoud aan groen. Het streven hierbij is dat het groen gemiddeld zo'n 30 jaar meegaat.
- De gemeente past in het buitengebied ecologisch bermbeheer toe op plekken waar natuur en ecologie een kans maken en geen risico's zijn voor de verkeersveiligheid. We stimuleren hier de biodiversiteit door minder vaak te maaien, op andere tijdstippen of in delen en het maaisel tijdelijk te laten liggen. Het voornemen is om de maaimethode klepelen steeds minder vaak toe te passen.
- Exoten worden bestreden zodra deze in beeld zijn of hier melding van wordt gemaakt. De nadruk in de bestrijding ligt op bramen, reuzenberenklauw en de Japanse Duizendknoop. De uitvoering is maatwerk.
- Duurzaamheid en circulariteit worden verder geborgd in de werkprocessen en zijn een selectiecriteria bij aanbestedingen, zoals de inzet van elektrische handgereedschappen en machines.
- Gemeente Buren draait innovatieve pilots, zoals het aanbrengen van een mulchlaag in plantsoenen, waardoor onkruid minder kans krijgt en de bodem vochtiger blijft.

- In de openbare ruimte zijn zwerfafvalbrigades actief, bestaande uit een lokale groep inwoners die zich bezighouden met het opruimen van zwerfvuil. De gemeente ondersteunt deze brigades door het faciliteren van hesjes, knijpers en vuilniszakken.

Overig

- De gemeente stimuleert inwonerbetrokkenheid vanuit de verschillende kernagenda's en wil hiermee bereiken dat inwoners gezien, gehoord en erkend worden. Daarbij wordt niet gekozen voor één standaard werkwijze, maar is er maatwerk voor elke kern.
- De gemeente stelt subsidies beschikbaar om meer ruimte te geven aan activiteiten door inwoners, verenigingen en organisaties. Bijvoorbeeld Operatie Steenbreek (tegel eruit/plant erin, geveltuintjes) en het beplantingsproject Buren in het Groen.
- De gemeente zet in op participatie en probeert inwoners zoveel mogelijk te betrekken bij projecten.
- Er is groen dat in aanmerking komt voor adoptie. Dit wordt per locatie bekeken en is maatwerk, waarbij afspraken worden gemaakt. De grond blijft altijd eigendom van de gemeente.
- De uitgifte van restgroen vindt in principe plaats door middel van verkoop. Wanneer verkoop niet mogelijk is, wordt de optie tot verhuur bekeken.

Ontwikkelingen

- Het klimaat is zichtbaar aan het veranderen. Er zijn maatregelen nodig om de effecten van klimaatverandering tegen te gaan. De droge en natte periodes leiden tot extra werk in het openbaar groen. Zo heeft jonge aanplant extra water nodig, is er meer inboet op plekken waar planten wegvallen en komen ziekten en plagen steeds vaker voor. Dat gaat gepaard met meer schades, hogere kosten en soortenverlies.
- Vergroening betekent meer parken met groen, meer bomen in de kernen, meer geveltuintjes en meer groen op particulier terrein. De toename van arealen heeft invloed op de beheerkosten en capaciteit.
- Ecologisch groenbeheer zal steeds meer de norm worden. Dit vraagt om specialistische kennis, veel maatwerk en een goede afstemming met de uitvoerders en inwoners. Voor bermen en grasvelden binnen- en buiten de bebouwde kom hanteren gemeenten een extensiever maaibeheer.
- Duurzaam en circulariteit krijgen een hoge urgentie binnen groenbeheer. Het kost tijd en vraagt doorzettingsvermogen. Samen met de onderhoudspartijen worden stappen in de goede richting gezet.
- Op termijn moeten hogere onderhoudskosten en aanneemsommen worden verwacht. De vergroening heeft invloed op de beheerkosten en de benodigde capaciteit. Manieren om hiermee om te gaan zijn jaarlijkse indexatie, het opnemen van areaaluitbreidingen in de begroting, het maken van een langetermijnplanning, het zoeken naar efficiëntere werkmethoden en het herzien van beleid.
- Ten slotte is te zien dat een deel van de wijken zijn aangelegd in de jaren 50, 60 en 70. Dit groen is met de ontwikkeling van de woonwijken ingepast en technisch gezien aan het einde van de levensduur.

Strategie

Groen is levend materiaal dat onderhouden moet worden en waarvan de levensduur eindig is. De gemeente maakt onderscheid tussen onderhoud, vervanging en inspectie en monitoring. Hieronder wordt per onderdeel uitgelegd wat hiermee bedoeld wordt.

Onderhoud

<u>Klein/dagelijks onderhoud</u>

- Het klein/dagelijks onderhoud omvat de werkzaamheden die regelmatig gedaan moeten worden om het groen in de gewenste staat te houden. Dit kan bijvoorbeeld maaien, snoeien, onkruid verwijderen, het herstellen van schade of vernielingen en het omvormen van de beplanting zijn.

- Het maaien van de gazons omvat ook het maaien van het gras in de wadi's. De slokop en de drainageleidingen in de wadi's vallen onder Riolering. Eventuele elementenverhardingen in de wadi's vallen onder Wegen.
- Specifiek voor het slootonderhoud bestaat het werk uit het maaien en schonen van de watergangen en het klepelen van het maaisel uit de sloot. Het opruimen/afvoeren van het maaisel uit de sloot is opgenomen in het Biodiversiteitsplan.
- Het klein/dagelijks onderhoud wordt uitgevoerd op basis van beeldkwaliteit/frequenties. De werkwijze volgt een jaarlijkse beheercyclus afgestemd op de seizoenen en groeicyclus van het groen.
- De uitvoering van het werk is uitbesteed aan de Avri middels een dienstverleningsovereenkomst (DVO).

Groot/planmatig onderhoud

- Groot/planmatig onderhoud zijn maatregelen bedoeld om de (technische) levensduur in stand te houden/te verlengen. Het betreft grotere en meer ingrijpende werkzaamheden die niet jaarlijks plaatsvinden, zoals het omvangrijk snoeien/knippen/terugzetten van beplanting, het omvangrijk maaien/korven van sloten en de inboet van dode planten.
- Het groot onderhoud wordt deels uitgevoerd door de Avri en deels uitbesteed aan markpartijen.

Vervanging

- De gemeente kiest voor vervanging als het groen oud, versleten, kapot of onveilig is. Hierbij wordt het groen opnieuw aangelegd, vervangen of gerenoveerd.
- De daadwerkelijke vervanging van groen wordt gedaan op basis van ervaringen, vaktechnische kennis en meldingen van inwoners.
- De vervangingsbehoefte is niet gebonden aan verwachte levensduren. In de praktijk komt het namelijk voor dat een groenvak al eerder aan vervanging toe is of het tegenovergestelde juist langer meegaat.
- Vervanging van groen wordt zoveel mogelijk gelijktijdig opgepakt met andere disciplines, zoals wegen, riolering, kabels en leidingen en speelvoorzieningen.
- Oppervlakten groen die moeten wijken vanwege een ontwikkeling/herinrichting worden gecompenseerd binnen de gemeente. Het areaal moet minimaal gelijk blijven.
- De gemeente heeft de afgelopen jaren verschillende projecten opgezet om het groen te vervangen. Hierbij wordt altijd gekeken naar alternatieve oplossingen en rekening gehouden met smaak, gebruik en wensen van het moment en de toekomst.

Inspectie en monitoring

- De gemeente laat meerdere keren per jaar de kwaliteit van het groen controleren door middel van een schouw.

Financiën

Voor het uitvoeren van het groenonderhoud heeft de gemeente onderhoudsbudgetten beschikbaar. In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de huidige financiële middelen.

- In de gemeentelijke begroting is een bedrag gereserveerd voor het uitvoeren van het prestatiebestek door de Avri. Elk kwartaal worden de werkelijke kosten bekeken en gemeld in de kwartaalrapportages. De verrekening vindt aan het eind van het jaar plaats.
- De kosten voor klein- en groot onderhoud zijn € 1.655.139 per jaar.

- Er wordt integraal gewerkt voor verschillende beheerdisciplines. Dit betekent dat een deel van het budget voor klein- en groot onderhoud afkomstig is uit andere budgetten dan groen. Zo is er bijvoorbeeld € 21.073 beschikbaar voor zwerfvuil (betaling aan buurtjutters), afkomstig uit het taakveld Verkeer en Vervoer.
- Op dit moment is er geen apart budget voor grootschalige vervanging en aanplant van nieuw groen. Ook werkt de gemeente voor de financiering van groot onderhoud niet met een voorziening. De benodigde vervangingen en inboet worden vanuit de reguliere budgetten betaald.
- Voor 2025 wordt voorgesteld om een nulmeting uit te voeren om de huidige kwaliteit van het groen te bepalen, zodat de daadwerkelijke vervangingskosten jaarlijks kunnen worden opgenomen.
- De kosten voor de nulmeting worden begroot op ongeveer € 25.000. Dit bedrag is inclusief de inrichting van de software, het analyseren van de resultaten, het opstellen van de rapportage en het plan op route brengen richting de gemeenteraad.
- De overige (vaste) lasten zijn bedoeld voor kosten die niet onder klein- en groot onderhoud vallen. Dit bedrag van € 9.530 is opgenomen in de reguliere begroting.
- Het budget voor de bestrijding van ziekten en plagen is 50/50 verdeeld over de assets groen en bomen. Het is geen afzonderlijk budget, maar maakt deel uit van de overige exploitatiebudgetten. Deze kosten zijn moeilijk te voorspellen en variëren elk jaar.
- De gemeente hanteert een ondergrens van € 25.000 voor het aangaan van een investering.
- Voor incidentele kosten (kwaliteitsimpuls) dient apart budget te worden aangevraagd bij de gemeenteraad.

Type	Beschikbaar budget
Klein- en groot onderhoud	€ 1.655.139
Overige (vaste) lasten	€ 9.530
Totaal budget	**€ 1.664.669**

Berekend budget

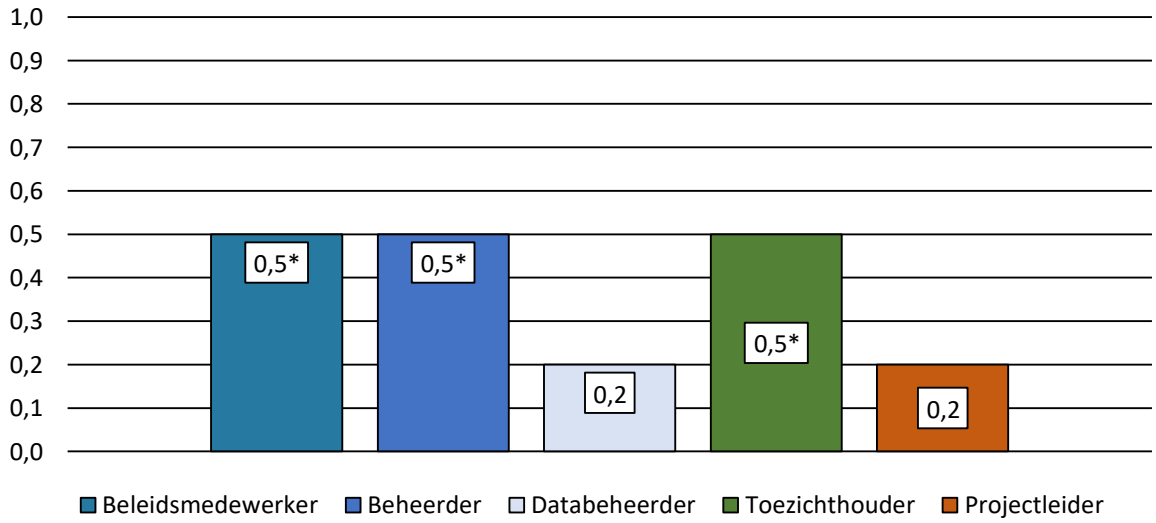
- Voor de doorrekening is gebruik gemaakt van de landelijke kennisbank van Antea Group die cijfers en kengetallen bevat op basis van ervaringen van andere gemeenten, aannemers en werkvoorzieningsschappen.
- De gemaakte doorrekening is puur indicatief, als referentie voor de huidige situatie in de gemeente Buren. Er is gerekend met een gemiddeld kwaliteitsniveau Basis (B), met uitzondering van een hoger kwaliteitsniveau A voor de centra en een lager kwaliteitsniveau (C) voor het buitengebied.
- Voor het groenonderhoud is volgens de berekening € 1.527.000 nodig. Er is voldoende budget beschikbaar om het werk mee uit te voeren.
- De berekende vervangingswaarde komt uit op een bedrag van € 269.000 per jaar. Deze vervangingswaarde is gebaseerd op de theoretische levensduur van het groen en niet op de huidige conditiewaarde. Dit zijn dus niet kosten die de gemeente elk jaar zal uitgeven. De daadwerkelijke kosten hangen af van de nulmeting die voor 2025 gepland staat.

Type	Jaarlijkse kosten
Klein- en groot onderhoud	€ 1.527.000
Vervangingswaarde (theoretisch)	€ 269.000
Totaal budget	**€ 1.796.000**

Capaciteit

- De benodigde capaciteit is ingeschat voor de functies beleidsmedewerker, beheerder, databeheerder, toezichthouder en projectleider. Het aantal FTE is ingeschat op basis van het te beheren areaal en het takenpakket.

- De beleidsmedewerker is verantwoordelijk voor het maken, uitvoeren en beoordelen van plannen voor het groen in de openbare ruimte; 0,5 FTE.
- De beheerder draagt zorg voor het beheer en onderhoud van groenvoorzieningen, het plannen en coördineren van werkzaamheden, het bewaken van de kwaliteit en het rapporteren over de voortgang; 0,5 FTE.
- De databeheerder verzorgt het muteren en bijhouden van de groendata in het beheersysteem; 0,2 FTE.
- De toezichthouder is verantwoordelijk voor het toezicht op de dagelijkse werkzaamheden en aanpassingen van de groenvoorzieningen; 0,5 FTE.
- De projectleider richt zich voornamelijk op het groen op de begraafplaatsen, zoals het coördineren van projecten voor herinrichting of grafruiming, opstellen en invoeren van nieuwe beleidsregels; 0,2 FTE.

** waarvan 0,1 FTE op begraafplaatsen.*

Risico's en aandachtspunten

- Het vergroten van de biodiversiteit en het versterken van ecosystemen in de gemeente.
- Rekening houden met ziekten en plagen bij het beheer van groen, ook op financieel vlak. De kosten variëren jaarlijks, waardoor het budget soms wordt overschreden.
- Rekening houden met het feit dat door bezuinigingen vaker omvormingen nodig zijn en kapitaalvernietiging kan optreden. Er moeten maatregelen worden genomen om dit te voorkomen.
- Zorgen voor goede communicatie, samenwerking en draagvlak voor ecologisch maaibeheer, zowel intern als extern.

Acties ter uitvoering

Concreet zijn de volgende werkzaamheden noodzakelijk om tot de gewenste situatie te komen:

- De jaarlijkse schouwronde voortzetten.
- Evalueren van het ecologisch maaibeleid: wanneer laat de gemeente de natuur zijn gang gaan, waar is maatwerk nodig, waar is vaker onderhoud gewenst om meldingen te voorkomen en hoe gaat de communicatie met inwoners?
- De stap zetten van ad-hoc beslissingen naar meerjareninvesteringsplannen en integrale afwegingen (beheerder moet eerder in planvorming aan tafel zitten).
- In 2025 een nulmeting uitvoeren om de huidige staat van het groen in kaart te brengen. Dit maakt het mogelijk om de kwaliteit en eventuele achterstanden te bekijken, zodat er een goed plan voor het onderhoud en de vervangingskosten voor de komende periode kan worden gemaakt.
- Het budget laten meegroeien met de uitbreiding van het onderhoudsareaal.
- Het beleid voor adoptiegroen verder ontwikkelen zodat het binnen de organisatie goed kan worden toegepast.

Afbakening

Het doel van deze assetsheet is om duidelijk te maken welke onderdelen er op de begraafplaatsen zijn en om te helpen bij het kiezen van het onderhoudsniveau en de financiële dekking. De arealen en capaciteit zijn al genoemd in de andere losse assetsheets en worden hier herhaald. De financiën zijn verduidelijkt, omdat er aparte budgetten zijn voor de begraafplaatsen.

Deze assetsheet richt zich specifiek op het beheer en onderhoud van de begraafplaatsen, met name op de disciplines bomen, groen, wegen, straatmeubilair en vastgoed. Zaken als het begraven en de begraafplaatsadministratie worden niet besproken. Ook grafbedekking valt buiten de scope, omdat nabestaanden hiervoor zelf verantwoordelijk zijn.

Areaal

De tabel hieronder geeft een overzicht van de objecten die beheerd moeten worden op de gemeentelijke begraafplaatsen. De objecten zijn verdeeld over de verschillende disciplines: bomen, groen, wegen, straatmeubilair en vastgoed. In de dataset is geen onderscheid te maken voor watergangen binnen het structuurgebied begraafplaatsen. De gegevens zijn zoveel mogelijk afgerond op hele aantallen.

Objectype	Discipline	Eenheid	Totaal
Bomen	Bomen	stuks	634
Bosplantsoen	Groen	m2	11.000
Heesters	Groen	m2	1.800
Bodembedekkers	Groen	m2	1.100
Struikrozen	Groen	m2	100
Vaste planten	Groen	m2	150
Hagen	Groen	m2	3.600
Grasvelden	Groen	m2	31.000
Bermen	Groen	m2	8.000
Asfalt	Wegen	m2	2.300
Elementen	Wegen	m2	1.600
Halfverharding	Wegen	m2	15.000
Afvalbakken	Straatmeubilair	stuks	ca. 20
Banken	Straatmeubilair	stuks	ca. 20
Watertappunten	Straatmeubilair	stuks	ca. 15
Hekken/poorten	Straatmeubilair	stuks	ca. 20
Gebouwen	Vastgoed	stuks	5
Aula’s	Vastgoed	stuks	3
Bergingen	Vastgoed	stuks	6
Urnenmuren	Vastgoed	stuks	7
Toegangspoorten *(incl. metselwerkkolommen)*	Vastgoed	stuks	13
Monumentale objecten	Overige	stuks	2
Graven	Overige	stuks	6.300
Totaal		**stuks/m2**	**82.620**

Kenmerkend voor het areaal begraafplaatsen in Buren

- In de gemeente Buren zijn 12 begraafplaatsen in beheer en onderhoud. Daarnaast zijn er een aantal Joodse begraafplaatsen, waarvan de gemeente geen beheerder is.
- De kernen Buren, Lienden en Maurik hebben ieder 2 algemene begraafplaatsen. In de kernen Beusichem, Eck en Wiel, Ingen, Ravenswaaij, Zoelen en Zoelmond is er 1 begraafplaats aanwezig. In de kernen Ommeren, Rijswijk en Kerk-Avezaath zijn er kerkelijke begraafplaatsen die in eigen beheer zijn.
- De totale oppervlakte van groen en verharding op de begraafplaatsen is samen 75.650 m² (zonder de graven mee te rekenen). Van deze oppervlakte is 75% groen en 25% verharding. Verdeeld over alle begraafplaatsen staan 634 bomen.
- Het groen bestaat hoofdzakelijk uit grasvelden en bermen (69%), bosplantsoen (19%) en hagen (6%).
- Veel paden bestaan uit halfverharding (79%) die zijn samengesteld uit grind. Dit zorgt ervoor dat water niet op straat blijft staan bij hevige regenval. Wel is het onderhoud intensiever.
- Op de voorpleinen en parkeerkeerplaatsen is vaak asfalt- en elementenverharding gebruikt om te zorgen dat deze langdurig stevig blijven.
- De hoofdingangen worden aangegeven met een toegangspoort. Rondom de begraafplaatsen wordt vaak gebruik gemaakt van een natuurlijke afscheiding.
- Op de begraafplaatsen is er een beperkt aantal afvalbakken aanwezig. De bezoekers worden aangemoedigd om hun afval mee naar huis te nemen.
- Cluster vastgoed is verantwoordelijk voor het beheer van de gebouwen, aula's, bergingen, urnenmuren en toegangspoorten op de begraafplaatsen.
- In Buren komen er geen nieuwe begraafplaatsen bij en worden bestaande begraafplaatsen niet verder uitgebreid. Wel is er in toenemende mate aandacht voor vergroening.

Huidige kwaliteit

- Vanaf het jaar 2010 is er begonnen met het beheer op basis van beeldkwaliteit. Bij het werken op beeldkwaliteit wordt er gebruik gemaakt van het Integraal beeldkwaliteitsplan gemeente Buren. De gazonvelden op de begraafplaatsen worden op kwaliteitsniveau A (hoog) onderhouden, de rest op kwaliteitsniveau B (basis). Met dit IBOR is besloten om het onderhoudsniveau voor het groenareaal te behouden op niveau A (hoog) en B (basis) voor de overige onderdelen.
- De begraafplaatsen liggen er schoon en netjes bij. Het groen ziet er strak uit en er is weinig onkruidgroei op de verharding. De bezoekers van begraafplaatsen zorgen over het algemeen goed voor het onderhoud van de grafbedekking.
- De technische kwaliteit van de paden is op een aantal van de begraafplaatsen minder goed. Met uitsluitend onderhoudsmaatregelen is het moeilijk om op deze paden een hoge kwaliteit te realiseren. De paden worden daarom vernieuwd. Hiervoor zijn inmiddels verschillende projecten opgezet.
- De gemeente laat de kwaliteit van de objecten op de begraafplaatsen gedeeltelijk vaststellen door middel van een schouw.

Beleving en waardering

- De beleving en waardering van begraafplaatsen wordt beïnvloed door keuzes in beleid en uitvoering. Een specifiek belevingsonderzoek als onderdeel van een beleids- of beheerplan is niet eerder gedaan. Wel is bij het opstellen van de Omgevingsvisie 2022 een uitgebreide enquête uitgezet onder de inwoners. In de uitkomsten van het participatietraject wordt er echter maar weinig over de begraafplaatsen gesproken.
- De uitstraling van de begraafplaatsen draagt bij aan een positieve beleving en het monumentale karakter van de openbare ruimte voor de inwoners en bezoekers van Buren.
- De begraafplaatsen worden verder gezien als belangrijke plekken om overledenen een laatste rustplaats te geven, te herinneren en te gedenken. Ook is er ruimte voor de individuele wensen van nabestaanden binnen de kaders die zijn gesteld.
- De gemeente heeft twee gedenkbomen ter herdenking van stilgeboren of te vroeg geboren kinderen die vóór de 24ste zwangerschapsweek zijn geboren.
- Het aantal klachten en meldingen met betrekking tot de begraafplaatsen is beperkt en gaan met name over de paden en onkruidgroei.

Beleid, ambities en besluiten

Voor de begraafplaatsen in de gemeente is het belangrijk dat er beleid is vastgesteld en wordt omgezet in kaders en richtlijnen voor de uitvoering. De volgende uitgangspunten zijn van toepassing:

Ambities

- De begraafplaatsen hebben een primaire functie voor het begraven van overledenen en gedenken.
- De uitstraling van de begraafplaatsen is eenvoud en rust. Deze uitstraling dient ook in de toekomst bewaard te blijven.
- De begraafplaatsen vormen een integraal deel van de openbare ruimte en het omliggende landschap.
- De gemeente heeft de ambitie om de begraafplaatsen te vergroenen met een grotere biodiversiteit. Dit is nog niet concreet en er moeten nog stappen worden gezet.
- De monumenten, historische- en oorlogsgraven worden in stand gehouden. Indien de onderhoudstoestand van een object slecht is, kan worden besloten om deze op te knappen of te verwijderen.
- De technische kwaliteit van de paden wordt verbeterd door nieuwe aanleg, zodat bezoekers zich veilig en comfortabel kunnen verplaatsen.

Wetgeving

- In de Wet op de lijkbezorging staat dat gemeenten een begraafplaats moeten hebben. Hoe de gemeente Buren hieraan invulling geeft is een verantwoordelijkheid van de gemeente zelf. De belangrijkste regels voor begraafplaatsen zijn vastgelegd in deze wet.
- Het Besluit op de lijkbezorging bevat aanvullende regels en specifieke bepalingen die de Wet op de lijkbezorging aanvullen en verder uitwerken.
- De Omgevingswet bevat een algemene zorgplicht. Dit houdt in dat de gemeente verantwoordelijk is voor veilige en toegankelijke begraafplaatsen. Hiertoe behoort ook het treffen van maatregelen die voorkomen dat er schade wordt toegebracht.
- Op gemeentelijk niveau is er regelgeving opgesteld in de vorm van verordeningen en regelingen. Het betreft in Buren: de Beheerverordening begraafplaatsen, het Uitvoeringsbesluit graven en asbezorging, het Uitvoeringsbesluit grafbedekking en de Verordening op de heffing en de invordering van lijkbezorgingsrechten. Gemeentelijke verordeningen worden vastgesteld door de gemeenteraad en vormen daarmee een belangrijk kader waarbinnen de gemeente handelt.
- In het Beleidsplan begraafplaatsen 2020-2030 zijn de visie en plannen opgeschreven. Het beleid bevat ook regels over de uitgifte en het ruimen van graven. Meer informatie hierover is daar te vinden.
- De gemeente verstrekt jaarlijks inzicht in de financiële positie van de begraafplaatsen, welke volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) in de begroting moet staan.
- De voorwaarden en regels die gelden op de begraafplaatsen zijn voor iedereen gelijk. Er wordt geen onderscheid gemaakt in religie.

Inrichting

- De indeling van de gemeentelijke begraafplaatsen is overzichtelijk, maar wel voor iedere kern uniek.
- De gemeente streeft naar een grote mate van uniformiteit in de toepassing van inrichtingselementen, zoals een afsluitbare toegangspoort, begrenzende beplanting om de begraafplaats heen en lagere beplantingsvormen. De begraafplaatsen bestaan hierdoor uit verschillende vakken.
- Het groen en de paden vormen de hoofdstructuur van de begraafplaatsen waarin de graven hun plek vinden. Het groen bestaat vooral uit bomen, beplantingen, hagen en grasvakken.
- De paden langs graven zijn goed toegankelijk voor iedere bezoeker, ook voor minder-valide mensen.
- De gemeente wil op meer begraafplaatsen een gedenkplek inrichten voor stilgeboren kinderen na de 24e week van de zwangerschap. Op deze plek kan een gedenkplaatje worden geplaatst.
- In de dorpen Zoelen en Beusichem is er behoefte aan nieuwe graven. Op deze begraafplaatsen zijn oude grafvelden aangewezen voor herinrichting, zodat er genoeg ruimte voor de middellange en lange termijn aanwezig is. Tevens ontstaat hiermee de mogelijkheid om te vergroenen.
- Wanneer de rechthebbende afstand doet van een graf of wanneer de grafrechten vervallen omdat de rechthebbende niet bekend is, wordt de steen van het graf verwijderd. De overledene blijft ongestoord onder de grond liggen. Alleen wanneer het grafrecht is beëindigd, wordt bovengronds geruimd. Na 13 weken wordt de ruimte ingezaaid met gras.

Beheer en onderhoud

- Het beheer en onderhoud van de begraafplaatsen sluit aan bij de visie op inrichting en beleving.
- De begraafplaatsen worden grotendeels onderhouden op kwaliteitsniveau B (basis), echter het groen wordt onderhouden op niveau A (hoog). De gemeente zorgt er daarbij voor dat de begraafplaatsen jaarrond schoon en netjes zijn.
- De gemeente draagt zorg voor het algemene onderhoud op de begraafplaatsen. Hiertoe behoort niet het onderhoud aan individuele graven, zowel aan het monument als de beplanting.
- De gemeente biedt verenigingen die eerder hielpen met het inzamelen van oud papier, nu het onderhoud van begraafplaatsen aan, zoals onkruid wieden en blad verwijderen. Muziekvereniging Kunst en Vriendschap Maurik heeft als eerste vereniging het contract voor deze nieuw taak getekend.
- Bij ondeugdelijk onderhoud worden de nabestaanden aangeschreven om het graf netjes te houden. Als niet wordt voldaan, dan kunnen de rechten vervallen worden verklaard. Bij onveilige situaties neemt de gemeente altijd maatregelen.

Overig

- De begraafplaatsen zijn dagelijks van zonsopgang tot zonsondergang toegankelijk.
- Er wordt tijdig ingespeeld op nieuwe inzichten in het beheer en gebruik van de begraafplaatsen. Denk bijvoorbeeld aan gedenkplekken voor verschillende groepen en urnen in en op de graven. De gemeente wil mensen deze gelegenheid waar dat kan bieden.

Ontwikkelingen

- De vraag naar graven neemt landelijk af. Steeds meer Nederlanders laten zich na hun overlijden cremeren. Ook groeit de behoefte in Nederland bij bepaalde bevolkingsgroepen aan begraafplaatsen die aansluiten bij hun specifieke rituelen en wensen.
- Daar staat tegenover dat we te maken hebben met vergrijzing, waardoor meer mensen komen te overlijden. De uitbreiding van begraafplaatsen blijft echter beperkt.
- Er is een sterk groeiende interesse voor natuurbegraven in Nederland. Steeds meer mensen voelen zich aangetrokken tot het idee dat ze zichzelf terug geven aan de natuur. Gemeenten proberen op deze trend in te spelen door natuurbegraafplaatsen te realiseren en delen van bestaande begraafplaatsen een meer natuurlijke uitstraling te geven.
- Vergroening van begraafplaatsen wint de laatste jaren aan terrein, waarbij (overbodige) verhardingen worden omgevormd tot groen. Ook wordt er op de begraafplaatsen bijgedragen aan de maatschappelijke uitdagingen, zoals het versterken van de biodiversiteit en het klimaatadaptief inrichten en beheren.
- Duurzaamheid en circulariteit krijgen een hoge urgentie binnen beheer. Ecologisch beheer zal steeds meer de norm worden. Dit kost tijd, vraagt om maatwerk en specialistische kennis, en een goede afstemming met de uitvoerende medewerkers, rechthebbenden en bezoekers.
- Richting de toekomst liggen er kansen in het meer klantgericht werken, aansluiten op de vraag vanuit inwoners en meer mogelijkheden creëren voor asbestemming.

Strategie

De begraafplaatsen zijn goed onderhouden locaties waar weinig tot geen achterstallig onderhoud is. De gemeente maakt onderscheid tussen onderhoud, vervanging en inspectie en monitoring. Hieronder wordt per onderdeel uitgelegd wat hiermee bedoeld wordt.

Onderhoud

Klein/dagelijks onderhoud

- Het klein/dagelijks onderhoud omvat de werkzaamheden die regelmatig gedaan moeten worden om de objecten in de gewenste staat te houden. Dit kan bijvoorbeeld gras maaien, het herstellen van schade of vernielingen aan straatmeubilair en het openbreken van de verharding zijn.
- Het klein/dagelijks onderhoud wordt uitgevoerd op basis van de afgesproken beeldkwaliteit.
- De uitvoering van het klein/dagelijks onderhoud ligt in handen van de Avri, die samenwerkt met verschillende verenigingen die betrokken zijn bij het beheer van de begraafplaatsen.
- Het onderhoud aan particuliere graven is de verantwoordelijkheid van de rechthebbende.
- Het snoeien van de hagen op de begraafplaatsen wordt handmatig uitgevoerd, omdat machines niet altijd goed bij de hagen kunnen komen. De overige werkzaamheden worden uitgevoerd volgens de standaard werkwijze die ook in de rest van de openbare ruimte wordt gehanteerd.

Groot/planmatig onderhoud

- Groot/planmatig onderhoud zijn maatregelen bedoeld om de (technische) levensduur in stand te houden/te verlengen. Het betreft grotere en meer ingrijpende werkzaamheden die niet jaarlijks plaatsvinden, zoals het omvangrijk dunnen van bosplantsoen, het bijwerken van schilderwerk (bijvoorbeeld van toegangspunten, hekken en bankjes) en het herstraten van verharding.
- Het groot onderhoud wordt deels uitgevoerd door de Avri en deels uitbesteed aan de markt.

Vervanging

- De gemeente kiest voor vervanging als objecten oud, versleten, kapot of onveilig zijn.
- De daadwerkelijke vervanging wordt gedaan op basis van controles/inspecties en meldingen van rechthebbenden of bezoekers.
- De vervangingsbehoefte voor vooral bomen en groen is niet gebonden aan verwachte levensduren. In de praktijk blijkt het vaak zo te zijn dat een object eerder aan vervanging toe is, of juist langer meegaat dan verwacht.
- De vervanging wordt zoveel mogelijk gelijktijdig opgepakt vanuit de verschillende disciplines.
- De gemeente heeft de afgelopen jaren verschillende projecten opgezet (o.a. paden vervangen). Hierbij wordt altijd gekeken naar alternatieve oplossingen en rekening gehouden met smaak, gebruik en wensen van het moment en de toekomst.

Inspectie en monitoring

- De gemeente laat meerdere keren per jaar de kwaliteit van de openbare ruimte controleren door middel van een schouw. Ook de begraafplaatsen worden hierin gedeeltelijk meegenomen.

Financiën

Het beheer van de begraafplaatsen is een bijzonder product in de gemeentelijke begroting. Het onderhoud van de begraafplaatsen kost geld, maar levert ook inkomsten op. In de onderstaande tabel wordt een overzicht van de huidige uitgaven weergegeven. De inkomsten en tegoeden worden op een later moment uitgewerkt en maken geen onderdeel uit van deze assetsheet.

- Het klein- en groot onderhoudsbudget bedraagt € 328.229 per jaar. Dit bedrag is een optelsom van de onderhoudskosten voor bomen en groen incl. reiniging, wegen, vastgoed en overige. Het bedrag van € 120.000 dat de Avri in 2025 in mindering heeft gebracht voor de inzet van verenigingen, is al in dit totaal inbegrepen.
- Onder de categorie 'overige' vallen de uitgaven voor vergoedingen en presentiegelden. De kosten voor straatmeubilair zijn niet meegerekend in het budget voor klein- en groot onderhoud, maar op de begraafplaatsen is dit beperkt.
- De € 22.768 aan investeringen betreft afschrijvingen. Dit komt voort uit verschillende kredieten, in totaal € 830.739, die zijn gebruikt voor onder andere herinrichting, de aanschaf van materieel en het inhalen van achterstallig onderhoud.
- De overige (vaste) lasten zijn bedoeld voor kosten die niet onder klein- en groot onderhoud vallen. Dit bedrag van € 51.079 is opgenomen in de reguliere begroting. Voorbeelden hiervan zijn verzekeringskosten, belastingen, waterverbruik, licentiekosten voor automatisering en lidmaatschappen.
- Het totale jaarlijkse budget voor de begraafplaatsen in de gemeente is ongeveer € 402.000.

Type	Jaarlijkse kosten
Klein- en groot onderhoud	€ 328.229
Waarvan	
• Bomen en groen incl. reiniging	€ 196.089
• Wegen	€ 35.000
• Vastgoed	€ 24.140
• Overige	€ 73.000
Investeringen	€ 22.768
Overige (vaste) lasten	€ 51.079
Totaal budget	**€ 402.076**

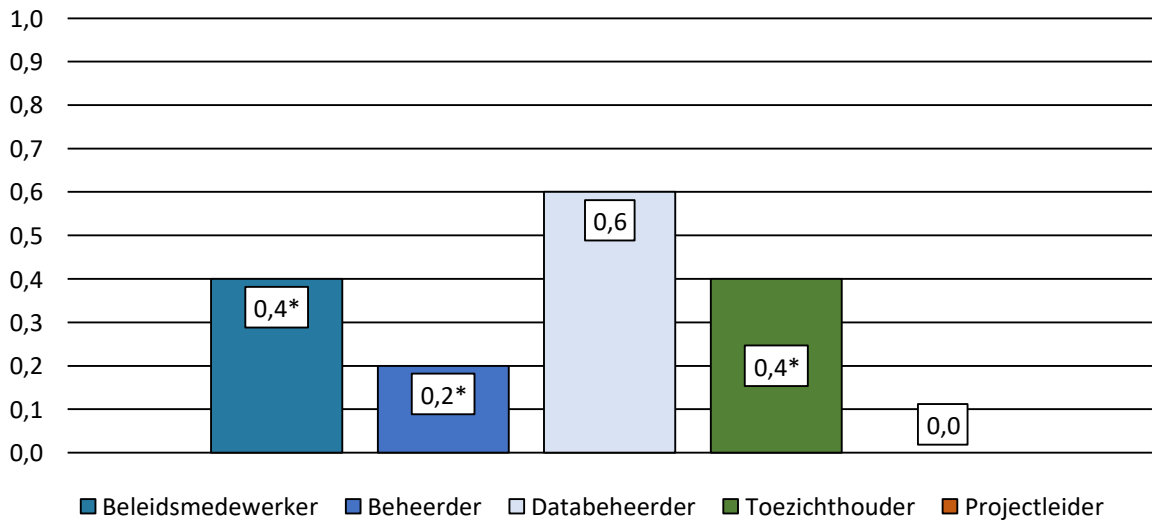
Berekend budget

- Voor de doorrekening is gebruik gemaakt van de landelijke kennisbank van Antea Group die cijfers en kengetallen bevat op basis van ervaringen van andere gemeenten, aannemers en werkvoorzieningsschappen.
- De doorrekening bevat de kosten voor bomen, groen en reiniging. Voor wegen, vastgoed en overige zijn de budgetten van de gemeente gebruikt en bij de uitkomsten van de doorrekening opgeteld.
- De gemaakte doorrekening is puur indicatief en dient als referentie voor de huidige situatie in de gemeente Buren. Er is gerekend met het gemiddelde kwaliteitsniveau Basis (B) voor de meeste onderdelen en Hoog (A) voor groen.
- Voor het onderhoud van de begraafplaatsen is jaarlijks € 308.095 nodig.
- De berekende vervangingswaarde komt uit op een bedrag van € 33.000 per jaar. Deze vervangingswaarde is gebaseerd op de theoretische levensduur van de objecten en niet op de huidige conditiewaarde. Dit zijn dus niet kosten die de gemeente elk jaar zal uitgeven. Voor groen staat er in de zomer van 2025 een nulmeting gepland om de onderhoudsstaat en de werkelijke vervangingskosten te bepalen.
- Alle bedragen zijn inclusief staartkosten (algemene kosten, onvoorziene kosten, winst & risico en VAT).

Type	Jaarlijkse kosten
Klein- en groot onderhoud	€ 308.095
Vervangingswaarde	€ 33.000
Totaal budget	**€ 341.095**

Capaciteit

- De benodigde capaciteit is ingeschat voor de functies beleidsmedewerker, beheerder, databeheerder, toezichthouder en projectleider. Het aantal FTE is ingeschat op basis van het te beheren areaal en het takenpakket.
- De beleidsmedewerker is verantwoordelijk voor het maken, uitvoeren en beoordelen van plannen voor de begraafplaatsen; 0,4 FTE.
- De beheerder draagt zorg voor het beheer en onderhoud van de begraafplaatsen, het plannen en coördineren van werkzaamheden, het bewaken van de kwaliteit en het rapporteren over de voortgang; 0,2 FTE.
- De databeheerder is verantwoordelijk voor taken zoals begraafplaatsadministratie, het bijhouden van de locatie van de graven in de BGT en het applicatiebeheer; 0,6 FTE.
- De toezichthouder is verantwoordelijk voor het volgen van de dagelijkse werkzaamheden en houdt in de gaten hoe vrijwilligers en verenigingen onderhoud plegen op de begraafplaatsen; 0,4 FTE.
- Voor het beheer van de begraafplaatsen is er op dit moment geen projectleider aangesteld. Deze taak wordt momenteel uitgevoerd door de Avri; 0,0 FTE.

** waarvan 0,1 FTE bij bomen en 0,1 FTE bij groen op assetsheet.*

Risico's en aandachtspunten

- Het verder vergroenen van de begraafplaatsen, het vergroten van de biodiversiteit en het versterken van ecosystemen.
- Rekening houden met ziekten en plagen bij het boom- en groenbeheer op de begraafplaatsen, ook op financieel vlak. De kosten variëren jaarlijks.
- Het wegvallen van vrijwilligers die zich inzetten voor het onderhoud van de begraafplaatsen. Dit kan leiden tot een tekort aan beschikbare hulp.

Acties ter uitvoering

Concreet zijn de volgende werkzaamheden noodzakelijk om tot de gewenste situatie te komen:

- Het digitaliseren van de begraafplaatsen in de BGT als basis voor de verschillende beheerpakketten; geautomatiseerde begraafplaatsadministratie.

- De jaarlijkse schouwronde voortzetten.
- In 2025 een nulmeting uitvoeren om de huidige staat van het groen in kaart te brengen. Dit maakt het mogelijk om de kwaliteit en eventuele achterstanden te bekijken, zodat er een goed plan voor het onderhoud en de vervangingskosten voor de komende periode kan worden gemaakt.
- De technische kwaliteit van de paden verbeteren door nieuwe aanleg op de hiervoor aangewezen plekken.
- Duidelijkheid geven over wie verantwoordelijk is voor het onderhoud en de kosten van de monumentale graven, aangezien dit momenteel nog niet is geregeld. Hiervoor komt een beleidsplan.
- De verenigingen die het onderhoud op de begraafplaatsen uitvoeren begeleiden bij het werk.
- Het onderzoeken van de kostendekkendheid van de begraafplaatsen, waarbij gekeken wordt of de opbrengsten de kosten dekken en of er eventueel aanvullende financiering nodig is.

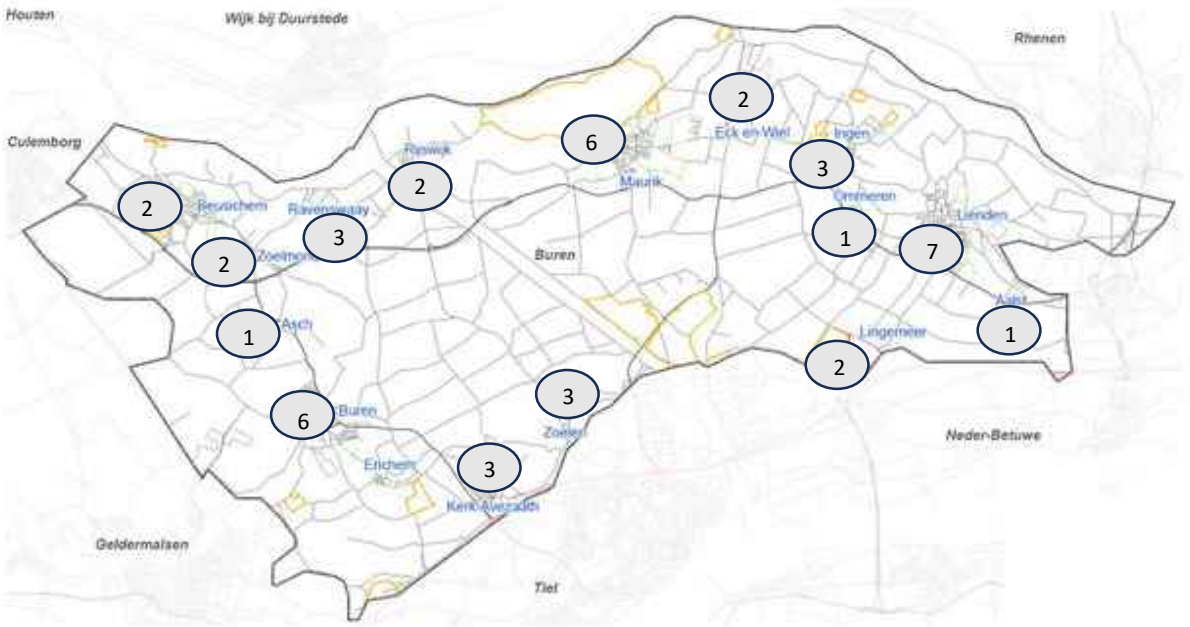
Afbakening

De voorliggende assetsheet is gericht op het beheer en onderhoud van de speel- en beweegvoorzieningen in de gemeente Buren. Zitbanken, hekwerken, afvalbakken, openbare verlichting, groen, bomen, water en verharding bij de speel- en beweegterreinen maken onderdeel uit van één van de andere assetsheets.

Areaal

In de gemeente Buren zijn er 44 speelplekken met in totaal 529 speeltoestellen. 13 van deze speelplekken betreft een speelplaats op een schoolterrein. De onderstaande figuren bieden inzicht in het aantal speelplekken per woonkern en soort toestellen.

Speel- en beweegplekken per woonkern

Type speeltoestel	Aantal op schoolterrein	Buiten schoolterrein	Totaal
Klimrek/elementen	16	28	44
Duikelrek	20	19	39
Zandbak/spel	19	11	30
Balanselement	12	30	42
Stapelement	6	15	21
Schommel	16	40	56
Speelhuis/combinatie	11	16	27
Wiptoestel	9	77	86
Kabelbaan	0	7	7
Draaitoestel	2	24	26
Glijbaan	3	17	20
Sporttoestel/element	50	45	95
Overig	22	14	36
Totaal	186	343	529

Kenmerkend voor areaal in Buren

- Bijna elke kern is voorzien van een speel- of beweegplaats.
- De areaalgegevens worden bijgehouden middels de inspecties.
- De speeltoestellen worden beheerd en onderhouden door verschillende stichtingen en scholen en zijn niet in eigendom van de gemeente. Het beheer en onderhoud wordt dan ook door deze stichtingen en scholen verzorgd.

Huidige kwaliteit

- Twee keer per jaar worden inspecties uitgevoerd in opdracht van de gemeente om de huidige kwaliteit in beeld te brengen. De uitkomsten worden gedeeld met stichtingen/verenigingen en de scholen.

Beleid, ambities en besluiten

Beleid voor Spelen en Bewegen is opgenomen in het sport- en gezondheidsbeleid.

Ambities

- Het creëren van een gezonde en goed ingerichte omgeving die uitnodigt tot bewegen.
- Speel- en beweegtoestellen zijn veilig en heel.
- Speel- en beweegplaatsen zijn toegankelijk en nodigen uit tot spelen voor jong en oud.

Wetgeving

- Het beheer en onderhoud van speeltoestellen en valondergronden moet voldoen aan de Europese en landelijk gestelde wet- en regelgeving. De belangrijkste zijn: Warenwetbesluit Attractie en Speeltoestellen 2023 (WAS2023) en de Europese Normen (NEN-EN 1176-1 t/m 1176-7 en 1177).

Kwaliteit en onderhoud

- De stichtingen, verenigingen en scholen zorgen voor het dagelijks onderhoud aan speel- en beweegplaatsen.

Ontwikkelingen

- Met minder kinderen en meer vergrijzing zullen speel- en beweegplekken meer ingericht worden naar een plek waar iedereen kan bewegen. De plek moet uitnodigen tot bewegen voor een brede doelgroep.
- Middels het sportakkoord zijn voetbalvelden open gesteld.
- Er wordt onderzocht of het beheer en onderhoud van de speel- en beweegplekken door een overkoepelende stichting geregeld kan worden.

Strategie

Voor speel- en beweegtoestellen is klein- en groot onderhoud benodigd. Ook moeten speel- en beweegtoestellen periodiek worden gekeurd en wanneer nodig worden vervangen.

- De stichtingen, vereniging en scholen zijn verantwoordelijk voor het onderhoud en de vervangingen.
- De gemeente voert inspecties uit en rapporteert deze aan de eigenaren.
- Het maaien van het gras wordt door de gemeente uitgevoerd.

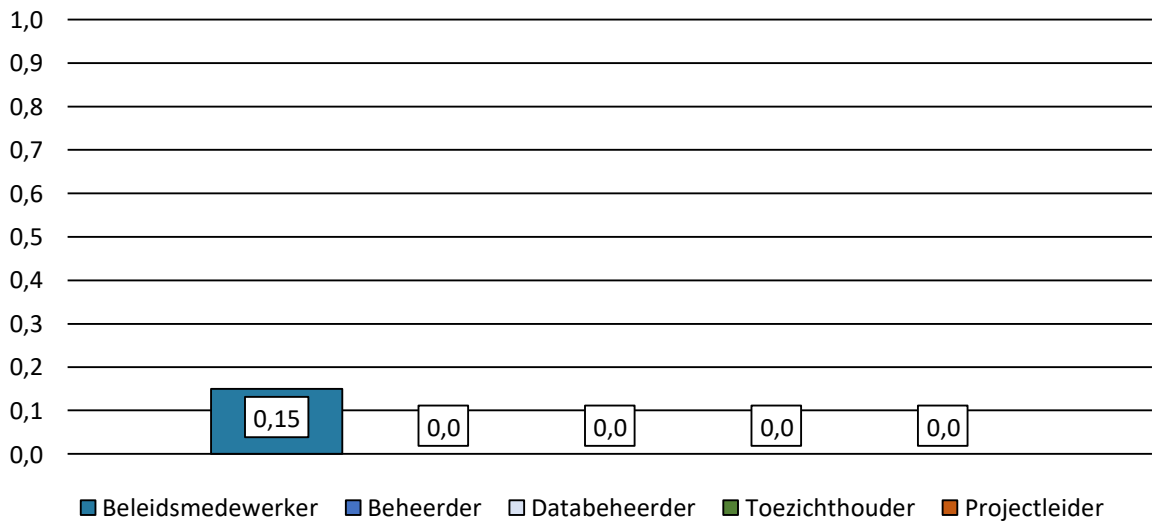
Financiën

- Voor het uitvoeren van de inspecties en het maaien van het gras is er vanuit de gemeente jaarlijks € 77.250 beschikbaar.
- Overige (vaste) lasten, namelijk lidmaatschapskosten, bedragen € 2.250 per jaar.
- Nieuwe budgetten worden niet bepaald, de huidige zijn leidend totdat er meer duidelijkheid is over de taak- en rolverdeling tussen de gemeente en de stichtingen, verenigingen en scholen.

Type	Jaarlijkse kosten
Inspectie en maaien	€ 77.250
Overige (vaste) lasten	€ 2.250
Totaal budget	**€ 79.500**

Capaciteit

- Op dit moment zijn de stichtingen, verenigingen en scholen verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de speel- en beweegtoestellen.
- Echter zijn er wel een verantwoordelijkheden voor een beleidsmedewerker: Het opzetten en begeleiden van de stichting(en), aansturen van inspecties, evaluatie van het beleid en budgethouder; 0,15 FTE.

Risico's en aandachtspunten

- Als de eigenaren van de speel- en beweegplekken geen budget hebben voor structureel onderhoud en vervanging kan de veiligheid of beschikbaarheid van de toestellen in het geding komen.
- De stichtingen zijn verantwoordelijk voor het onderhoud van de toestellen, maar de gemeente heeft nog steeds een zorgplicht betreft het veilig houden van de openbare ruimte.
- Mocht het eigenaarschap, en dus het beheer, terugvallen naar de gemeente dan zijn daar niet voldoende middelen voor.

Acties ter uitvoering

Concreet zijn de volgende werkzaamheden noodzakelijk om tot de gewenste situatie te komen:

- De situatie rondom de organisaties, verenigingen en scholen moet verder in beeld gebracht worden en vorm krijgen. Het is belangrijk de verplichtingen scherp te krijgen en te bepalen wie welke taken gaat vervullen.
- Zodra de taakverdeling duidelijk is kan er vormgegeven worden aan het verdere beleid en de bijbehorende budgetten.

Afbakening

Deze assetsheet is gericht op het beheer en onderhoud van de civieltechnische kunstwerken in Buren. De assetsheet omvat onder andere bruggen, duikers, beschoeiingen, damwanden en steigers.

Areaal

De gemeente Buren heeft 55 bruggen en 11.751 m1 aan duikers. Daarnaast beheert de gemeente objecten zoals beschoeiingen, kademuren, steigers, trappen en vijverbakken. Onderstaand is een totaaloverzicht van het areaal civiele kunstwerken opgenomen.

Groep	Type	Materiaal	Aantal	Lengte (m)
Grondkeringen	Beschoeiing	Hout	44	2.732
		Kunststof	1	61
	Damwand	Hout	3	253
		Kunststof	1	12
		Totaal grondkeringen	**49**	**3.058**
Bruggen	Duikerbrug	Beton	15	-
	Fiets/voetbrug	Beton	3	-
		Hout	4	-
		Staal	13	-
		Metselwerk	1	
	Ophaalbrug	Hout	6	-
	Verkeersbrug	Staal/beton	13	-
		Totaal Bruggen	**55**	
Duikers	Buis	Spirosol	3	48
	Duiker	Beton	451	11.439
		PVC	12	264
		Totaal Duikers	**466**	**11.751**
Overige civiele kunstwerken	Keermuur	Metselwerk	1	24
	Schanskorf	Steen	1	23
	Veerstoep	Beton	1	-
	Vijverbak	Metselwerk	1	-
	Vlonder/ steiger	Hout	2	-
	Totaal Overige civiele kunstwerken		**6**	
Totaal			**576**	

Kenmerkend voor het areaal civieltechnische kunstwerken in Buren

- Buren is een waterrijkgebied. Er zijn veel civiele kunstwerken voor de waterbeheersing.
- Voor een aantal van de bovenstaande kunstwerken zijn er (beheer)afspraken gemaakt met het Waterschap en buurgemeenten. Een overzicht van deze kunstwerken zijn in de onderstaande tabellen weergegeven.

Beheerafspraken bruggen

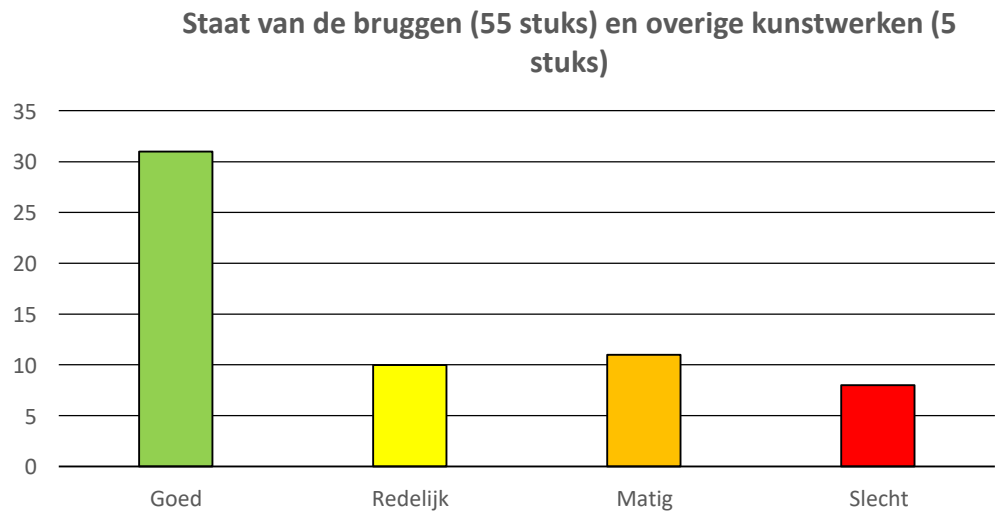
Objectnr.	Straat, Plaatsnaam	Objecttype	Eigendom	Onderhoudsplicht
23	Beusichemse Broeksteeg, Beusichem	Verkeersbrug, beton	Geldermalsen	Buren
35	Vogelenzangseweg, Lingemeer	Verkeersbrug, beton	50% Neder-Betuwe 50% Buren	Buren
36	Grote Brugse Grintweg, Medel	Verkeersburg, beton	50% Tiel 50% Buren	50% Tiel 50% Buren
45	Achterstraat, Zoelen	Verkeersbrug, beton	50% Tiel 50% Buren	50% Tiel 50% Buren
50	Twee Sluizen, Kapel Avezaath Buren	Viaduct, beton	Rijkswaterstaat	Leuningen en verharding Buren, overig Rijkswaterstaat
61	Burensedijk, Zoelen	Verkeersbrug, beton	50% SBB 50% Buren	50% SBB 50% Buren
65	Brug Tollewaard	Verkeersbrug, beton	Rijkswaterstaat	Inspectie en onderhoud door Buren

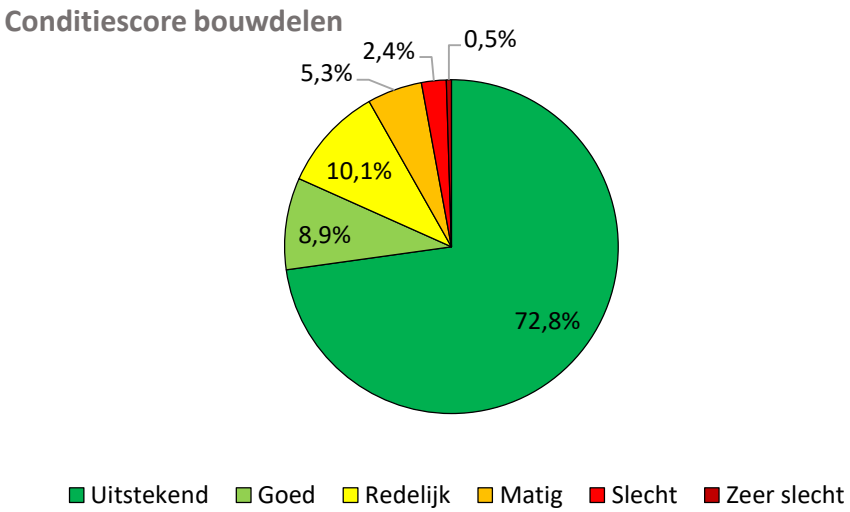
Beheerafspraken duikers

Aantal	Watergang	Eigendom	Onderhoudsplicht (incl. inspectie)	Schoonhoudplicht t.b.v. doorstroming
Ca. 300	A - watergang	Gemeente Buren	Gemeente Buren	Waterschap Rivierenland
Ca. 200	B - watergang	Gemeente Buren	Gemeente Buren	Gemeente Buren
Ca. 3.000	A en B - watergangen	Waterschap of particulier	Waterschap of particulier	Aangrenzende grondeigenaar(en)

Huidige kwaliteit

In de maanden juni en juli van 2024 heeft er een inspectie plaatsgevonden van 60 kunstwerken in Buren. Dit betreft alle bruggen (55 stuks) en 5 overige civiele kunstwerken (alle minus de schanskorf). Deze zijn conform NEN 2767 geinspecteerd. De inspectie leverde de volgende resultaten op;

- Over het algemeen zijn de bruggen en overige kunstwerken in goede tot redelijke staat. Ook het merendeel van de individuele bouwdelen zijn in een uitstekende of goede staat.
- 8 van de 60 geïnspecteerde kunstwerken bevinden zich in een slechte conditie. Een vervanging in 2026 is voor deze kunstwerken geadviseerd.
- Uit de inspectie zijn 9 kunstwerken aangeduid voor nader onderzoek. Dit betreft vooral onderzoek naar houtrot en beton beschadigingen.
- 10 van de 60 geïnspecteerde kunstwerken bereiken hun technische en/of economische levensduur in de komende 5 jaar.
- De duikers en beschoeiingen zijn niet meegenomen in de inspectie, deze worden ad hoc geïnspecteerd op basis van meldingen en algemene schouwen.

Beleving en waardering

- Civiele kunstwerken zijn van groot belang voor Buren omdat ze de infrastructuur van de gemeente ondersteunen. Ze zorgen ervoor dat mensen en goederen efficiënt en veilig kunnen verplaatsen. Daarnaast zijn ze essentieel voor de veiligheid en leefbaarheid.
- Hoewel civiele kunstwerken vooral functionele onderdelen zijn, ondersteunend aan de infrastructuur, kunnen ze ook een rol spelen in de identiteit van een gebied.
- De beleving en waardering van de civiele kunstwerken wordt beïnvloed door keuzes in beleid en uitvoering. Een belevingsonderzoek is niet eerder gedaan.
- Meldingen richten zich vooral op vuil en kleine schades.

Beleid, ambities en besluiten

Ambities

- Een kunstwerk moet te allen tijde veilig zijn.
- Bij maatregelen beschouwen we het materiaalgebruik. Waar mogelijk passen we duurzame en circulaire materialen toe. Dit kan in de vorm van een andere materiaalkeuze, gerecycled of hergebruikt materiaal.
- Bij het plaatsen en vervangen van duikers houden we rekening met klimaatverandering en dus mogelijk grotere diameters. We volgen hierin de eisen van het Waterschap.
- Maatregelen vinden plaats op basis van inspecties. Door frequente inspecties wordt in vroegtijdig stadium noodzakelijk onderhoud geconstateerd.
- Waar mogelijk maken we gebruik van levensduur verlengende maatregelen.

Wetgeving

- Voor de inrichting en de staat van de wegen is de Wegenwet van toepassing.
- Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) is sinds januari 2024 van kracht als vervanging van het bouwbesluit. In het Bbl zijn de regels rondom veiligheid, gezondheid, duurzaamheid en bruikbaarheid van bouwwerken vastgelegd.

- De voormalige Waterwet gaat grotendeels op in de nieuwe Omgevingswet. Hierin staat de verantwoordelijkheid van de beheerder van een watersysteem gedefinieerd. Het waterschap kan, als beheerder van het watersysteem, eisen stellen aan bijvoorbeeld duikers en beschoeiingen.
- De Wet natuurbescherming is ook opgegaan in de Omgevingswet. Hierin staan eisen rondom flora en fauna, welke bijvoorbeeld van toepassing zijn voor civiele werken waar een flora- of fauna passage benodigd is.

Inrichting
- We houden rekening met toenemende belasting van wegen in het buitengebied.

Kwaliteit en onderhoud
- We hanteren het onderhoudsniveau Basis (B). We voldoen hiermee aan de wet- en regelgeving.
- Onderhoud wordt uitgevoerd naar aanleiding van inspecties.

Overig
- Er wordt integraal afgestemd met andere disciplines over de plaatsing en inrichting van civiele kunstwerken.

Ontwikkelingen

- Zware voertuigen hebben een grote belasting op de wegen, kunstwerken en nabijgelegen bermen en taluds. Dit maakt dat er op verschillende locaties beschoeiing toegepast moest worden. Daarnaast zorgen deze voertuigen voor een versnelde slijtage van overgangen en verhardingen. Ook is de gemeente verplicht om inzichtelijk te hebben wat de draagkracht per kunstwerk is. Dit moet nog inzichtelijk gemaakt worden.
- Op locaties met een slappe ondergrond kunnen ongelijke zettingen schade veroorzaken. Funderingen en beschoeiingen moeten zwaar uitgevoerd worden.
- Smalle en steile taluds hebben een groter risico voor afkalving. Ook hebben de verschillende waterstanden en stromingen in de watergangen invloed.
- Klimaatverandering brengt meer weersextremen met zich mee. De kunstwerken zullen hierdoor zwaarder belast worden en nieuwe ontwikkelingen moeten hierop gedimensioneerd worden. Specifiek voor duikers kan dit betekenen dat grotere diameters toegepast moeten worden. Daarnaast zal het hemelwaterafvoer-systeem bij verkeersbruggen groter uitgevoerd moeten worden en vaker gereinigd.

Strategie

We maken onderscheid tussen klein en groot onderhoud. Klein onderhoud behelst preventieve maatregelen en dagelijkse reparaties, waar groot onderhoud maatregelen betreft die kunstwerken gedurende de levensduur in stand houden. Groot onderhoud is vaak periodiek en omvangrijk van aard.

Onderhoud

<u>Klein onderhoud</u>
- Klein onderhoud betreft voornamelijk het reinigen en het uitvoeren van kleine herstelmaatregelen. Voorbeelden zijn het herstellen van een verzakte aansluiting of losliggende dekplank.
- Onderhoudswerkzaamheden worden op basis van inspecties, schouw en meldingen gepland en uitgevoerd.
- Reiniging is belangrijk voor de duurzaamheid van kunstwerken. In het voorjaar om de dooizouten te verwijderen, welke schade kunnen veroorzaken aan de wapening en/of stalen onderdelen. Bij houten bruggen is reinigen belangrijk om de groene aanslag en begroeiing tegen te gaan.

<u>Groot onderhoud (cyclisch onderhoud)</u>
- Groot onderhoud betreft:
  - Bruggen: geplande maatregelen zoals vervangen van voegovergangen of grootschalig herstel van betonconstructies.
  - Duikers: grootschalig herstellen van duikers (relinen).
  - Overige civiele kunstwerken: geplande maatregelen zoals hierboven om de huidige levensduur in stand te houden.
- Onderhoudswerkzaamheden worden op basis van inspecties gepland en uitgevoerd.

- Werkzaamheden zijn vaak periodiek (niet jaarlijks) en omvangrijk van aard.

Vervanging

- We spreken van vervanging als er sprake is van een significante kwaliteitsverbetering of totale vervanging van het object.
- Vervangingen worden ingepland wanneer één van het volgende van toepassing is:
  - Het kunstwerk is niet meer veilig.
  - Het kunstwerk is aan het einde van de technische levensduur.
  - Het kunstwerk voldoet niet meer aan de nieuwe eisen van de omgeving.
  - De reparatiekosten zijn dusdanig dat economisch gezien het niet langer rendabel is ten opzichte van vervanging.
- Tijdens de inspectie wordt een inschatting gemaakt van de geplande vervanging.

Inspectie en monitoring

- Inspectie en monitoring dient voor de veiligheid, functionaliteit, minimaliseren van onderhoudskosten en voor terugkoppeling van het ontwerp.
- Binnen het beheer van de civiele kunstwerken worden verschillende soorten inspecties/ onderzoeken toegepast (conform CROW-CUR-117):
  - De schouw: heeft als doel om inzicht te krijgen in de huidige gebruiksveiligheid van de constructie. Dit betreft een visuele inspectie voor signaleren van (acute) bedreigingen voor de gebruiksveiligheid.
  - Toestandsinspectie: heeft als doel om inzicht te krijgen in de huidige staat van de constructie. Dit om het functioneren van het kunstwerk te kunnen beoordelen.
  - Inventarisatie: heeft als doel om inzicht te krijgen in de samenstelling van het areaal en vaste gegevens van de constructie.
  - Nader onderzoek: op basis van een inspectie kan een nader onderzoek geadviseerd worden. Het nader onderzoek kan bestaan uit het uitvoeren van een constructieve beschouwing, analyse van de restlevensduur, beproeven van materiaalmonsters of het uitvoeren van een verificatieberekening.
- We hanteren de volgende frequenties voor monitoring van civiele kunstwerken:

Type onderzoek	Schouw	Toestandsinspectie	Inventarisatie	Nader onderzoek
Grondkeringen	Jaarlijks	Ad hoc	Bij wijziging beheer- of wettelijke kaders.	Afhankelijk van de resultaten uit de toestandsinspectie
Bruggen	Jaarlijks	Een maal per 3 jaar	Bij wijziging beheer- of wettelijke kaders.	
Duikers	Jaarlijks	Ad hoc	Bij wijziging beheer- of wettelijke kaders.	
Overige civiele kunstwerken	Jaarlijks	Een maal per 3 jaar	Bij wijziging beheer- of wettelijke kaders.	

Financiën

Voor het onderhoud en beheer van de civiele kunstwerken stelt de gemeente jaarlijks budgetten beschikbaar. In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de huidige financiële middelen.

- Er is een jaarlijks exploitatiebudget van € 33.740. Hieruit kan dagelijks onderhoud, zoals reiniging en kleine herstelwerkzaamheden bekostigd worden. Dit geldt ook voor inspecties en nadere onderzoeken.
- De kapitaallasten van gedane investeringen zijn voor 2026 begroot op € 47.157.
- Voor groot onderhoud is er een voorziening. Er is een jaarlijkse dotatie van € 85.000. De stand per 01-01-2025 is € 164.149.

- Investeringen worden middels investeringskredieten bekostigd. Per investering moet een aanvraag bij de gemeenteraad gedaan worden.

Type	Jaarlijkse kosten
Exploitatie	€ 33.740
Dotatie voorziening groot onderhoud	€ 85.000
Totaalbudget	**€ 118.740**

Berekend budget

- In 2024 is er een inspectie van de bruggen en overige civiele kunstwerken uitgevoerd. Op basis van deze inspectie is er ook een meerjarenonderhoudsplanning voor deze onderdelen opgemaakt. Deze dient als onderlegger voor de onderhoudsplanning van de gemeente. Deze zijn geduid als civiele kunstwerken.
- Daarnaast zijn de onderhoud- en vervangingskosten voor duikers en grondkeringen geschat op basis van het areaal in beheer en kentallen van Antea Group. Tezamen met de meerjarenonderhoudsplanning van bruggen en overige kunstwerken is een overzicht van de benodigde budgetten per jaar opgesteld.

Meerjarenonderhoudsplanning civiele kunstwerken

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Exploitatie - klein onderhoud/inspecties									
Civiele kunstwerken	€ 92.900	€ 75.500	€ 18.400	€ 28.700	€ 31.600	€ 24.000	€ 17.600	€ 35.800	€ 17.200
Duikers	€ 35.000	€35.000	€ 35.000	€ 35.000	€ 35.000	€ 35.000	€ 35.000	€ 35.000	€ 35.000
Grondkeringen	€ 3.100	€ 3.100	€ 3.100	€ 3.100	€ 3.100	€ 3.100	€ 3.100	€ 3.100	€ 3.100
Totaal	**€ 131.000**	**€ 113.600**	**€ 56.500**	**€ 66.800**	**€ 69.700**	**€ 62.100**	**€ 55.700**	**€ 73.900**	**€ 55.300**
Groot onderhoud									
Civiele kunstwerken	€ 261.900	€ 193.500	€ 12.900	€ 215.900	€ 500	€ 64.600	€ 61.700	€ 83.000	€ 60.300
Duikers	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Grondkeringen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal	**€ 261.900**	**€ 193.500**	**€ 12.900**	**€ 215.900**	**€ 500**	**€ 64.600**	**€ 61.700**	**€ 83.000**	**€ 60.300**
Investeringen									
Civiele kunstwerken	€1.590.100	€ 12.900	€ -	€ 20.600	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Duikers	€ 102.800	€ 102.800	€ 102.800	€ 102.800	€ 102.800	€ 102.800	€ 102.800	€ 102.800	€ 102.800
Grondkeringen	€ 53.400	€ 53.400	€ 53.400	€ 53.400	€ 53.400	€ 53.400	€ 53.400	€ 53.400	€ 53.400
Totaal	**€1.746.300**	**€ 169.100**	**€ 156.200**	**€ 176.800**	**€ 156.200**	**€ 156.200**	**€ 156.200**	**€ 156.200**	**€ 156.200**

- De kleine herstelwerkzaamheden, reiniging en inspecties worden bekostigd uit het exploitatiebudget. De gemiddelde kosten tot en met 2034 zijn € 76.000 per jaar, echter ligt er voor civiele kunstwerken (bruggen en overige kunstwerken) een grote opgave in de eerste jaren van de planperiode.
- Voor de vervangingen zullen losse investeringskredieten aangevraagd moeten worden.
- Uitgaande van de bovenstaande planning en een kostendekkende storting in de voorziening groot onderhoud, is het verloop van de voorziening hieronder weergegeven. Een additionele storting is benodigd om de opgave te bekostigen.

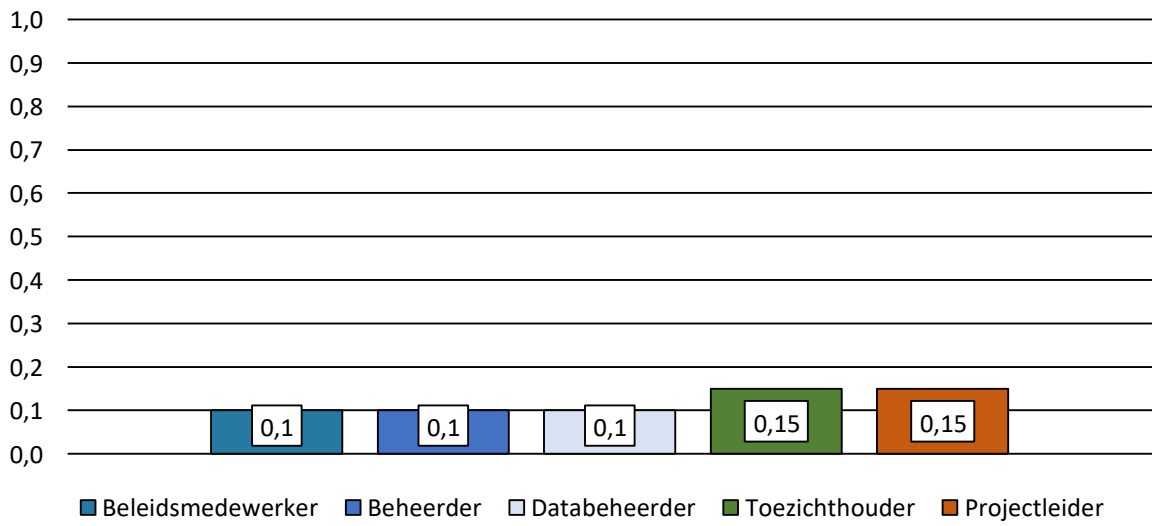
Verloop voorziening civiele kunstwerken

Jaar	Storting	Kosten groot onderhoud	Verloop voorziening (31-12)
2025	€ 85.000		€ 249.100*
2026	€ 115.000	€ 261.900	€ 102.300
2027	€ 115.000	€ 193.500	€ 23.700
2028	€ 115.000	€ 12.900	€ 125.800
2029	€ 115.000	€ 215.900	€ 24.900
2030	€ 115.000	€ 500	€ 139.500
2031	€ 115.000	€ 64.600	€ 189.900
2032	€ 115.000	€ 61.700	€ 243.200
2033	€ 115.000	€ 83.000	€ 275.200
2034	€ 115.000	€ 60.300	€ 329.900

**Begrote stand voorziening*

Capaciteit

- De benodigde capaciteit is ingeschat voor de functies beleidsmedewerker, beheerder, databeheerder, toezichthouder en projectleider. Het aantal FTE is ingeschat op basis van het te beheren areaal en het takenpakket.
- De beleidsmedewerker is eindverantwoordelijk en heeft de volgende taken; budgetbewaking, beleid- en beheerplan, contractbeheersing, politiek; 0,1 FTE.
- De beheerder is verantwoordelijk voor het beheer van de kunstwerken op tactisch en operationeel niveau; 0,1 FTE.
- De databeheerder houdt alle gegevens over de kunstwerken bij en zorgt ervoor dat de juiste informatie beschikbaar is; 0,1 FTE.
- De toezichthouder houdt toezicht op de werkzaamheden buiten; 0,15 FTE.
- De projectleider is verantwoordelijk voor de contracten, communicatie, aanbestedingen en vergunningen; 0,15 FTE.
- Overige taken worden ingekocht op de markt.

Risico's en aandachtspunten

- Er dient aandacht te zijn voor conflicterende belangen, zoals duurzaamheid en veiligheid.
- Buren kent veel water beheersende kunstwerken, afstemming met het Waterschap en buurgemeenten is belang om efficiënt om te kunnen gaan met materiaal, tijd en (financiële) middelen.
- Grondstof- en uitvoeringskosten fluctueren sterk en nemen toe.
- In de periode vlak na 2034 zal de vervangingsopgave verder pieken, omdat vele kunstwerken dan aan het einde van hun levensduur komen.
- Het budget voor klein-onderhoud, inspecties is structureel te laag en tevens is er sprake van een grote onderhoudsopgave in het begin van de planperiode.
- Zonder structurele ophoging van de dotatie aan de voorziening groot onderhoud, kan het benodigde onderhoud niet tijdig uitgevoerd worden.
- Kredieten voor investeringen moeten jaarlijks aangevraagd worden en zijn niet structureel beschikbaar.

Acties ter uitvoering

Concreet zijn de volgende werkzaamheden noodzakelijk om tot de gewenste situatie te komen:

- Tijdens de planperiode zullen, op basis van de uitgevoerde inspecties, bepaalde kunstwerken constructief beoordeeld moeten worden op hun draagkracht.
- Om aan de ambities en uitgangspunten te voldoen zullen de budgetten bijgesteld moeten worden.

Afbakening

De voorliggende assetsheet richt zich op het beheer en onderhoud van artistieke objecten binnen de gemeente Buren. De scope omvat kunstobjecten en historische elementen. Artistieke objecten die eigendom zijn van externe partijen zijn niet meegenomen. Eveneens vallen de onderdelen die onder het beheer van de afdeling Vastgoed vallen, buiten de scope van deze assetsheet.

Areaal

In de gemeente Buren bevinden zich circa 48 artistieke objecten, waarvan ongeveer 42 onder het beheer van de gemeente Buren vallen. Van deze objecten worden er 12 beheerd door de afdeling Vastgoed en vallen derhalve buiten de scope van deze assetsheet. De overige objecten zijn hieronder opgesomd.

Kern	Locatie	Object	Type
Asch	Kerkstraat	Dorpspomp	Gebouwd object
Beusichem	Markt	Gedenksteen	Bestrating
Beusichem	Wielstraat	Knoop met voeten	Beeldende kunst
Beusichem	Marktplein	Historische palen	Historisch
Buren	Kerkplein	Brons Willem van Oranje	Beeldende kunst
Buren	Oranjemuseum	Carillon	Carillon
Buren	Oranjemuseum	Wapenschild	Plaquette
Buren	Culemborgse poort	Kunstwerk Malle Jan	Beeldende kunst
Buren	Culemborgse poort	Plaquette burg van Sandick	Plaquette
Buren	Lage Korn	De boom van de Buren	Beeldende kunst
Buren	Lage Korn/Goudreinette/Jonagold	Appel objecten	Beeldende kunst
Buren	Peperstraat	Koningsboom	Hekwerk
Ingen	Burg Hoftijzerplein	Kunstwerk school	Beeldende kunst
Ingen	Marktplein/Docor A.R. Holplein	Kunstwerk op de brug	Gebouwd object
Kerk-Avezaath	Daver	Amor toren	Beeldende kunst
Lienden	Marktplein	Fruitoogst	Beeldende kunst
Lienden	Dorpsstraat	Lantaarnpaal	Historisch
Maurik	Sterappelhof	Het Klokhuis	Carillon
Maurik	Kerkplein	Oorlogsmonument	Historisch
Maurik	Kerkplein	Waterpomp	Gebouwd object
Maurik	Gemeentehuis	14 kistjes	Beeldende kunst
Maurik	Rijnstraat	Gedenkplaat op paal	Historisch
Ommeren	Kerkstraat	Kei	Beeldende kunst
Ravenswaaij	Lekbandijk	2 stoelgroepen	Beeldende kunst
Rijswijk	De Heuvel	Tijdslijn van de rivier	Beeldende kunst
Zoelen	Jeudestraat rotonde	Oorlogsmonument	Historisch
Zoelen	Zoelensebos/achterstraat 11	Grafmonument Aldenhaag	Historisch
Zoelmond	Zandweg/Jeroen Severs plantsoen	Herdenkingsbank WO2	Historisch
Lienden	Begraafplaats Lienden	Gedenkboom	Beeldende kunst
Buren	Begraafplaats Buren	Gedenkboom	Beeldende kunst

Kenmerkend voor areaal artistieke objecten in Buren

- Het areaal van artistieke objecten is niet goed in beeld, de bovenstaande tabel biedt een overzicht van de huidige kennis. Deze lijst is mogelijk niet accuraat en compleet.
- Van alle locaties uit het bovenstaande overzicht, ligt ruim 27% in de kern Buren, 17% in Maurik, 10% in Beusichem en 10% in Lienden. De overige 46% van de locaties ligt verspreid over de 9 overige kernen (Asch, Eck en Wiel, Ingen, Kerk-Avezaath, Ommeren, Ravenswaaij, Rijswijk, Zoelen & Zoelmond).
- De areaalgegevens worden niet actief bijgehouden. De bovenstaande areaalgegevens zijn basis van een inventarisatie in 2020.

Huidige kwaliteit

- De huidige kwaliteit van de artistieke objecten is niet in beeld.

Beleving en waardering

- Er is geen belevingsonderzoek gedaan, het is dus niet inzichtelijk hoe de artistieke objecten gewaardeerd worden in Buren.

Beleid, ambities en besluiten

Voor de artistieke objecten in Buren is het essentieel dat er beleid wordt vastgesteld dat richting geeft aan de kaders en richtlijnen voor de uitvoering. Momenteel ontbreken de uitgangspunten voor het beheer, onderhoud en vervanging van artistieke objecten. Dit moet worden opgenomen in het op te stellen beleid.

Uitvoering

Artistieke objecten vereisen, net als straatmeubilair, dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervanging. Voor deze werkzaamheden zijn er momenteel geen uitgangspunten of standaarden vastgesteld.

Financiën

- Er is geen structureel budget beschikbaar voor het beheer en onderhoud van artistieke objecten.
- Onderhouds- en vervangingsmaatregelen kunnen in de huidige situatie alleen plaatsvinden door het aanvragen van incidentele budgetten.

Berekend budget

- Op dit moment is het niet mogelijk om het benodigde budget in te schatten. Na vaststelling van beleid en het uitvoeren van inspecties kan een inschatting worden gemaakt van de staat en de beoogde uitvoering.
- Voor de vaststelling van beleid is een budget van € 10.000 geraamd.

Capaciteit

- De benodigde capaciteit is afhankelijk van de keuzes in het beleid en de uitvoering.

Risico's en aandachtspunten

- Er zijn geen middelen beschikbaar gesteld, waardoor het uitvoeren van onderhoud en vervangingen niet mogelijk is.
- De kwaliteit van het areaal is momenteel niet goed in beeld, wat planmatig onderhoud onmogelijk maakt. Dit brengt een financieel risico met zich mee, aangezien de kosten voor het onderhoud van het areaal niet kunnen worden ingeschat.
- Er zijn geen (beleids)kaders voor de artistieke objecten. Bij plaatsing ontbreken uitgangspunten, waardoor er geen duidelijke afspraken zijn over beheer en onderhoud. Bij vervanging of groot onderhoud ontbreken later kaders voor de uitvoering van de werkzaamheden.
- De gemeente heeft nog steeds een zorgplicht en bijkomende aansprakelijkheid voor de artistieke objecten. Omdat het areaal, inclusief de staat ervan, niet goed in zicht is, loopt de gemeente een risico.
- Het bebouwde areaal van de gemeente groeit, wat waarschijnlijk ook leidt tot een toename van het aantal of de vraag naar artistieke objecten.

Acties ter uitvoering

Om de gewenste situatie te bereiken, zijn de volgende werkzaamheden noodzakelijk:

- Er moet beleid worden opgesteld dat uitgangspunten geeft voor het beheer en onderhoud van artistieke objecten. Dit beleid moet regels en kaders vormgeven voor het plaatsen en onderhouden van artistieke objecten. Deze moeten dieper ingaan op de beheerverantwoordelijkheid en eigenaarschap, om onduidelijkheden in de toekomst te voorkomen.
- Er moet een inspectie worden uitgevoerd om inzicht te krijgen in de huidige staat van het areaal. Op basis hiervan kan planmatig onderhoud en het benodigde onderhoudsbudget worden ingeschat.

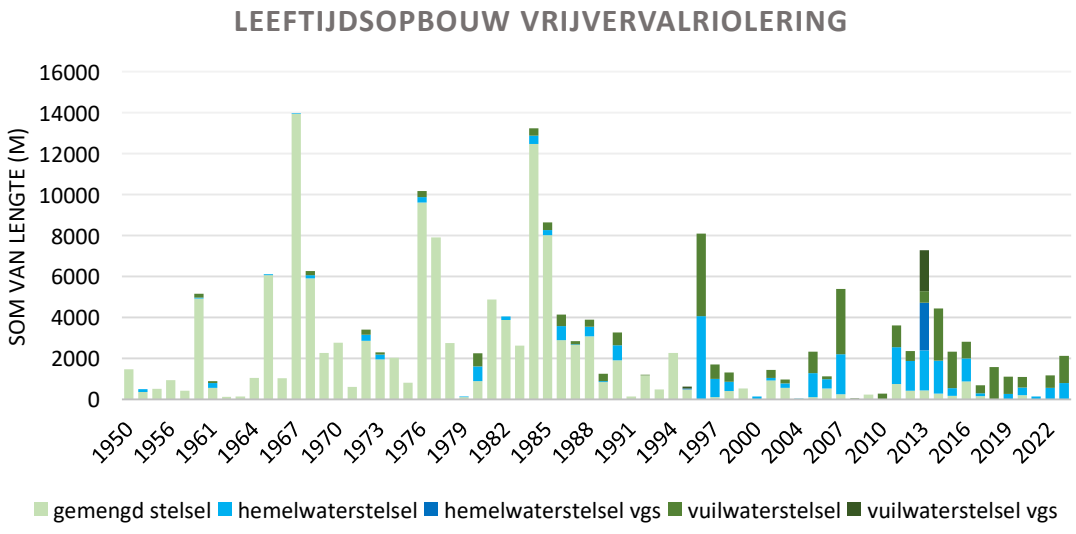
Afbakening

De gemeente is verantwoordelijk voor de inzameling en transport van stedelijk water, deze verantwoordelijkheid is vastgelegd in de gemeentelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater. De assetsheet Riolering en Water omvat de rioleringen, kolken, gemalen, bergings- en infiltratievoorzieningen in de gemeente Buren, inclusief bijbehorende randvoorzieningen, huisaansluitingen en het toekomstig grondwatermeetnet. Het baggeren van sloten en watergangen valt binnen deze assetsheet en wordt verder beschreven in het beheerplan waterbodems. Echter, het maaien van deze systemen en wadi's valt onder groen en daarmee buiten de scope. Duikers vallen onder civiele kunstwerken en zijn derhalve niet meegenomen.

Areaal

De gemeente Buren beheert circa 347 kilometer riolering, aansluiting leidingen niet meegerekend. Onderstaand zijn de areaalgegevens weergegeven.

Object	Areaal
Vrijverval	
Gemengd riool	127,2 km
Vuilwater riool	26,9 km
Hemelwaterriool (verbeterd gescheiden)	2,4 km
Hemelwaterriool in gescheiden stelsel	23,8 km
Mechanische riolering (drukriolering)	
Leidingen	129,3 km
Pompunits	875 stuks
Persluchtunits	4 stuks
Hemelwatervoorzieningen	
Infiltratieleidingen (incl. IT en DIT)	0,9 km
Wadi's en infiltratievelden	34.500 m^2
Infiltratiekolken	34 stuks
Drainageleidingen	10,3 km
Goten	0,3 km
Overige voorzieningen	
Berg(bezink)voorzieningen	18 stuks
Volume berg(bezink)voorzieningen	3.300 m^3
Externe overstortputten gemengd stelsel	51 stuks
Hemelwateruitlaten gescheiden stelsel	142 stuks
Gemalen in vrijvervalstelsel	152 stuks
Persleidingen	36,9 km
IBA's	58 stuks

Kenmerkend voor het areaal riolering en water in Buren

- Van het totale areaal riolering is het grootste aandeel vrijverval riolering (184 km).
- De gemeente heeft ook een groot aandeel mechanische riolering (129 km).
- Het overgrote deel van de vrijverval riolering is gemengd (71%).
- Er zijn meerdere pieken in aanleg van de riolering:
  - In de jaren ’60 is een groot aandeel gemengde riolering aangelegd. Deze riolen zijn nu rond de 60 jaar oud. Deze riolering bereikt binnenkort de technische levensduur.
  - In de jaren ’70 en ’80 is ook een aanzienlijk deel van de gemengde riolering aangelegd, deze riolering zal op de middellange termijn zijn technische levensduur bereiken.
  - Vanaf de jaren ’90 is veelal een gescheiden stelsel aangelegd.
- In de gemeente zijn 67 woningen van een gemeentelijke IBA voorzien. Daarnaast hebben 32 woningen een eigen voorziening voor de vuilwaterlozing. 58 IBA’s zijn in beheer van de gemeente.
- In de jaren ’80 zijn de eerste persleidingen aangelegd (35 km). In de periode 2000-2005 is de laatste grote aanleg ronde geweest, waarbij 130 km persleiding aangelegd is.
- De gemeente heeft circa 290 km watergangen in beheer.

Huidige kwaliteit

Vrijverval riolering

De huidige kwaliteit van de vrijverval riolering in Buren is grotendeels voldoende tot goed. Op basis van de inspectiegegevens is de toestand van het vrijverval riool als volgt:

	Beoordeling per km	% van totaal
Riolen met goede kwaliteit	96,5 km	61,9 %
Riolen met voldoende kwaliteit	40,2 km	25,8 %
Riolen met matige kwaliteit	17,8 km	11,4 %
Riolen met onvoldoende kwaliteit	1,4 km	0,9 %
Niet geïnspecteerd	27,1 km	14,8%
Totaal aan vrijverval riolen	**183,0 km**	**100%**

- De riolen van matige kwaliteit functioneren over het algemeen nog redelijk. De waargenomen gebreken bij deze riolen hoeven niet direct aangepakt te worden.
- De riolen van slechte kwaliteit staan voor de komende planperiode ingepland voor vervanging of renovatie met een kunststof binnen voering.

Mechanisch riool en randvoorzieningen

Betreft rioolinstallaties waarbij er elk jaar inspecties worden uitgevoerd. Aan de hand van deze inspecties Worden operationele plannen opgesteld. De laatste inspecties uit juli 2024 geven het volgende beeld:

	Beoordeling per aantal	% van totaal
Stelselgemalen met goede kwaliteit	67	86%
Stelselgemalen met voldoende kwaliteit	11	14%
Stelselgemalen met onvoldoende kwaliteit	0	0%
Totaal	**78**	**100%**
Pompputten met goede kwaliteit	709	84%
Pompputten met voldoende kwaliteit	125	15%
Pompputten met onvoldoende kwaliteit	14	1%
Totaal	**848**	**100%**
Bergbezinkvoorz. met goede kwaliteit	17	94%
Bergbezinkvoorz. met goede kwaliteit	1	6%
Totaal	**18**	**100%**
IBA’s met voldoende kwaliteit	29	50%
IBA’s met onvoldoende kwaliteit	29	50%
Totaal	58	**100%**

- De voorzieningen zijn grotendeels van voldoende of goede kwaliteit.
- IBA's scoren minder goed en vergen renovatie. Voor het onderhoud is er een samenwerkings-overeenkomst met het Waterschap.

Beleving en waardering

Hoewel riolering en stedelijk water minder zichtbaar is dan andere assets, is het belang hiervan groot. Riolering is een essentiële infrastructuur voor de gezondheid en het welzijn van inwoners, bezoekers en ondernemers. Het zorgt ervoor dat hemel- en afvalwater op een veilige en hygiënische manier wordt afgevoerd, waardoor de verspreiding van ziekten wordt voorkomen (zie zorgplichten).

Riolering bevindt zich onder de grond en is vaak onzichtbaar voor mensen, waardoor men zich pas van bewust is van het belang van riolering en stedelijk water op het moment dat het niet meer naar behoren werkt. Wel wordt riolering en stedelijk water steeds zichtbaarder in de samenleving, vanwege meer bewustwording en klimaatadaptieve maatregelen zoals wadi's.

Meldingen in Buren

- De meeste meldingen betreffen problemen met waterafvoer. Mocht de oorzaak op het openbare terrein liggen wordt door gemeente de verstopte leiding gereinigd of waar nodig de afvoer verbeterd.
- Verder zijn meldingen betreft wateroverlast in of om de woning of bedrijf een vaker voorkomend. Dit komt vaker voor vanwege de toename in extreme buien. Samen met de eigenaar wordt gekeken wat de meest doelmatige oplossing is. Vaak zijn kleine, maar slimme, maatregelen al een goede oplossing.
- Meldingen over water op straat en op het perceel helpen ook een accuraat beeld te verkrijgen van de werking van de stelsels.

Beleid, ambities en besluiten

Ambities

- Water en riolering draagt bij aan vele maatschappelijke opgaven, zoals klimaat, biodiversiteit, natuur, duurzaamheid, bereikbaarheid en veiligheid. Hierin moeten zorgvuldige keuzes gemaakt worden om zo goed mogelijk te kunnen bijdragen aan de opgaven.
- Door middel van inspecties is de kwaliteit in beeld en wordt zorg gedragen voor een veilig en functioneel systeem.
- We beheren risico-gestuurd. We kijken naar de kwaliteit van het stelsel en niet enkel naar het jaar van aanleg. Hierdoor maken we, waar het kan, langer gebruik van materialen.
- Bij vervanging wordt het energieverbruik gemalen en pompen meegewogen. Op plekken waar een te hoge capaciteit aanwezig is, zelfs met in acht neming van extreme buien, kiezen we voor een lagere, passende, capaciteit.
- Doormiddel van stresstesten hebben we knelpunten wateroverlast in beeld. Adaptatie maatregelen rondom deze knelpunten zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma.
- Door verder af te koppelen wordt er minder hemelwater verpompt en zal er minder vaak vuilwater overstorten. Hiermee wordt bijgedragen aan energiebesparing en waterkwaliteit. Hemelwater wordt op deze manier ook lokaal geborgen. Dat past in de landelijke trends vasthouden-bergen-afvoeren.
- Bovengrondse inzameling en afvoer hebben de voorkeur boven ondergronds. Bij vervanging of nieuwe ontwikkelingen houden we de volgende voorkeursvolgorde aan:
  - Duurzaam gescheiden stelsel
    - ✓ Hemelwater wordt na de nodige filtering, bij voorkeur door een wadi, rechtstreeks op het oppervlaktewater geloosd.
  - Verbeterd gescheiden stelsel
    - ✓ Hemelwater wordt in een apart leidingstelsel opgevangen en beperkt afgevoerd naar de waterzuivering.
  - Gemengd stelsel
    - ✓ Zowel het afvalwater als regenwater worden doormiddel van één stelsel afgevoerd.
- Inwoners worden geïnformeerd en geadviseerd over hoe ze een positieve bijdrage kunnen leveren aan de klimaatadaptatie in Buren. Denk hierbij aan afkoppelen en vergroenen van particulier terrein. In het geval van nieuwe ontwikkeling of uitbreiding van bebouwing vereist de gemeente een waterberging op eigen terrein.

- Bagger uit sloten wordt duurzaam verwerkt. Er wordt rekening gehouden met de ecologie van de bermbegroeiingen.

Wetgeving

- De gemeentelijke watertaken zijn belegd in de Omgevingswet. Deze zijn in drie watertaken te onderscheiden:
  - Inzameling en transport van stedelijk afvalwater: de gemeente heeft de taak om stedelijk afvalwater dat binnen haar grondgebied vrijkomt in te zamelen en te transporteren.
  - Hemelwatertaak: vanaf de perceelgrens heeft de gemeente de verantwoordelijkheid om afstromend hemelwater te verzamelen en te lozen op oppervlaktewater, de bodem of via de riolering. De gemeente staat vrij om zelf te kiezen voor het systeem van afvoeren.
  - Grondwatertaak: de gemeente heeft een inspanningsplicht om op openbaar gebied maatregelen te treffen om een specifieke grondwaterstand te voorkomen of beperken.
- Voor doelmatige verwerking van afvalwater houden we ons aan de lozingsregels uit de Waterschapverordening Rivierenland.

Inrichting

- Een goede verwerking van afstromend hemelwater is een van de leidende principes voor de inrichting van nieuwe ontwikkelingen.
- We nemen klimaatadaptatie-doelen standaard mee in afspraken voor nieuwe ontwikkellocaties.
- In afstemming met groen richten wij de bovengrondse infiltratievoorzieningen in zodat deze ook een positieve bijdrage kunnen leveren voor de biodiversiteit.
- Bij wijzingen van de bestaande situatie moet er rekening gehouden worden met de kwetsbaarheid voor wateroverlast. Deze zijn middels stresstesten grotendeels al in beeld.

Kwaliteit en beheer

- Het beheer is risico-gestuurd. Door middel van inspecties en nader onderzoek worden eventuele schades geconstateerd en verholpen. Inspecties zijn qua frequentie en type afgestemd op de risico's van het betreffende systeem.
- Duurzaamheid en circulariteit borgen we in de aanbestedingscriteria van onderhouds- en uitvoeringscontracten;
  - Toepassen van duurzaam materiaal.
  - Hergebruiken van materiaal.
  - Inzet van duurzaam materieel.
  - Optimalisatie van routes en werkstromen.
- Preventief onderhoud is voornamelijk frequentie gestuurd. Voor de meeste onderdelen van de riolering is dit een doelmatige manier.

Overig

- We stemmen onze werkzaamheden af met andere disciplines. Hiermee zoeken we naar koppelkansen voor de bijdrage aan de opgaven en gaan we doelmatig om met onze tijd en budgetten.

Ontwikkelingen

- Klimaatverandering heeft een grote impact op het water- en rioleringssysteem. Extremen nemen toe, waardoor wateroverlast en droogte zullen toenemen. Dit vraagt om adaptieve maatregelen en processen.
- De gehele openbare ruimte heeft een rol in het bijdragen aan de vele opgaven. Dit vergt integrale afstemming van ontwikkelingen en onderhoudswerkzaamheden.
- Waterkwaliteit is een groot vraagstuk in Nederland. De gemeente zal moeten bijdragen in het reduceren van emissies op het oppervlaktewater.
- De energietransitie vraagt ruimte in de ondergrond. Dit kan in direct conflict komen met andere ondergrondse voorzieningen, zoals de riolering. Zorgvuldige afstemming met netbeheerders is benodigd.

Strategie

Vrijverval riolering

Onderhoud

- Op basis van inspectie wordt klein onderhoud aan leidingen, inspectieputten en kolken uitgevoerd.
- Reinigen van kolken is op basis van frequentie.
- Rioolreiniging vindt meestal tegelijkertijd plaats met de inspecties.
- We passen een gedifferentieerd reinigingsregime uit. Hemelwatersystemen reinigen we minder vaak omdat deze minder vervuild. Daarnaast baseren we de reinigingsfrequentie op basis van monitoring (inspecties).

Vervanging

- Bij elk project in de openbare ruimte wordt gekeken of het doelmatig is om hemelwater af te koppelen. Op die manier komt het hemelwater niet meer in de rioolwaterzuivering terecht.
- Op basis van de kwaliteit bepalen we de meest doelmatige maatregelen. Waar mogelijk en wenselijk, wordt relining als levensduur verlengende maatregelen voorgeschreven in plaats van vervanging.
- Vervangingsprojecten worden integraal afgestemd met de overige disciplines.
- Bij nieuwe ontwikkelingen leggen we een vuilwateriool aan, maar voor het hemelwater wordt naar alternatieven gekeken.

Inspectie en monitoring

- Inspectie van objecten volgt uit de risico gestuurde aanpak. De objecten worden eerst op een globaal geïnspecteerd. Mocht er iets niet goed zitten, dan volgt er een detailinspectie.
- Objecten worden eens per 1 tot 20 jaar geïnspecteerd.
- Het moment van reiniging wordt ook middels de monitoring bepaald.

Mechanische riolering en randvoorzieningen

Onderhoud

- Het functioneren van een voorziening worden getoetst aan de verwachting. Bij afwijkingen worden maatregelen getroffen.
- De gemalen zijn gestandaardiseerd samen met de gemeente Tiel en Neder-Betuwe. Dit om doelmatig beheer en onderhoud te stimuleren.
- Voor het onderhoud van gemeentelijke IBA's is een samenwerkingsovereenkomst met waterschap Rivierenland. Deze systemen worden 1x per jaar gereinigd.
- Reiniging van mechanisch riool volgt uit visuele inspectie.

Vervangingen

- Vervangingen worden uitgevoerd naar aanleiding van inspecties, storingen of geconstateerde afwijkingen.
- Vervangingsprojecten worden integraal afgestemd met de overige disciplines.
- Bij vervangingen wordt de benodigde capaciteit van voorzieningen opnieuw overwogen.

Inspectie en monitoring

- In de komende periode worden niveaumeters toegepast op voorzieningen zoals overstorten en wadi's. Dit om het functioneren te monitoren. Dit geldt ook voor rioolputten bij potentiële water op straat locaties.
- Metingen en storingsmeldingen van voorzieningen worden geanalyseerd. Op deze manier worden problemen vroegtijdig opgemerkt en verholpen.

Hemel- en grondwatervoorzieningen

- Infiltratievoorzieningen vragen meer onderhoudsinzet. Wadi's en infiltratieriolen worden op frequentie basis onderhouden.
- Drainage wordt ook op frequentie onderhouden. Dit zijn de leidingen onder wadi's maar ook in het cunet van wegen van enkele buurten.
- Neerslagmeters krijgen ook ieder jaar een inspectie en onderhoudsronde.

Waterbodem

Onderhoud

- We sluiten aan bij de planning van het waterschap. Hierdoor is er een efficiënte aanpak en beperking van kosten.
- We baggeren wanneer er minimaal 10 cm bagger aanwezig is, maar ook niet meer dan doelmatig. Als de sloot onder het waterpeil diep genoeg is, blijft er een deel van de bagger liggen.
- We reinigen duikers tussen sloten ook in de baggerrondes.
- Bagger wordt op een duurzame wijze verwerkt waar mogelijk. We kiezen ervoor om bagger op een weilanddepot te verwerken. Bagger dat te verontreinigd is gaat wel naar de verwerker.

Inspectie en monitoring

- Door aan te sluiten op de planning van het waterschap is er na de schouw goedkeuring van de uitgevoerde werkzaamheden.

Financiën

Voor riolering en stedelijk water geldt dat er sprake is van een gesloten financiële kring. De rioolheffing draagt de kosten van de watertaken en mag niet aan andere doeleinden uitgegeven worden. Om schommelingen in de rioolheffing te voorkomen is er een egalisatie voorziening, VZ GRP hieronder.

In 2022 zijn de financiën voor riolering en water geactualiseerd in samenhang met uitvoeringsplan Klimaatadaptatie. Hierin is het uitvoeringsplan voor de gemeentelijke watertaken opnieuw op waarde gezet. De activiteiten zoals in dat uitvoeringsplan zijn ook het uitgangspunt voor nu.

- Voor de exploitatie is er jaarlijks €1.047.935 beschikbaar. Dit omvat onder andere het onderhoud, onderzoek en vaste lasten;
- Investeringen en groot onderhoud worden bekostigd uit verschillende voorzieningen, jaarlijks wordt een bedrag gedoteerd aan deze voorzieningen;
    - Voorziening Vervanging Riolering: een jaarlijkse dotatie van € 250.000
    - Voorziening Gemalen: een jaarlijkse dotatie van € 320.000
    - Voorziening Maatregelplan neerslagbestendigheid: een jaarlijkse dotatie van € 300.000
    - Voorziening GRP: hier is geen sprake van een jaarlijkse dotatie, dient als egalisatie
- Er zijn kapitaallasten van investeringen uit het verleden, dit betreft € 511.885;
- Verder zijn er ook personeels- en overheadlasten die doorberekend worden aan riolering en water en dus bekostigd worden door de rioolheffing.

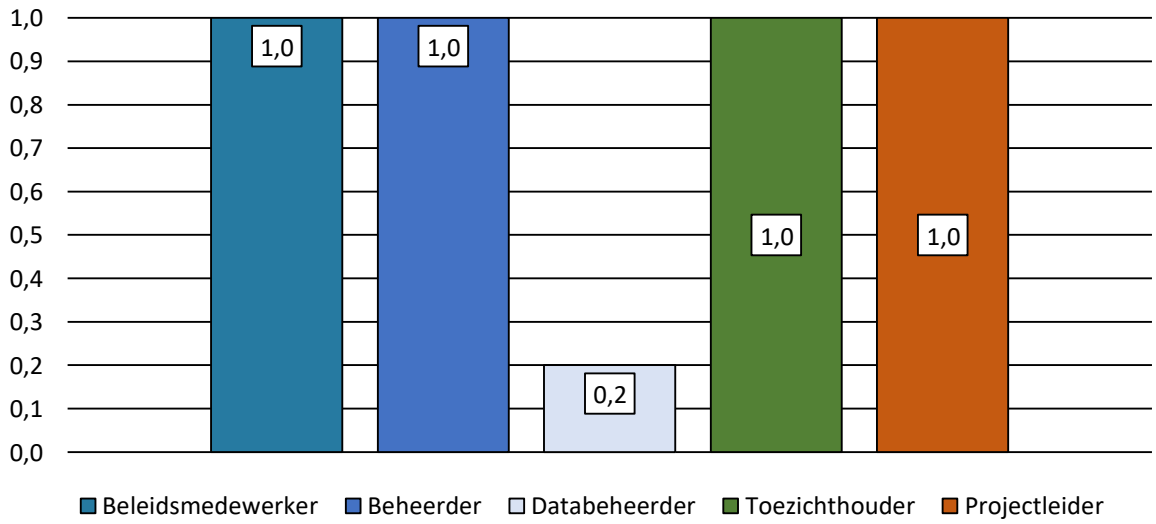
Type	Jaarlijkse kosten
Exploitatie Riolering en Water	€1.047.935
Dotatie VZ Vervanging riolering	€ 250.000
Dotatie VZ Gemalen	€ 320.000
Dotatie VZ Klimaatadaptatie	€ 300.000
Dotatie VZ GRP	€ -
Totaalbudget	**€ 1.917.935**

- Naast de bovenstaande taken en budgetten is er ook een aparte voorziening voor het beheer van de waterbodems, namelijk de voorziening Baggeren; hier is sprake van een jaarlijkse dotatie van € 171.250.
- Op basis van het nieuwe beheerplan Waterbodems is deze dotatie onvoldoende en zal vanaf 2026 € 260.000 benodigd zijn.

Type	Jaarlijkse kosten
Huidige dotatie VZ Baggeren	€ 171.250
Nieuw benodigde dotatie VZ Baggeren	**€ 260.000**

Capaciteit

- De benodigde capaciteit is ingeschat voor de functies beleidsmedewerker, beheerder, databeheerder, toezichthouder en projectleider. Deze zijn ingeschat op basis van het te beheren areaal en het takenpakket.
- De beleidsmedewerker is eindverantwoordelijk en heeft de volgende taken; budgetbewaking, beleid- en beheerplan, contractbeheersing, politiek; 1,0 FTE.
- De beheerder is verantwoordelijk voor het toezicht op de uitvoering, voorbereiden van uit te zetten onderhoudswerkzaamheden en maatregelen en vertegenwoordiger van de gemeente; 1,0 FTE.
- De gegevensbeheerder is verantwoordelijk voor het bijwerken van de beheergegevens en het uitdraaien van bestaande gegevens; 0,2FTE.
- De toezichthouder houdt toezicht op werkzaamheden en voor riolering zijn ze ook verantwoordelijk voor het oplossen van storingen; 1.0 FTE. 2 FTE wordt ook nog ingehuurd, niet opgenomen in het totaal.
- De projectleider is verantwoordelijk voor het aansturen van investeringsprojecten, projectleiding, contractbeheersing en vergunningen; 1,0 FTE.

Risico's en aandachtspunten

- Vervangingen vinden plaats op basis van inspecties en risico-gestuurd beheer. Risico's zijn de combinatie van de kans en impact van het falen. Op locaties waar de impact van falen, of niet meer functioneren van het systeem een relatief lage impact heeft, staan we een hogere kans van falen toe.
- Inspecties zijn een moment opname.
- Er is steeds vaker sprake van conflicterende belangen.
- De doelmatigheid van maatregelen is afhankelijk van vele factoren. Een integrale, en dus product overstijgende, afweging is dus van belang. Dit vergt afstemming met andere disciplines.
- De personele bezetting is lager dan de benodigde formatie volgens de kentallen van RIONED.

Acties ter uitvoering

Om de ambities en gestelde eisen te realiseren zijn er meerdere acties in de komende planperiode benodigd:

- Het functioneren van gemengde overstorten en putten rondom 'water op straat' locaties gaan we monitoren doormiddel van niveaumeters.
- Maatregelen uit het maatregelplan neerslagbestendigheid geven we verder vorm en komen in het uitvoeringsprogramma.

- Maatregelen om de vuiluitworp terug te dringen geven we verder vorm en komen in het uitvoeringsprogramma.
- Een meerjarenplanning voor vervangingen en maatregelen wordt opgesteld in afstemming met andere disciplines, zoals wegen en groen. Hiermee maken we ‘werk met werk’ en kunnen we koppelkansen benutten.
- Middels een grondwatermeetnet gaan we de grondwaterstanden monitoren. In de toekomst kunnen we hiermee probleemlocaties beter in beeld brengen.
- Bewoners worden voorgelicht over water in de omgeving. Dit doen we bij contactmomenten, zoals informatie avonden, maar we liften ook mee met grotere landelijke campagnes.

Afbakening

Dit productblad omhelst het onderhoud aan straatmeubilair en verkeerstekens in de gemeente Buren. Onder verkeerstekens verstaan we de (verkeers)borden, bewegwijzering, vangrails en verkeerskundige elementen (versmallingen, palen, varkensruggen). Het straatmeubilair betreft overige objecten in de openbare ruimte zoals banken, afvalbakken, hekwerken en fietsklemmen.

De verschillende onderdelen zijn ingedeeld in 3 categorieën:

- Verkeersborden, zoals in bijlage 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens (RVV) inclusief dragers en komportalen. Dit omhelst ook straatnaamborden
- Straatmeubilair: fietsenrekken, zitbanken, afvalbakken, ABRI's, hekwerken
- Verkeerselementen: Fietspaaltjes, versmallingen, schampblokken en varkensruggen

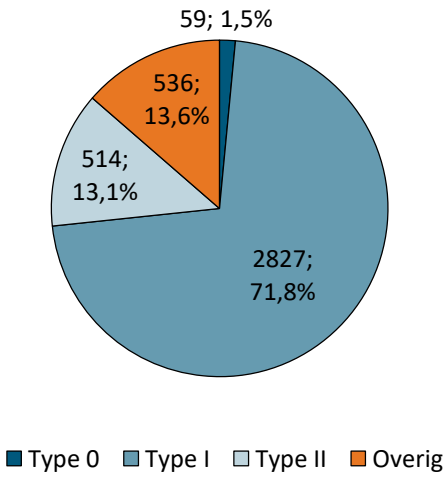
Areaal

Verkeersborden en dragers

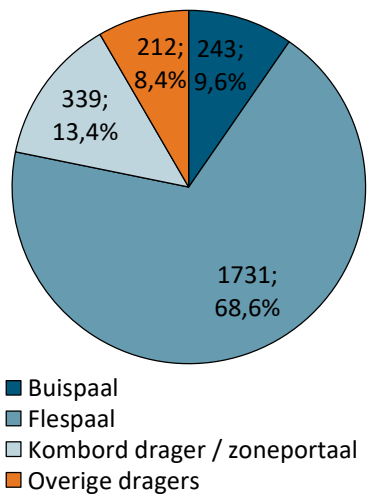
In 2023 en 2024 hebben er inspecties van de verkeersborden en dragers plaatsgevonden. Deze inspecties bieden inzicht in de toestand van het areaal. De areaalgegevens van de verkeersborden en dragers zijn hieronder weergegeven. Hierbij is voor de borden onderscheid gemaakt in type, welke de grootte van het bord aangeeft (0 of N01 het kleinst en II of N06 het grootst).

Plaatsingsjaar Verkeersborden (Sticker)				
Periode	<2012	2012-2015	2016-2019	2020 e.v.
Aantal	1.628	1.406	350	615

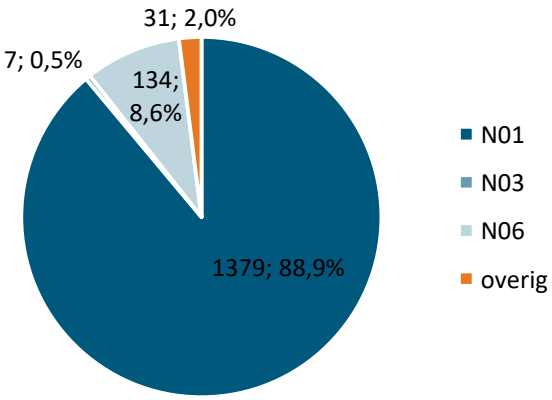
Verkeersborden naar type

Dragers naar type

Straatnaamborden naar type

- Circa 40% van het areaal verkeersborden heeft stickering ouder dan 12 jaar. Voor de meeste van deze verkeersborden betekent dit dat de garantietermijn van 12 jaar gepasseerd is.
- 65% van het areaal verkeersborden heeft stickering met reflectieklasse III. De reflectieklasse geeft de mate van reflectie en duurzaamheid aan, waarbij I het minst reflecterend en duurzaam is en II het meest.
- Circa 75% van de dragers staan in de berm of het plantsoen. Het overige deel staat in verharding.
- 50% van de straatnaamborden heeft reflectieklasse III, daarnaast heeft circa 43% reflectieklasse II.

Straatmeubilair
Voor het straatmeubilair geldt dat er verschillende bronnen zijn voor de areaalgegevens. De correctheid van de areaalgegevens is bij veel onderdelen niet te garanderen. Voor deze onderdelen is het areaal beschreven als “circa”. Een brede inventarisatie staat daarentegen gepland.

Type straatmeubilair	Hoeveelheid
Afvalbakken	Circa 270 stuks
(Honden)zakjesdispensers	Circa 25 stuks
Banken	Circa 160 stuks
Picknick sets	Circa 3 stuks
Fietsenrekken/klemmen	Circa 70 stuks
Hekwerk (totaal)	Circa 5.000 meter
Hekwerk (begraafplaatsen)	Circa 400 meter
Hekwerk (groen)	Circa 1.400 meter
Hekwerk (speeltuinen)	Circa 3.000 meter
Hekwerk (vastgoed)	Circa 200 meter
ABRI’s	Circa 8 stuks
Drinkwatertappunten	6 stuks
Watertappunten	Circa 20 stuks
Fietsoverkappingen (bij bushokjes)	Circa 2 stuks
Jeugdontmoetingsplaatsen (JOP)	Nb
Schoolzone objecten	Nb
Plantenbakken	Nb
Overige objecten	Nb

Kenmerkend voor het areaal straatmeubilair in Buren
- Er is beperkt inzicht in het areaal straatmeubilair. Naast de aantallen is beperkt informatie beschikbaar over de huidige staat en kenmerken per onderdeel.

Overige verkeerselementen

Type straatmeubilair	Hoeveelheid
Diamantkoppalen	Circa 200 stuks
Veerpalen/verkeerskokers	Circa 150 stuks
Vangrails	Circa 850 meter
Reflectorpalen	Nb

Kenmerkend voor het areaal verkeerselementen in Buren
- Er is beperkt inzicht in het areaal overige verkeerselementen. De data is niet actueel en omvat geen verdere specificering.

Huidige kwaliteit

Verkeersborden en dragers

In 2023 en 2024 zijn er inspecties uitgevoerd waarbij de staat van de verkeersborden en dragers beoordeeld zijn. De inspectie leverde de volgende resultaten op:

Staat van het verkeersbord (opmerking)	Aantal
Goed	1.500
Bord in begroeiing	1
Gedeukt - Verbogen - Beschadigd	311
Graffiti	6
N.v.t.	245
Natuurlijke aanslag	10
Schade bevestiging	8
Sticker(s)	9
Verdraaiing	15
Verdwenen	18
Verkrijt - Folie kleurechtheid	1.812
Vuurwerkschade	78
Eindtotaal	**4.013**

Staat van de drager (opmerking)	Aantal
Goed	1.932
Drager aanslag (roest, grafitti, beplakking)	105
Los in ondergrond	4
N.v.t.	134
Schade (geknikt)	142
Scheefstand	344
Eindtotaal	**2.661**

- 1.812 verkeersborden hebben gebreken aan de stickering (45%). Dit komt overeen met grote aantal stickers ouder dan 12 jaar, wat voor de meeste stickering de garantietermijn is.
- 243 verkeersborden waren niet aanwezig bij de inspectie, maar zijn wel geadviseerd om bij te plaatsen. Hiernaast zijn er bij 264 borden nog verdere adviezen gegeven betreft de onjuiste hoogte, locatie, maatvoering of bijbehorende drager.
- Het merendeel van de dragers is in goede staat (73%). Scheefstand is de meest voorkomende schade, waarbij in de meeste gevallen rechtzetten benodigd is.
- Uit de inspectie komen veel verbetervoorstellen voor de dragers (1.122). Het overgrote deel (620) betreft overbodige dragers.
- In de afgelopen jaren zijn er veel verkeersborden en dragers gesaneerd. Uit de inspectiegegevens blijkt dat echter dat er verdere optimalisatie mogelijk is.
- Het merendeel van de stickering heeft een garantietermijn van 12 jaar, echter zijn er ook borden met een garantie van een kortere termijn. Gezien de leeftijd van het areaal en de inspectiegegevens, zijn er veel verkeersborden toe aan vervanging in de komende planperiode.

Straatmeubilair en verkeerstekens

- Er is geen inzicht in de huidige kwaliteit van het straatmeubilair en verkeerstekens.
- In 2025 wordt een nulmeting uitgevoerd om de huidige staat van het straatmeubilair en verkeerstekens in kaart te brengen. Dit maakt het mogelijk om de kwaliteit en eventuele achterstanden te bekijken, zodat er een goed plan voor het onderhoud en de vervangingskosten voor de komende periode kan worden gemaakt.

Beleving en waardering

- De beleving en waardering van het straatmeubilair en verkeerselementen wordt beïnvloed door keuzes in beleid en uitvoering. Een belevingsonderzoek is niet eerder gedaan.
- Meldingen richten zich vooral op missende of onjuiste (verkeers)borden.

Beleid, ambities en besluiten

Ambities:

- We vervangen het straatmeubilair op basis van kwaliteit en niet op basis van leeftijd.
- We hergebruiken verkeersborden als het onderbord nog voldoende kwaliteit heeft. Doormiddel van nieuwe stickering kan een oud(er) verkeersbord weer voldoen aan de gestelde eisen.
- Het meubilair staat op strategische plekken en past binnen de omgeving.
- Overbodige verkeersborden worden gesaneerd.
- Het gekozen materiaal is degelijk en waar mogelijk van duurzaam materiaal. Denk hierbij aan gerecycled of hergebruikt materiaal.
- Nieuw meubilair moet het onderhoud aan het groen niet vermoeilijken.
- We hebben aandacht voor wildgroei aan hekwerken. Waar het hekwerk geen meerwaarde heeft passen we dit niet toe.

Wetgeving

- Verkeerstekens moeten voldoen aan de uitvoeringsvoorschriften van de Besluit Administratieve Bepalingen inzake het Wegverkeer (BABW) en het Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens (RVV). Voor de technische aspecten moeten ze voldoen aan NEN-EN 12899.
- De Europese Real Time Traffic Information (RTTI)-wetgeving verplicht wegbeheerders cruciale verkeersbordendata nauwkeurig via het landelijk platform George te ontsluiten.
- Voor de afvalbakken is de wet milieubeheer van toepassing.
- Middels de wegenwet moet de gemeente zorg dragen voor een goed onderhouden weg en dus ook weginrichting.

Inrichting

- Er is een eenduidig en herkenbaar materiaalgebruik. Bijzondere materialen worden enkel op cultuurhistorisch relevante plekken toegepast.

Kwaliteit en onderhoud

- We hanteren het onderhoudsniveau Basis (B).
- Op basis van inspecties en signaleringen monitoren wij de kwaliteit van het areaal.

Overig

- Er wordt integraal afgestemd met andere disciplines over de plaatsing en inrichting van straatmeubilair.

Ontwikkelingen

- Duurzaamheid en circulariteit zijn thema's die steeds meer aandacht krijgen. Het duurzaam omgaan met materialen heeft impact op de keuze voor vervanging, onderhoud en inrichting van straatmeubilair en verkeerselementen. Het wordt mogelijk om verkeersborden her te gebruiken.
- De nieuwe Europese RTTI wetgeving omtrent het nauwkeurig digitaal ontsluiten van verkeersborden. Dit moet via het landelijke dataportaal van de NDW (George) ontsloten kunnen worden.

Strategie

Onderhoud

- Het onderhoud bestaat uit het reinigen, rechtzetten, vervangen van loszittende onderdelen. Hierbij hoort ook het calamiteitenonderhoud, bijvoorbeeld vervanging door vandalisme of aanrijding.
- Onderhoud wordt uitgevoerd op basis van signaleringen of inspectie.
- De borden worden eens in de vier jaar gereinigd, dit in combinatie met de inspectie.

Vervanging

- Vervanging vind plaats op basis van inspectie of signalering en niet enkel op basis van de theoretische levensduur.

Inspectie en monitoring

- Verkeersborden en hun dragers worden eenmaal per vier jaar geïnspecteerd. Overige onderdelen worden middels signaleringen gemonitord.
- We houden meldingen bij en sturen waar nodig bij.

Financiën

Voor het onderhoud en beheer van straatmeubilair, markeringen en verkeerstekens stelt de gemeente jaarlijks budgetten beschikbaar. In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de huidige financiële middelen.

- Er is jaarlijks € 200.007 beschikbaar voor het straatmeubilair.
- Daarnaast is er jaarlijks € 25.910 beschikbaar voor de verkeersborden en overige elementen. Dit budget omhelst budgetten voor algemeen onderhoud, onderdeel van het prestatiebestek en aankoop van goederen.
- Voor de afvalbakken en verwerken van afval is er jaarlijks € 84.261 beschikbaar. Dit betreft het legen van afvalbakken en hondenpoepdispensers.

Type	Jaarlijkse kosten
Onderhoud Straatmeubilair	€ 200.007
Onderhoud verkeersborden en overige elementen	€ 25.910
Verwerken afval	€ 84.261
Totaal budget	**€ 310.178**

Berekend budget

Voor de verschillende elementen is een kostenberekening gedaan op basis van gemiddeld benodigd budget per jaar. Dit omdat er geen specificaties beschikbaar zijn rondom de leeftijd en huidige staat. Uitzondering hierop zijn de verkeersborden (inclusief stickering).

Verkeersborden

- Op basis van de inspecties in 2023 en 2024 zijn de staat en (geschatte) leeftijd bepaald. Deze bieden een overzicht van de te vervangen verkeersborden. Voor de berekening is uitgegaan van het vervangen van alle borden met verkrijting en beschadigingen in de komende planperiode.
- Voor de overige verkeersborden wordt uitgegaan van een levensduur van 12 jaar.

Reden vervangen in planperiode	Aantal	Kosten planperiode	Jaarlijkse kosten
Verkrijting of beschadiging	2.123	€ 347.300	€ 86.800
Ouder dan 12 jaar	1.151	€ 183.000	€ 45.750
Totaal	3.274	€ 530.300	€ 132.550

- Uitgaande van een levensduur van 12 jaar is er gemiddeld € 53.600 per jaar benodigd voor vervangingen.
- Voor de exploitatie is uitgegaan van 4 jaarlijks inspecteren en reinigen van de verkeersborden. Tevens is incidenteel herstel meegenomen. Dit geeft het volgend benodigd budget:

Type kosten	Hoeveelheid	Jaarlijks gemiddelde
Exploitatie (inspectie, herstel, reiniging)	4.013	€ 10.440

Straatnaamborden

- Straatnaamborden zijn in tegenstelling tot de verkeersborden minder goed in beeld. Voor de berekening zijn gemiddelde uitgangspunten gebruikt voor de exploitatie- en vervangingskosten.

Type kosten	Hoeveelheid	Jaarlijks gemiddelde
Exploitatie		
inspectie, herstel, reiniging	1.673	€ 3.760
Kleine Jaarlijkse vervangingen	1.673	€ 5.230
Totaal		**€ 8.990**

Dragers

- De laatste inspectie uit 2023-2024 geeft inzicht de benodigde herstelwerkzaamheden betreft de dragers. Uitgangspunt is dat voor deze dragers de herstelwerkzaamheden in de planperiode uitgevoerd worden.

Herstelwerkzaamheid	Hoeveelheid	Kosten planperiode	Jaarlijks gemiddelde
Aanslag verwijderen	105	€ 2.100	€ 420
Rechtzetten	318	€ 6.360	€ 1.270
Vervangen (achterstand)	77	€ 24.950	€ 4.990

- Voor de overige dragers worden gemiddelde uitgangspunten gebruikt voor de exploitatie- en vervangingskosten.
- De herstelwerkzaamheden en het reguliere onderhoud en vervangingsregime zijn onderstaand op kosten gezet:

Type kosten	Hoeveelheid	Totaal 2026-2030	Jaarlijks gemiddelde
Exploitatie			
inspectie, herstel - Buispaal	243	€ 2.580	€ 515
inspectie, herstel - Flespaal	1.731	€ 18.390	€ 3.680
inspectie, herstel - Komportalen en borddragers	339	€ 20.210	€ 4.040
Jaarlijkse vervangingen - Buispaal	243	€ 4.590	€ 770
Jaarlijkse vervangingen - Flespaal	1.731	€ 25.770	€ 3.980
Jaarlijkse vervangingen - Komportalen en borddragers	339	€ 45.700	€ 5.470
Totaal		€ 92.280	€18.460
Vervangingen			
Vervangen op basis van inspectie (achterstand)	77	€ 24.950	€ 4.990

Straatmeubilair & overige elementen

Voor de overige elementen is inzichtelijk gemaakt, waar mogelijk, hoeveel er gemiddeld per jaar benodigd is voor vervanging.

Type straatmeubilair	Hoeveelheid	Technische levensduur	Vervangingskosten	Jaarlijks gemiddelde
Afvalbakken	Circa 270 stuks	20 jaar	€470 /st	€ 6.350
(Honden)zakjesdispencers	Circa 25 stuks	20 jaar	€470 /st	€ 590
Banken	Circa 160 stuks	25 jaar	€920 /st	€ 5.890
Picknick sets	Circa 3 stuks	25 jaar	€1.600 /st	€ 190

Fietsenrekken/klemmen	Circa 70 stuks	25 jaar	€250 /st	€ 700
Hekwerk (totaal)	Circa 5.000 meter	40 jaar	€125 / m	€ 15.630
ABRI's	Circa 8 stuks	15 jaar	€ 12.500 /st	€ 6.670
Drinkwatertappunten	6 stuks	-	-	-
Watertappunten	Circa 20 stuks	-	-	-
Fietsoverkappingen (bij bushokjes)	Circa 2 stuks	-	-	-
Jeugdontmoetingsplaatsen (JOP)	Nb	-	-	-
Schoolzone objecten	Nb	-	-	-
Plantenbakken	Nb	-	-	-
Diamantkoppalen	Circa 200	40 jaar	€ 50 /st	€ 250
Veerpalen/verkeerskokers	Circa 150 stuks	20 jaar	€ 250 /st	€ 1.880
Vangrails	850 meter	40 jaar	€ 175 / m	€ 3.720
Reflectorpalen	Nb	-	-	-
Totaal				**€ 41.850**

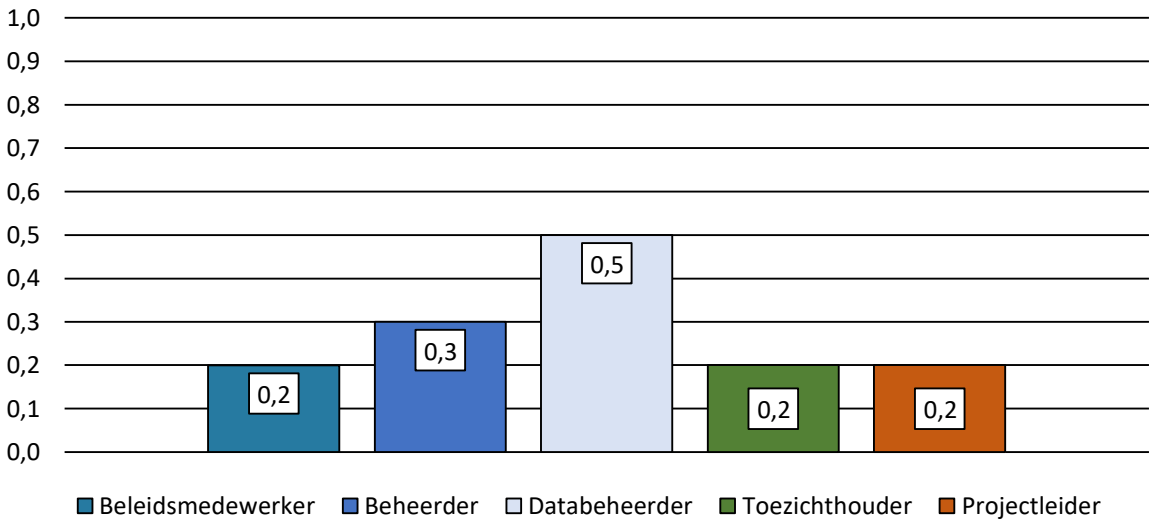
- Voor de exploitatie van de overige elementen is uitgegaan van het berekende budget in het vorige beheerplan, gecorrigeerd voor indexatie en areaalgroei. Dit komt op een jaarlijks bedrag van: € 105.800. Dit is met uitzondering van de kosten voor de keuring van watertappunten, welke door een ander domein gedekt worden.
- Voor de verwerking van afval is uitgaan van het huidige budget.
- Onderstaand zijn de totalen voor de exploitatie en vervangingen weergegeven;

Type kosten	Jaarlijks gemiddelde planperiode
Exploitatie	
Verkeersborden, straatnaamborden en dragers	€ 28.900
Straatmeubilair en overige elementen	€ 147.650
Verwerken afval	€ 84.261
Totaal	€ 260.811
Vervangingen	
Achterstand Verkeersborden en dragers	€ 137.540

Capaciteit

- De benodigde capaciteit is ingeschat voor de functies beleids- en beheermedewerker, databeheerder toezichthouder en projectleider. Deze zijn ingeschat op basis van het te beheren areaal en het takenpakket.
- De beleidsmedewerker is eindverantwoordelijk en heeft de volgende taken; budgetbewaking, beleid- en beheerplan, contractbeheersing, politiek; 0,2 FTE.
- De beheerder is verantwoordelijk voor het beheer op tactisch en operationeel niveau; 0,3 FTE.
- De databeheerder is verantwoordelijk voor het bijwerken van de beheergegevens en het uitdraaien van bestaande gegevens. Hierbij komen de taken voor het ontsluiten van data in het landelijke platform George, conform de Europese RTTI wetgeving. Dit vraagt het actueel houden van beheergegevens en ontsluiten van tijdelijke verkeersmaatregelen. Dit alles tezamen maakt dat er meer inzet gepleegd moet worden; 0,5 FTE.
- De toezichthouder houdt toezicht op werkzaamheden; 0,2 FTE.

- De projectleider is verantwoordelijk voor het aansturen van investeringsprojecten, projectleiding, contractbeheersing en vergunningen; 0,2 FTE.
- De overige taken worden ingekocht op de markt.

Risico's en aandachtpunten

- Hoewel het areaal verkeersborden en dragers goed in beeld is, zijn voor de overige onderdelen van het straatmeubilair en van de verkeerstekens de kwantiteit en kwaliteit slecht inzichtelijk. Dit maakt planmatig beheer en onderhoud lastig. Tevens geeft dit een financieel risico, omdat er niet goed inschat kan worden wat het benodigd budget is.
- Het areaal verkeersborden (stickering) is verouderd en vraagt vervanging. Met het huidige budget is deze vervangingsopgave niet haalbaar.
- Door nieuwe Europese RTTI wetgeving zullen de verkeersborden goed geborgd moeten worden in een digitale omgeving (George). Dit vraag direct extra inzet en zal in de toekomst ook een extra inspanning vergen. Tevens vraagt dit meer (digitale) vaardigheid van de uitvoerder verantwoordelijk voor de onderhouds- en vervangingsmaatregelen.

Acties ter uitvoering

De volgende acties zijn noodzakelijk om tot de gewenste situatie te komen:

- Om inzicht te krijgen in de hoeveelheden en de kwaliteit van het areaal straatmeubilair en verkeerselementen zal een inventarisatie en inspectie moeten plaatsvinden.
- De budgetten en (onderhouds)planningen zullen op basis van de inventarisatie en inspecties bijgesteld moeten worden.
- Cruciale verkeersborden data moet verder actueel zijn en ontsloten worden in het landelijke platform George. Dit vraagt om het nauwkeurig invoeren en later bijhouden van de juiste data.

Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1800 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensoring en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al 70 jaar.

Contactgegevens

Zutphenseweg 31D
7418 AH Deventer
Postbus 321
7400 AH Deventer

Copyright ©
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

De informatie die in dit rapport is opgenomen is uitsluitend bestemd voor geadresseerde(n) en kan persoonlijke of vertrouwelijke informatie bevatten. Gebruik van deze informatie, door anderen dan de geadresseerde(n) en gebruik door hen die niet gerechtigd zijn van deze informatie kennis te nemen, is niet toegestaan. De informatie is uitsluitend bestemd om te worden gebruikt door de geadresseerde, voor het doel waarvoor dit rapport is vervaardigd. Indien u niet de geadresseerde bent of niet gerechtigd bent tot kennisneming, is openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden niet toegestaan, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group en wordt u verzocht de gegevens te verwijderen en direct een melding te maken bij security@anteagroup.nl. Derden, zij die niet geadresseerd zijn, kunnen geen rechten aan dit rapport ontlenen, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group.

www.anteagroup.nl